ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟ ΟΜΟΣΠΟΝΔΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ

Ε.Μ.Σ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Αριθμ. 230

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1960

Π-112-2

2 εδ. υπ' θρησκ.
1 η - η ' δημοτ.
1 " " γεωργικ.

ΤΟ ΟΜΟΣΠΟΝΔΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ

Ε.Μ.Σ.

596

E.M.Z.

Δωρεά
Ν. Π. Ανδριώτη
5-7-1970

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΑΝΔΡΙΩΤΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΤΟ ΟΜΟΣΠΟΝΔΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ

Ε.Μ.Σ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1960

Α. 4540

E.M.Z.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὅπως σὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας, ἔτσι καὶ στὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς γειτονικούς μας λαούς, ἡ γνώση ἀποτελεῖ δύναμη καὶ ἡ ἄγνοια, ἀδυναμία.

Ἰδίως σὲ χῶρες ποὺ κυβερνῶνται μὲ δημοκρατικὰ πολιτεύματα, ὅπως ἡ δική μας, ὅπου ἡ πολιτικὴ ἐπάνω σὲ ἐθνικὰ προβλήματα διέπεται ἀπὸ τὴ θέληση τοῦ λαοῦ, εἶναι ἐπιτακτικὴ ἀνάγκη νὰ γνωρίζη μαζὶ μὲ τοὺς ἰθύνοντες καὶ ὁ λαὸς καλὰ τοὺς γείτονές του, νὰ ἔχη ἐπίγνωση καὶ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τους, καὶ νὰ μὴν ἀγνοῆ τὶς διαθέσεις τους ἀπέναντι τῆς χώρας του, γιατὶ ἔτσι μονάχα μπορεῖ νὰ κρίνη τὴν πραγματικότητα καθαρώτερα καὶ νὰ κανονίζη τὶς σχέσεις του μὲ αὐτοὺς ὀρθότερα καὶ σύμφωνα μὲ τὰ ἐθνικά του δίκαια.

Τὰ θέματα ποὺ θὰ θίξουμε στὸ βιβλίο αὐτὸ εἶναι καὶ ἐθνικῶς καὶ πολιτικῶς φλογερά. Ἀπὸ τὶς προθέσεις ὅμως τοῦ συγγραφέα ἀπουσιάζει κάθε πολιτικὴ σκοπιμότητα. Σὰν ἐπιστήμονας καὶ δάσκαλος ποὺ εἶμαι, δὲν ἔχω ἄλλην ἁρμοδιότητα ἀπὸ τοῦ νὰ ἐκθέσω ἀντικειμενικὰ τὴν ἀλήθεια τοῦ παρόντος καὶ τῆς ἱστορίας, καὶ νὰ τὴ στηρίξω ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐπιστήμονες τῶν βόρειων γειτόνων μας ἐπιχειροῦν νὰ τὴν ἀνατρέψουν.

Πάντοτε ὅταν ἡ ἀλήθεια εἶναι μὲ τὸ μέρος τῆς πατρίδας, ὅποιος ἀμύνεται γιὰ τὴν ἀλήθεια «ἀμύνεται περὶ πάτρης».

Τὸ βιβλίο αὐτὸ δημοσιεύτηκε πρῶτα στὴν ἀγγλικὴ γλώσσα μὲ τὸν τίτλο *The Confederate State of Skopje and its language. [Athens 1957]*, γιὰ νὰ διαβαστῆ στὸ ἐξωτερικό. Θεώρησα ὅμως χρήσιμο νὰ τὸ τυπώσω καὶ στὴ γλώσσα μας μὲ ἐλάχιστες προσθῆκες, γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἀναγνωστικὸ κοινό.

Ε.Μ.Σ.

E.M.Z.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στὶς 2 Αὐγούστου 1944 ἱδρύθηκε στὰ Σκόπια ἡ «Λαϊκὴ Δημοκρατία τῆς Μακεδονίας», ὡς κράτος ὁμόσπονδο τῆς Γιουγκοσλαβίας. Τὸ κράτος αὐτὸ περιέλαβε στὰ σύνορά του τὸ τμῆμα τῆς Βόρειας Μακεδονίας ποὺ ἀνῆκε ὡς τότε στὴ Σερβία καὶ κατοικεῖται κατὰ τὴν τελευταία ἐπίσημη στατιστική του ἀπὸ 864.000 σλαβόφωνους, 164.000 ἀλβανόφωνους, 200.000 τουρκόφωνους, 10.000 Ἀρμενίους, 9.000 βλαχόφωνους, 20.000 γύφτους, καὶ πολλοὺς Ἕλληνες τῶν ἀστικῶν ἰδίως κέντρων, τοὺς ὁποίους οἱ ἐπίσημες στατιστικὲς τοῦ κράτους ἀποσιωποῦν [1].

Ἡ ἵδρυσή του μποροῦσε νὰ εἶναι ἀδιάφορη στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος, ἂν τὸ κράτος τῶν Σκοπίων ἔθετε γιὰ προορισμό του νὰ κυβερνήσῃ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ στὴν πρόοδο καὶ στὸν πολιτισμὸ τὸ λαὸ ποὺ τὸ κατοικεῖ. Γιατὶ ἀλήθεια μικρὴ σημασία ἔχει γιὰ τοὺς Ἕλληνες τὸ ἂν ἡ σημερινὴ Γιουγκοσλαβία, δύναμη σημαντικὴ τῆς Βαλκανικῆς καί, ὡς ὅμορο μὲ τὴν Ἑλλάδα κράτος, πολύτιμος φίλος μας, διαιρεῖται ἀντὶ πέντε σὲ ἕξη ὁμόσπονδα κράτη. Τὸ κράτος ὅμως αὐτὸ ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ τῆς γέννησής του ἔταξε στὸν ἑαυτό του καὶ διακήρυξε στὸν κόσμο, ὡς δικαίωση τῆς παρουσίας του, δυὸ σταθεροὺς ἐθνικοὺς σκοπούς:

1. Νὰ πείσῃ τὰ ἄλλα ἔθνη ὅτι οἱ κάτοικοί του, πού, ὡς σλαβόφωνους, τοὺς διεκδικοῦσαν ὡς τώρα γιὰ ὁμοεθνεῖς τους ἄλλοτε ἡ Βουλγαρία καὶ ἄλλοτε ἡ Σερβία, δὲν εἶναι οὔτε Βούλγαροι οὔτε Σέρβοι, ἀλλὰ ἕνας ἰδιαίτερος λαός, ποὺ κατοικεῖ ἐδῶ καὶ τέσσερις χιλιάδες χρόνια τὴ χώρα αὐτή, ὁμαιμος συνεχιστὴς τῆς ἐθνότητας τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, ἑπομένως Μακεδόνες, καὶ τὸ κράτος τους τίποτε ἄλλο παρὰ Μακεδονία.

2. Νὰ πείσῃ τὰ ἄλλα ἔθνη ὅτι οἱ κάτοικοί του, ὡς Μακεδόνες, δικαιοῦνται νὰ θεωροῦν ἐθνική τους κληρονομία ὁλόκληρη τὴ χώρα ποὺ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὀνομάζεται Μακεδονία, δηλαδὴ ὄχι μόνον τὸ μικρὸ σλαβόφωνο τμῆμα τῆς Μακεδονίας τοῦ Πιρίν, ποὺ ἀνήκει σήμερα στὴ βουλγαρικὴ ἐπι-

κράτεια, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία, τὴ «Μακεδονία τοῦ Αἰγαίου», ὅπως τὴν ὀνόμασαν.

Ἡ ἐθνικὴ αὐτὴ ἀποστολή, ποὺ ἀπερίφραστα τάσσει στὸν ἑαυτό του τὸ κράτος τῶν Σκοπίων, καθιστοῦν τόσο τὴν παρουσία του, ὅσο καὶ κάθε του κίνηση, ζήτημα πρωτεύουσας σημασίας γιὰ τὴν ἐθνική μας ζωὴ καὶ ἐξαναγκάζουν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὡς ἔθνος καὶ ὡς κράτος, νὰ κρατήση ἀπέναντί του ἀνένδοτη ἐπαγρύπνηση καὶ ἐπιφυλακή.

Ἐπειδὴ κάθε Ἕλληνας εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζη περισσότερα πράγματα γιὰ τὸ νέο αὐτὸ κράτος, θὰ συνοψίσω στὸ βιβλίο τοῦτο ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὴ γλωσσικὴ καὶ ἐθνολογικὴ σύσταση καὶ τὴν ἱστορικὴ προέλευση τοῦ λαοῦ ποὺ τὸ κατοικεῖ, καθὼς καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο τὸ κράτος αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ πραγματοποιήση τὶς ἐδαφικές του βλέψεις εἰς βάρος μας.

E.M.Z.

I.

ΠΟΙΟΙ ΗΤΑΝ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ

Ἐπειδὴ ἕνα ἀπὸ τὰ ἐπιχειρήματα μὲ τὰ ὁποῖα τὸ κράτος τῶν Σκοπίων προσπαθεῖ νὰ σχετίση μὲ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες τὸ λαὸ ποὺ τὸ κατοικεῖ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα *Μακεδόνες* καὶ *Μακεδονία*, ποὺ ἔδωσε σκόπιμα στὸν ἑαυτό του, ἐπιβάλλεται νὰ συνοψίσουμε ἐδῶ τὴν πασίγνωστη ἱστορία τοῦ ἐθνολογικοῦ αὐτοῦ ὅρου.

Οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες ἦταν, ὅπως ὅλοι οἱ σοβαροὶ καὶ ἀντικειμενικοὶ ἱστορικοὶ δέχονται σήμερα, μιὰ ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες ἑλληνικὲς φυλές, ὅπως οἱ Ἴωνες, Αἰολεῖς καὶ Δωριεῖς, μὲ ἰδιαίτερη μάλιστα διαλεκτολογικὴ συγγένεια πρὸς τὶς δυὸ τελευταῖες φυλές. Ἀπὸ τὴ Δυτικὴ Μακεδονία, ποὺ ἦταν ἡ ἀρχική τους κοιτίδα, ἁπλώθηκαν σιγὰ σιγὰ πρὸς τὶς ἀνατολικὲς καὶ βόρειες περιοχές, ἀλλοῦ ἀπωθώντας καὶ ἀλλοῦ ἀφομοιώνοντας τὶς γύρω τους Θρακοϊλλυρικὲς φυλές, ὥσπου ἔδωσαν στὸ κράτος τους τὴν ἔκταση ποὺ δίνουν στὸ γεωγραφικὸ ὅρο «Μακεδονία» οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι. Ἡ γλώσσα τους παρουσιάζει ὅλα τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ ἀντιτίθεται πρὸς τὰ βασικὰ γνωρίσματα τῶν ἀρχαίων γειτονικῶν γλωσσῶν, Θρακικῆς καὶ Ἰλλυρικῆς. Π.χ., ὅπως καὶ ἡ Ἑλληνική, ἔτρεψε τὸ ἰνδοευρωπαϊκὸ *s* σὲ δασεία, ἀποσιώπησε τὸ ἰνδοευρωπαϊκὸ *υ*, διαφοροποίησε τὰ ἰνδοευρωπαϊκὰ λαρυγγοχειλικὰ σύμφωνα ἀνάλογα μὲ τὸ εἶδος τοῦ ἑπομένου φωνήεντος, ἔτρεψε τὸ ἰνδοευρωπαϊκὸ τελικὸ *m* σὲ *ν*, ἀποσιώπησε ὅλα τὰ τελικὰ σύμφωνα ἐκτὸς ἀπὸ τὸ *ν*, *ρ*, *ς*, γνωρίσματα ποὺ εἶναι ἄγνωστα στὴ Θρακοϊλλυρική. Ἐπὶ πλέον ἀνήκει, ὅπως καὶ ἡ Ἑλληνική, στὴν ὁμάδα τῶν γλωσσῶν centum καὶ ὄχι, ὅπως ἡ Θρακοϊλλυρική, στὴν ὁμάδα satem ὡς πρὸς τὶς ἀλλοιώσεις τῶν οὐρανικῶν λαρυγγικῶν συμφώνων. Τὸ λεξιλόγιό της εἶναι ἐπίσης ἑλληνικό. Τὰ κύρια ὀνόματα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων ὅλα ἀνεξαιρέτως ἑλληνικά: *Ἀλέξανδρος, Ἀμύντας, Ἀντίοχος, Ἀρχέλαος, Κάσσανδρος, Παρμενίων, Περδίκας, Πολυσπέρχων, Πτολεμαῖος, Σέλευκος, Φίλιππος, Ἀρσινόη, Βερενίκη, Θεσσαλονίκη, Κλεοπάτρα, Ὀλυμπιὰς* κ.τ.λ. Θρακοϊλλυρικὸ ὄνομα δὲν ὑπάρχει κανένα. Τὰ σπουδαιότερα τοπωνύμια τῆς χώρας εἶναι ἐπίσης ἑλληνικά: *Αἰγαί, Ἁλιάκμων, Ἄρνισσα, Βέροια, Εἰδομένη, Ὀρεστίς, Πέλλα* κ.τ.λ. Τὰ ὀνόματα τῶν Μακεδονικῶν μηνῶν εἶναι ἐπίσης ἑλληνικά: *Δῖος, Ἀπελλαῖος, Αὐδναῖος, Περίτιος, Δύστρος, Ξανδικός, Ἀρτε-*

μίσιος, Δαίσιος, Πάναιμος, Λώϊος, Γορπιαῖος, Ὑπερβερεταῖος. Ὅλα λοιπὸν ἑλληνικά, τίποτε τὸ Θρακοϊλλυρικό.

Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς ἀρχαίας ἱστορίας οἱ Μακεδόνες ἔμειναν πιστὰ προσηλωμένοι στὰ ἱστορικὰ πεπρωμένα τοῦ ἑλληνισμοῦ, καὶ ὡς ἀποστολή τους ἔταξαν τὴν παντοτινὴ προστασία καὶ ἄμυνα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. «Πηλίκης», ἔγραφε ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος, «δεῖ τιμῆς ἀξιοῦσθαι Μακεδόνας, οἳ τὸν πλείω τοῦ χρόνου οὐ παύονται διαγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς βαρβάρους ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀσφαλείας» (IX,35). Στὴ ἀρχή, ὡς ὀπισθοφυλακὴ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων στὴ Βαλκανική, πολέμησαν πάντα καὶ ἀπώθησαν τοὺς Θρακοϊλλυριούς. Ἀργότερα, ὡς ἀρχηγοὶ ὅλων τῶν Ἑλλήνων, διέλυσαν τὸν παλαιὸ ἀδυσώπητο ἐχθρὸ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, τοὺς Πέρσες, καὶ ἐπέβαλαν τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα στὶς χῶρες τῆς Ἀνατολῆς. Ἀπὸ τὸν 5ον π.Χ. αἰώνα ὡς ἐπίσημη γλώσσα τοῦ κράτους των καθιέρωσαν τὴν ἀττικὴ διάλεκτο τῶν Ἀθηνῶν, σ' αὐτὴν ἐμόρφωναν τὰ παιδιά τους, σ' αὐτὴν ἐδιάβαζαν τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς σοφίας καὶ τέχνης. Δικό τους ἔργο εἶναι ἡ μεταλαμπάδευση τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ σ' ὁλόκληρο τὸν ἀρχαῖο κόσμο καὶ ἡ οἰκουμενική του ἀξιοποίηση [2].

II.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος κατοικοῦνταν κατὰ τοὺς ἑλληνιστικοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς αἰῶνες τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας καὶ κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνες τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἀπὸ καθαροὺς Ἕλληνες καὶ ἀπὸ ἐξελληνισμένους Θρακοϊλλυριούς. Ὡς τὸν 7ον αἰώνα μ.Χ. τὰ σύνορα τῆς ὁμιλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσας στὴ Βαλκανικὴ ἄρχιζαν ἀπὸ τὶς ἐκβολὲς τοῦ Γενυσοῦ ποταμοῦ στὴν Ἀδριατική, περνοῦσαν νοτίως τῶν Σκοπίων, ἀπὸ τὴ Σερδικὴ (Σόφια), κατὰ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Αἵμου καὶ κατέληγαν στὸν Εὔξεινο. Βορειότερα ἀπὸ τὴ γραμμὴ αὐτὴ ἐπικρατοῦσε στὴν ἀρχαιότητα ἡ θρακοϊλλυρική, καὶ στοὺς ρωμαϊκοὺς καὶ πρώιμους βυζαντινοὺς χρόνους ἡ λατινικὴ γλώσσα. Οἱ Σλάβοι, ποὺ ὡς τότε ζοῦσαν στὶς περιοχὲς τῆς ἀνατολικῆς Πολωνίας καὶ τῆς Λευκῆς Ρωσίας, μόνο κατὰ τὰ μέσα τοῦ 6ου αἰώνα μ.Χ. ἀρχίζουν νὰ κατεβαίνουν νοτιώτερα καὶ νὰ κάνουν ληστρικὲς ἐπιδρομὲς κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ὡς μισθοφόροι καὶ παρατρεχάμενοι ἄλλων βαρβάρων ἐπιδρομέων, ἰδίως τῶν Ἀβάρων, ἐπιστρέφοντας μὲ τὴ λεία τῶν ἐπιδρομῶν τους στὰ βορείως τοῦ Δούναβη ὁρμητήριά τους. Μόνιμη ἐγκατάσταση σλαβικῶν φύλων στὴν πεδινὴ περιοχὴ ἀνάμεσα στὸ Δούναβη καὶ τὸν

Αἷμο ἔγινε γιὰ πρώτη φορὰ στὶς ἀρχὲς τοῦ 7ου αἰώνα, ὅταν οἱ ἐσωτερικὲς ταραχὲς τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ἐκλόνισαν τὴν ἄμυνα τῶν βόρειων σύνόρων του. Ἀπὸ τότε οἱ σλαβικὲς ἐπιδρομὲς δὲ σταμάτησαν, καὶ ἡ διείσδυση τοῦ σλαβικοῦ στοιχείου στὴ βόρεια Βαλκανικὴ συνεχίστηκε μὲ πολεμικὲς ἐπιδρομὲς καὶ αἱχμαλωσίες Ἑλλήνων, ὅταν τὸ Βυζάντιο ἦταν ἀπασχολημένο σὲ ἄλλα μέτωπα, καὶ μὲ εἰρηνικὲς ἐγκαταστάσεις Σλάβων γεωργῶν καὶ ποιμένων, ὅταν οἱ ἐπιδρομεῖς ὑποτάσσονταν στὸ Βυζάντιο.

Ἡ σλαβικὴ γλώσσα ἄρχισε νὰ διαδίνεται σιγὰ σιγὰ καὶ στὴ βόρεια Μακεδονία: 1) Ἀπὸ Σλάβους δούλους καὶ ἀγρότες, ποὺ οἱ Βυζαντινοὶ γεωκτήμονες ἐγκαθιστοῦσαν, γιὰ νὰ καλλιεργοῦν τὰ κτήματά τους. 2) Ἀπὸ Ἕλληνες αἱχμαλώτους τῶν Βουλγάρων, ποὺ ὕστερα ἀπὸ πολύχρονη αἱχμαλωσία ἐξαγοράζονταν καὶ γύριζαν στὴν πατρίδα τους, ἀφοῦ εἶχαν πιὰ μάθει στὸν τόπο τῆς αἱχμαλωσίας τὰ σλαβικά. 3) Ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας ποὺ συναλλάσονταν μὲ σλαβόφωνους μάθαιναν σλαβικά, ποὺ εἶναι γλώσσα εὐκολομάθητη, ἐνῶ οἱ Σλάβοι δὲ μάθαιναν ἑλληνικά, γιατὶ εἶναι γλώσσα δύσκολη.

Παρ' ὅλα αὐτά, ἡ ἐπικρατοῦσα γλώσσα στὴ βόρεια Μακεδονία κατὰ τὸ μεσαίωνα ἐξακολούθησε νὰ εἶναι ἡ Ἑλληνική, γιατὶ ὁ ἀστικὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας παρέμεινε ἑλληνικός. Ἡ μεγαλύτερη πύκνωση τοῦ σλαβικοῦ στοιχείου ἔγινε στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, ὁπότε οἱ Τοῦρκοι ἀγάδες συνέχισαν τὴ συνήθεια τῶν Βυζαντινῶν γαιοκτημόνων νὰ φέρνουν Σλάβους κολλῆγες, γιὰ νὰ καλλιεργοῦν τὰ τσιφλίκια τους. Ὁ βαθμιαῖος ὅμως αὐτὸς ἐκσλαβισμός, τόσο στὴ βυζαντινὴ ὅσο καὶ στὴν τουρκικὴ ἐποχή, περιορίστηκε στὴ βόρεια Μακεδονία, καὶ δὲν προχώρησε στὴ νότια, αὐτὴ ποὺ σήμερα περιλαμβάνεται στὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια. Ἐδῶ ἡ δύναμη τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, μὲ κέντρο τὴν πάντα ἀπάτητη ἀπὸ Σλάβους Θεσσαλονίκη, ἦταν καὶ στὸ μεσαίωνα καὶ στὴν ἐποχὴ τῆς τουρκοκρατίας τόσο μεγάλη, ὥστε οἱ λίγοι Σλάβοι ποὺ εἰσέδυαν κατὰ καιροὺς δὲν μποροῦσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὴν ἀφομοίωση [4].

Οἱ Σλάβοι τοῦ νεότευκτου σημερινοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, ἐκτὸς ἀπὸ ἕνα σύντομο χρονικὸ διάστημα ὑπὸ τὸν Βούλγαρο τσάρο Σαμουήλ, δὲν μπόρεσαν ποτὲ στὸ παρελθὸν νὰ ἀποκτήσουν δική τους κρατικὴ ὑπόσταση. Κυβερνήθηκαν κατὰ καιροὺς ἀπὸ τοὺς Βυζαντινούς, ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους, ἀπὸ τοὺς Σέρβους καὶ ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Στὰ τελευταῖα χρόνια τὸ κράτος τῶν Σκοπίων ἦταν ἐπαρχία τῆς Σερβίας, ποὺ τὴ διεκδικοῦσε ἡ Βουλγαρία καὶ ἐξακολουθεῖ καὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνακήρυξή της, στὰ 1944, σὲ ὁμόσπονδο κράτος τῆς Γιουγκοσλαβίας νὰ τὴ διεκδικῆ ὡς ἐπαρχία δική της, ὡς συνέχεια τῆς Μακεδονίας τοῦ Πιρίν, ποὺ παραμένει βουλγαρικὴ ἐπαρχία.

III.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ» ΓΛΩΣΣΑ

Ἡ γλώσσα ποὺ μιλοῦν κατὰ πλειονότητα οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, καὶ ποὺ ἐντελῶς αὐθαίρετα τὴν ὀνόμασαν «Μακεδονική», εἶναι ἕνα *σλαβικὸ ἰδίωμα* μὲ τόσο στενοὺς δεσμοὺς πρὸς τὴν Βουλγαρικὴ καὶ τὴν Σερβική, ὥστε σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομαστῆ γλώσσα αὐτοτελὴς ὅπως οἱ δυὸ προηγούμενες. Τὰ μόνα σαφῆ σύνορα τοῦ σλαβικοῦ αὐτοῦ ἰδιώματος εἶναι τὰ πρὸς τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα, καὶ συμπίπτουν περίπου μὲ τὰ γεωγραφικὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἐκτὸς ἀπὸ μιὰ μικρὴ σφήνα ποὺ σχηματίζει τὸ ἰδίωμα αὐτὸ ἐπάνω στὸ ἑλληνικὸ ἔδαφος, στὴν ὀρεινὴ περιοχὴ βορείως τῆς Καστοριᾶς. Ἐπίσης πρὸς τὰ δυτικὰ τὸ σλαβικὸ αὐτὸ ἰδίωμα συνορεύει μὲ τὴν ἀλβανικὴ γλώσσα, μόνο ποὺ τὰ σύνορά του πρὸς αὐτὴν δὲν ταυτίζονται μὲ τὴν ὁροθετικὴ γραμμὴ τῶν ἀλβανο-γιουγκοσλαβικῶν συνόρων, γιατὶ τὸ κράτος τῶν Σκοπίων περιλαμβάνει 164.000 ἀλβανόφωνους κατοίκους. Τὰ σύνορά του πρὸς τὴν βουλγαρικὴ καὶ σερβικὴ γλώσσα χάνονται μέσα στὴ ρευστότητα τῶν κοινῶν μὲ τὶς γλῶσσες αὐτὲς ἰσόγλωσσων, καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ καθοριστοῦν. Τὸ ἰδίωμα αὐτὸ εἶναι ἕνας μεταβατικὸς σταθμὸς ἀνάμεσα στὴ Σερβικὴ καὶ Βουλγαρική. Ὅσο προχωρεῖς πρὸς τὴ Βουλγαρία, τόσο λιγοστεύουν τὰ σερβικὰ γνωρίσματα καὶ πληθαίνουν τὰ βουλγαρικὰ καὶ ἀντίστροφα. Γι' αὐτό, ὅπως τὸ ἔδαφος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἦταν πάντα τὸ μῆλο τῆς ἔριδας ἀνάμεσα στοὺς πολιτικοὺς τῶν δυὸ αὐτῶν χωρῶν, ἔτσι καὶ ἡ γλώσσα του. Οἱ Σέρβοι γλωσσολόγοι δίνουν μεγαλύτερη βαρύτητα στὰ κοινά του γνωρίσματα μὲ τὴν Σερβική, καὶ οἱ Βούλγαροι, στὰ κοινὰ μὲ τὴ Βουλγαρική, γιὰ νὰ ὑποστηρίξουν οἱ πρῶτοι ὅτι τὸ ἰδίωμα αὐτὸ εἶναι προέκταση τῆς Σερβικῆς καὶ οἱ δεύτεροι ὅτι εἶναι προέκταση τῆς Βουλγαρικῆς.

Μὲ ἀντικειμενικὴ ἐξέταση τοῦ ζητήματος τὰ πράγματα ἔχουν ὡς ἑξῆς:

1. Νεωτερισμοὶ ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας Σλαβικῆς.

Οἱ φωνητικοὶ νεωτερισμοὶ τοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀπέναντι τῆς ἀρχαίας Σλαβικῆς εἶναι οἱ ἑξῆς:

1. Τὸ ὅτι ἔτρεψε παντοῦ τὸ φωνῆεν ποὺ λέγεται *μεγάλο γὲρ* (ъ) σὲ ο, π.χ. *sъn - son*. (Ἡ ἴδια τροπὴ ἔγινε καὶ στὴ Ρωσική, ὄχι ὅμως καὶ στὴ Βουλγαρική. Στὴν τελευταία ἡ τροπὴ αὐτὴ ἔγινε μόνο σὲ καταλήξεις).

2. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὸ φωνῆεν ποὺ λέγεται *μικρὸ γὲρ* **(b)** σὲ *e*. (Ἡ ἴδια τροπὴ ἔγινε καὶ στὴ Ρωσικὴ καὶ σὲ μερικὰ ἰδιώματα τῆς Βουλγαρικῆς).

3. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὸ ἔρρινο φωνῆεν Ѧ (=on) σὲ *a*. (Ἡ ἴδια τροπὴ ἔγινε καὶ στὰ κεντρικὰ ἰδιώματα τῆς Βουλγαρικῆς).

4. Τὸ ὅτι ἀνέπτυξε ἕνα *a* ἀνάμεσα σὲ μερικὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα, π.χ. *dobar* ἀντὶ *dobr*. (Ἡ ἴδια ἀνάπτυξη ἔγινε καὶ στὴ Σερβοκροατική).

5. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὰ συμφωνικὰ συμπλέγματα **tj* καὶ **kt* σὲ ć πρὶν ἀπὸ τὰ φωνήεντα *e* καὶ *i*. (Ἀνάλογη τροπὴ παρουσιάζεται καὶ στὴ Σερβοκροατική).

6. Τὸ ὅτι ἔτρεψε παράλληλα τὸ συμφωνικὸ σύμπλεγμα *dj* σὲ đ.

7. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὸ φωνηεντικὸ *l* σὲ *ol*, π.χ. *tolt* ἀντὶ *tlt*. (Ἡ ἴδια τροπὴ ἔγινε στὴ Ρωσική).

8. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὸ ἀρκτικὸ φωνῆεν Ѧ (=ję) σὲ *ja*. (Ὅμοια τροπὴ ἔγινε σὲ μερικὰ ἰδιώματα τῆς Σερβοκροατικῆς καὶ στὴν Τσεχοσλοβακική).

9. Τὸ ὅτι ἔτρεψε τὸ συμφωνικὸ σύμπλεγμα *čr* σὲ *cr*, π.χ. *črn*, (=μαῦρος)—*crn*. (Ἡ ἴδια τροπὴ ἔγινε καὶ στὴ Σερβοκροατική).

2. Κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὴ Σερβική.

Τὸ Σλαβικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἔχει τὰ παρακάτω κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὴ σερβικὴ γλώσσα:

1. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ τρέπει τὸ ἀρχαῖο σλαβικὸ **ty* σὲ č, ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ τὸ ἔτρεψε σὲ št, π.χ. τὸ ἀρχαῖο σλαβικὸ *sv̆esta* (=ἀδελφὴ) τὸ ἔτρεψε, ὅπως καὶ ἡ Σερβική, σὲ *sveča*, ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ τὸ ἔχει *svešt*. Τὸ ἀρχαῖο σλαβικὸ *nošt* (=νύχτα) τὸ ἔτρεψε, ὅπως καὶ ἡ Σερβική, σὲ *noč*, ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ τὸ διατηρεῖ *nošt* κ.ο.κ.

2. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ τρέπει τὸ ἀρχ. σλαβ. *žd* σὲ đ καὶ *dj* (ἡ Σερβικὴ μόνον σὲ *dj*), ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ τὸ διατήρησε *žd*, π.χ. τὸ ἀρχ. σλαβικὸ καὶ σημερινὸ βουλγαρικὸ *meždu* (=ἀνάμεσα) τὸ ἔτρεψε, ὅπως καὶ ἡ Σερβική, σὲ *medju*.

3. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ κρατεῖ τὸν τόνο στὴν προπαραλήγουσα, π.χ. *vodénisa* (=νερόμυλος), *vodénitsar* (=μυλωνὰς)—πληθ. *vodenitsari*, μὲ ἄρθρο *vodenítsa-ta*, *sinovi* (=γιοὶ)—μὲ ἄρθρο *sinóvi-te*, ἐνῶ στὴ Βουλγαρικὴ ὁ τόνος εἶναι ἐλεύθερος [6].

4. Τὸ ὅτι τρέπει τὴν γερουνδιακὴ κατάληξη *-ki* σὲ *-ći*, ἐνῶ στὴ Βουλγαρικὴ ἡ ἴδια κατάληξη εἶναι *-šte*.

5. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ χρησιμοποιεῖ τὸν τύπο τοῦ βοηθητικοῦ ρήματος *ke* γιὰ τὸ σχηματισμὸ τοῦ μέλλοντα, ἐνῶ ἡ Βουλγαρικὴ ἔχει τὸν τύπο *ste*.

6. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ χρησιμοποιεῖ τὸ ἀναφορικὸ *on*, ὅπως καὶ ἡ Σερβική.

7. Τὸ ὅτι καὶ αὐτὸ χρησιμοποιεῖ τὴ δεικτικὴ ἀντωνυμία τοῦ κοντινοῦ ἀντικειμένου *ov*, ὅπως καὶ ἡ Σερβική.

8. Τὸ ὅτι τὸ σύστημα τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν στὸ τρίτο πρόσωπο ἀντιστοιχεῖ μὲ τὸ σερβικὸ καὶ ὄχι μὲ τὸ βουλγαρικό.

Στὰ κοινὰ αὐτὰ μὲ τὴ Σερβικὴ γνωρίσματα τοῦ σλαβικοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων στηρίζονται οἱ Σέρβοι γλωσσολόγοι Belič καὶ Iv.

Ivanovič καὶ ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ ἰδίωμα αὐτὸ εἶναι παλαιὸς γνήσιος κλάδος τῆς Σερβικῆς, ποὺ ἀργότερα δέχτηκε μιὰ μικρὴ ἐπίδραση τῆς Βουλγαρικῆς.

3. Κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὴ Βουλγαρική.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ παραπάνω κοινὰ μὲ τὴ Σερβικὴ γνωρίσματα ποὺ παρουσιάζει τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, παρουσιάζει περισσότερα καὶ σημαντικώτερα κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὴ Βουλγαρική, τὰ ὁποῖα στὴ Σερβικὴ εἶναι ἄγνωστα. Τὰ γνωρίσματα αὐτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. Ὁ περιορισμὸς τῶν πτωτικῶν καταλήξεων τῶν ὀνομάτων μόνο σὲ τρεῖς: Ὀνομαστική, Λοτικὴ καὶ Αἰτιατική, ποὺ τείνουν νὰ περιοριστοῦν σὲ μιὰ μόνο πτώση, ἀντίθετα μὲ τὴ Σερβικὴ ποὺ διατηρεῖ 7 πτωτικὲς καταλήξεις.

2. Ἡ χρήση προθημάτων γιὰ τὸ σχηματισμὸ τῶν παραθετικῶν, δηλ. τοῦ συγκριτικοῦ καὶ ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ, π.χ. *rano* (=ἐνωρίς), *po-rano* (=ἐνωρίτερα), ἐνῶ ἡ Σερβικὴ χρησιμοποιεῖ ἐπιθήματα, π.χ. *ran-ije*.

3. Ἡ ἀχρήστευση τοῦ ἀπαρεμφάτου, ποὺ ἡ Σερβικὴ τὸ διατηρεῖ.

4. Ἡ τροπὴ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἀρσ. *ot*, θηλ. *ta*, οὐδ. *to* σὲ ἄρθρο ποὺ ἐπιτάσσεται στὸ ὄνομα, π.χ. *ángel-ot* (=ὁ ἄγγελος), *žéna-ta* (=ἡ γυναίκα), *seló-to*, (=τὸ χωριό), πληθ. *ángeli-te, žéni-te, selá-ta*, καὶ ἡ χρήση τριπλοῦ ἄρθρου, π.χ. *maz-ot* (=ἄνθρωπος), *maz-ov* (=ὁ ἄνθρωπος ἐδῶ), *maz-on* (=ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ). Τὰ δύο τελευταῖα *ov* καὶ *on* χαρακτηρίζουν μόνο τὸ ἰδίωμα. (Τὸ ἐπιτασσόμενο ἄρθρο συνηθίζεται καὶ στὴν Ἀλβανική, Ρουμανική, στὶς σκανδιναβικὲς γλῶσσες καὶ στὴν Ἀρμενική).

5. Τὸ ὅτι ὁ τόνος τῶν λέξεων εἶναι, ὅπως καὶ στὴ Βουλγαρική, δυναμικός, ἐνῶ τῆς Σερβοκροατικῆς ὁ τόνος εἶναι μουσικός.

6. Τὸ ὅτι, ὅπως καὶ στὴ Βουλγαρική, ἡ κατάληξη τοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἀρσενικῶν καὶ θηλυκῶν ὀνομάτων συνέπεσε σὲ *-i*, ἐνῶ ἡ Σερβικὴ γενίκευσε στὰ θηλυκὰ τὴν κατάληξη *-ę* > *-e*.

7. Τὸ ὅτι, ὅπως καὶ στὴ Βουλγαρική, τὸ τρίτο πρόσωπο τοῦ πληθυντικοῦ λήγει σὲ *-at*, ἐνῶ στὴ Σερβικὴ λήγει σὲ *-u*.

8. Τὸ ὅτι χρησιμοποιεῖ τὴν ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία *koj* (=ποιὸς) ἀντὶ *kto* (=τίς), ἔστω καὶ ἂν ἡ ἀντικατάσταση αὐτὴ παρατηρεῖται καὶ σὲ ἄλλες βαλκανικὲς γλῶσσες. (Πβ. τὸ νεοελλ. *ποιὸς*=τίς).

9. Τὸ ὅτι, ὅπως καὶ ἡ Βουλγαρική, χρησιμοποιεῖ τὸν τύπο *ni-* γιὰ τὴν ἀντωνυμία *ἡμεῖς*.

10. Τὸ ὅτι χρησιμοποιεῖ καὶ αὐτὸ τὴν ἀθροιστικὴ κατάληξη *-mina*.

11. Τὸ ὅτι, ὅπως καὶ ἡ Βουλγαρική, περιέχει χιλιάδες ἑλληνικὲς λέξεις, ἐνῶ ἡ Σερβικὴ περιέχει πολὺ λίγες.

Τὰ συντακτικὰ γνωρίσματα δὲν μᾶς διαφωτίζουν ὡς πρὸς τὴ σχέση τοῦ ἰδιώματος τῶν Σκοπίων μὲ τὴ Βουλγαρικὴ ἢ μὲ τὴ Σερβική, γιατὶ ἔχουν

μεγαλύτερη ἔκταση στὶς γλῶσσες τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, πράγμα ποὺ τὰ καθιστᾶ μάλλον θέμα συγκριτικῆς γλωσσικῆς βαλκανολογίας, καὶ εἶναι δύσκολο νὰ ὁριστῆ σὲ κάθε εἰδικὴ περίπτωση ἀπὸ ποῦ τὰ πῆρε ἡ κάθε σλαβικὴ γλώσσα.

4. Ἰδιαίτερα γνωρίσματα τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων.

Ἰδιαίτερα γνωρίσματα τοῦ ἰδιώματος, ποὺ λείπουν καὶ ἀπὸ τὴ Βουλγαρικὴ καὶ ἀπὸ τὴ Σερβική, εἶναι τὰ ἑξῆς:

1. Τὸ ὅτι μόνον τὸ ἰδίωμα αὐτὸ σχηματίζει ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ ρήματα στὸ πρῶτο ἑνικὸ πρόσωπο μὲ τὴν κατάληξη *-am*.

2. Ἡ χρήση περιφραστικοῦ ρηματικοῦ τύπου μὲ τὸ βοηθητικὸ *imam* (=ἔχω) καὶ τὸ οὐδέτερο τῆς παθητικῆς ἀντωνυμίας, π.χ. *imam videno* (=ἔχω ἰδωμένο) μὲ τὴν ἔννοια «ἔχω ἰδεῖ» [6].

IV.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΜΕ ΤΗ ΣΕΡΒΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ

Ἀπὸ ὅσα εἴδαμε παραπάνω, τὸ σλαβικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἔχει λιγότερα, κυρίως φωνητικά, κοινὰ γνωρίσματα μὲ τὴ Σερβική, καὶ περισσότερα, κυρίως μορφολογικά, καὶ προπάντων τὸ ἐπιτασσόμενο ἄρθρο, κοινὰ μὲ τὴ Βουλγαρική. Ποῦ ἀνήκει λοιπόν; Φυσικὰ ὄχι στὴ Σερβική. Ἀλλὰ οὔτε μὲ τὴ Βουλγαρικὴ μπορεῖ νὰ ταυτιστῆ ἐντελῶς. Εἶναι, ὅπως ὁρίζει ὁ A. Vaillant, ἕνα ἰδίωμα ποὺ γενεαλογικὰ ἀνήκει μᾶλλον σὲ μιὰ *βουλγαρομακεδονικὴ* ἑνότητα, ἡ ὁποία ἀντιτίθεται σὲ μίαν ἄλλη γλωσσικὴ ἑνότητα, τὴ *σερβοκροατική*. Κατάγεται κατ' εὐθείαν ἀπὸ ἕνα σλαβικὸ ἰδίωμα ποὺ μιλοῦνταν κατὰ τὸν 9-10 αἰῶνα μ.Χ. στὴ βόρεια Μακεδονία, καὶ στὸ ὁποῖο μετάφρασαν τὴν Ἁγία Γραφὴ ὁ Κύριλλος καὶ ὁ Μεθόδιος. Τὰ κοινὰ μὲ τὴ Σερβικὴ γνωρίσματά του δὲν εἶναι γενεαλογικά, οὔτε πολὺ παλαιά, ἀλλὰ ὀφείλονται σὲ ὄψιμη ἐπίδραση τῆς Σερβικῆς ἐπάνω στὸ ἰδίωμα αὐτό, ποὺ πραγματοποιήθηκε ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ οἱ κατακτήσεις τοῦ Δουσὰν περιέλαβαν τὴ Μακεδονία στὴ σερβικὴ ἐπικράτεια, ὁπότε ἡ χώρα αὐτὴ διοικήθηκε ἀπὸ Σέρβους τοπικοὺς ἄρχοντας καὶ ἀπὸ κληρικοὺς τοῦ σερβικοῦ Πατριαρχείου τοῦ Peč, καὶ ὄχι μόνο τὸ κράτος χρησιμοποιοῦσε ὡς ἐπίσημη γλώσσα πολιτισμοῦ τὴ Σερβική, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία μεταχειρίζονταν τὴ σερβίζουσα μορφὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Σλαβονικῆς [7]. Ἡ σερβικὴ αὐτὴ γλωσσικὴ ἐπίδραση συνεχίστηκε καὶ στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ὁπότε ἡ σερ-

βικὴ γλώσσα, μαζὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴ καὶ τὴν τουρκική, ἦταν μιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς ἐπίσημες γλῶσσες στὴν τουρκικὴ διοίκηση τῆς βόρειας Μακεδονίας. Ἂν ἔλειπε ἡ ὄψιμη σερβικὴ ἐπίδραση, ἡ ὁμοιότητα τοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων μὲ τὴ Βουλγαρικὴ θὰ ἦταν μεγαλύτερη ἀπ' ὅση εἶναι σήμερα, καὶ οἱ διαφορὲς ἀνάμεσά τους θὰ ἦταν μικρότερες.

Τὴ γνώμη αὐτή, ὅτι δηλ. τὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀνήκει στὴ βουλγαρομακεδονικὴ ἑνότητα καὶ ὄχι στὴ σερβοκροατική, τὴ συνοψίζουν οἱ A. Meillet-M. Cohen, Les Langues du Monde, σ. 66 γράφοντας ὅτι «en Macédoine la majorité des parlers est nettement de type bulgare avec forte servisation», καὶ τὴ δέχεται τελευταῖα καὶ ὁ Horace Lunt, ποὺ ἀντὶ «βουλγαρομακεδονικὴ» τὴν ὀνομάζει «Σλαβικὴ τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς» (Eastern Balkan Slavic) [8]. Ἡ διαφορὰ ἑνὸς μακεδονικοῦ (σλαβικοῦ) ἰδιώματος ἀπὸ τὴ φιλολογικὴ Βουλγαρικὴ εἶναι ἀκόμα πιὸ μικρὴ ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ἔχουν π.χ. τὰ ἐμιλιανὰ ἰδιώματα ἀπὸ τὴ γραφομένη Ἰταλική, γράφει ὁ V. Pisani στὴν πραγματεία του Il Macedonico, στὸ περιοδικὸ Paedeia 12 (1957), σελ. 250.

Ὅσο πολὺ ἀπέχουν ἀπὸ τὴν ἀντικειμενικὴ ἀλήθεια ἐκεῖνοι ποὺ ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ ἰδίωμα ποὺ μᾶς ἀπασχολεῖ ἀνήκει στὴ σερβικὴ γλώσσα, τόσο πλησιέστερα πρὸς τὴν ἀλήθεια βρίσκονται ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται τὴ γνώμη τὴν ὁποία ἐκπροσωποῦν ὁ A. Vaillant καὶ H. Lunt, ὅτι δηλ. τὸ ἰδίωμα αὐτὸ ἀνήκει μᾶλλον στὴ βουλγαρική.

Ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ ὀπαδοὶ τῆς θεωρίας ὅτι τόσο τὰ λίγα κοινὰ φωνητικὰ γνωρίσματα τοῦ ἰδιώματος αὐτοῦ μὲ τὴ Σερβική, ὅσο καὶ τὰ περισσότερα κοινὰ μορφολογικά του γνωρίσματα μὲ τὴ Βουλγαρικὴ δὲν εἶναι ἀρκετὰ ὥστε νὰ σβήσουν τὴν ἰδιαίτερή του φυσιογνωμία, ποὺ δὲν ἐπιτρέπει νὰ συνδεθῆ οὔτε μὲ τὴ μιὰ οὔτε μὲ τὴν ἄλλη γλώσσα, ἀλλὰ ἐπιβάλλει νὰ θεωρηθῆ ὡς αὐτοτελὴς καὶ ἀνεξάρτητη σλαβικὴ γλώσσσα. Τὴ θεωρία αὐτὴ τὴν ἀντιπροσωπεύουν οἱ Jagič, Golubinski, Triniegorski, Pavloski, Draganof, Brailsford, καὶ τὴ διαμάχη γύρω ἀπὸ τὸ πρόβλημα αὐτὸ τὴ συνοψίζει ὁ N. van Vijk στὸ βιβλίο του Les langues slaves, de l'unité à la pluralité. (Paris 1937), σ. 119 - 126.

Τὸ πῶς θὰ κριθῆ ἡ θεωρία αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τί θεωρεῖ *αὐτοτελῆ γλώσσα* ἡ καθαρὴ καὶ ξένη πρὸς κάθε πολιτικὴ σκοπιμότητα γλωσσικὴ ἐπιστήμη. Ἂν γιὰ νὰ ὀνομαστῆ μιὰ γλωσσικὴ μορφὴ ἰδιαίτερη *γλώσσα* καὶ ὄχι *διάλεκτος ἢ ἰδίωμα*, πρέπει νὰ παρουσιάζη, σχετικὰ μὲ ἄλλες συγγενικὲς γλωσσικὲς μορφές, διαφορὲς ὄχι πιὰ τόσο μεγάλες, ὅσο εἶναι ἐκεῖνες ποὺ χωρίζουν τὴν Ἑλληνικὴ λ.χ. ἢ ἀπὸ ἄλλες ἀδελφές της ἰνδοευρωπαϊκὲς γλῶσσες, ἀπὸ τὴ Λατινικὴ λ.χ. ἢ ἀπὸ τὴ Γερμανική, ἀλλὰ διαφορὲς ἔστω μικρότερες, ὅπως ἐκεῖνες ποὺ χωρίζουν γλῶσσες ἰδιαίτερα συγγενεῖς, λ.χ. τὴ Γαλλικὴ ἀπὸ τὴν Ἰταλική, ἢ τὴ Γερμανικὴ ἀπὸ τὴ Σουηδική, ἢ τὴ Ρωσικὴ ἀπὸ τὴ Βουλγα-

ρική, τότε τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων δὲ θὰ μποροῦσε ποτὲ νὰ ὀνομαστῆ *γλώσσα* αὐτοτελής. Μόνο ἄν, γιὰ χάρη τῆς πολιτικῆς αὐτονομίας τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων καὶ τῆς γλώσσας του, ἀναθεωρήση ἡ Γλωσσολογία τὸ περιεχόμενο τοῦ ὅρου «γλώσσα» καὶ τοῦ δώση τὴ σημασία πολὺ πιὸ μικρῶν καὶ ἀσήμαντων διαφορῶν ἀνάμεσα σὲ συγγενικὲς μορφὲς τοῦ λόγου, τότε μόνο θὰ μποροῦσε τὸ σλαβικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων νὰ ὀνομαστῆ «γλώσσα». Στὴν περίπτωση ὅμως αὐτὴ θὰ ἔπρεπε νὰ γίνη καὶ σὲ ὅλη τὴν ὑδρόγειο ἀνακατανομὴ τῶν γνωστῶν γλωσσῶν, καὶ νέα ὑποδιαίρεση τῆς καθεμιᾶς σὲ περισσότερες γλῶσσες. Ἡ νέα Ἑλληνικὴ λ.χ., ποὺ στὶς τοπικὲς διαλεκτικὲς μορφές της παρουσιάζει διαφορὲς μεγαλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ χωρίζουν τὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀπὸ τὴ Βουλγαρική, καὶ ποὺ ὥστόσο δὲν παύει, ὅπως ὅλοι οἱ γλωσσολόγοι παραδέχονται, νὰ εἶναι μία ἑνιαία γλώσσα, θὰ ἔπρεπε νὰ χωριστῆ σὲ περισσότερες «γλῶσσες»: Τσακωνική, Κατωϊταλική, Ποντιακή, Καππαδοκικὴ κ.ἄ. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς αὐτοτέλειας τῆς γλώσσας τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἢ ὑπερτιμοῦν φοβερὰ τὰ ἀσήμαντα ἰδιαίτερά του γνωρίσματα καὶ ὑποτιμοῦν τὶς μεγάλες του ὁμοιότητες μὲ τὴ Βουλγαρική, (οἱ ὁποῖες ἐπιτρέπουν σ' ἐκεῖνον ποὺ γνωρίζει τὴν τελευταία νὰ ἐννοῆ χωρὶς κόπο τὸ ἰδίωμα αὐτό), ἢ κάνουν κάτι χειρότερο: Ὑποκρίνονται ὅτι μιλοῦν στὸ ὄνομα τῆς ἐπιστήμης, ἐνῶ δὲν κάνουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ πολιτική.

V.

ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΟΝΟΜΑΣΤΗ ΤΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Ὅπως καὶ νὰ εἶναι, εἴτε ὡς ἰδίωμα τῆς Σερβικῆς ἢ τῆς Βουλγαρικῆς εἴτε ὡς γλώσσα αὐτοτελής, ἡ γλωσσικὴ αὐτὴ μορφὴ τῆς Σλαβικῆς, ποὺ ἐπισημοποιήθηκε ἀπὸ τὸ κράτος τῶν Σκοπίων, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἕνα ὄνομα, καὶ τὸ ὄνομά του αὐτό, τουλάχιστο γιὰ τὴν ἐπιστήμη, πρέπει νὰ βρίσκεται ὅσο εἶναι δυνατὸ πιὸ κοντὰ στὴν ἀλήθεια.

Οἱ σλαβόφωνοι τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ δύο τρίτα τοῦ πληθυσμοῦ του, πρὶν ἡ πανσλαβιστικὴ προπαγάνδα τοὺς ἐπιβάλει τὸ ὄνομα *Μακεδόνες* ὀνόμαζαν οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτό τους Bugari, δηλαδὴ Βουλγάρους. Τὸ Bugari εἶναι ὁ σερβικὸς τύπος τοῦ ἐθνικοῦ ὀνόματος *Βούλγαροι*, πράγμα ποὺ πιστοποιεῖ ὁλοφάνερα ὅτι οἱ Σέρβοι, παρ' ὅλα ὅσα ἰσχυρίζονται σήμερα γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἐνσωμάτωση τοῦ κρατιδίου αὐτοῦ στὴ Γιουγκοσλαβία, θεωροῦσαν ἀνέκαθεν τοὺς κατοίκους του ὄχι Σέρβους, παρὰ Βουλγάρους. «Bugari est justement le nom éthnique des

Slaves macédoniens», γράφει ὁ A. Vaillant, ποὺ ἀσχολήθηκε εἰδικὰ μὲ τὸ πρόβλημα τῆς γλώσσας τους[9]. Βουλγαρικὴ ὀνόμαζαν τὴ διάλεκτό τους καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Σλάβοι τῆς βόρειας Μακεδονίας, ὅταν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ περασμένου αἰώνα, γιὰ σκοποὺς καθαρὰ λαογραφικούς, ἄρχισαν νὰ κάνουν συλλογὲς ἐπιτοπίων δημοτικῶν τραγουδιῶν: «Bulgarski narodni pĕsni» ἐπιγράφουν οἱ ἀδελφοὶ Miladinov τὴ συλλογή τους ποὺ τυπώθηκε στὸ Zagreb στὰ 1861. Ὁ ὅρος «μακεδονικὴ» δὲν εἶχε τότε ἀκόμη ἐφευρεθῆ. *Βούλγαροι* ὀνομάζονταν καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας, καὶ *βουλγαρικὴ* ἡ διάλεκτός τους, ὅπως φαίνεται ἤδη στὸ «Μακεδονικὸ Λεξικὸ» τοῦ 16ου αἰώνα, ἕνα γλωσσάριο ἀπὸ 301 σλαβικὲς λέξεις καὶ φράσεις τῆς περιοχῆς Καστοριᾶς, γραμμένες μὲ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ μὲ ἀντίστοιχη ἑλληνικὴ μετάφραση, ποὺ εἶχε συνταχθῆ ἀπὸ ἀνώνυμο Ἕλληνα τῆς περιοχῆς καὶ ἐκδόθηκε τελευταῖα ἀπὸ τοὺς C. Giannelli καὶ A. Vaillant[10]. Πῶς θὰ μποροῦσαν ὅμως ἔτσι οἱ Γιουγκοσλάβοι νὰ κρατήσουν γιὰ πάντα μέσα στὴν ἐπικράτειά τους ἕνα λαὸ ποὺ κατὰ πλειοψηφία ἀπαρτίζεται ἀπὸ ἄτομα τὰ ὁποῖα φέρουν τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Bugari; Καὶ πῶς θὰ μποροῦσαν νὰ ἐπιτρέψουν ἢ νὰ ἐνθαρρύνουν σ' ἕνα τμῆμα «βουλγαρικοῦ» λαοῦ νὰ διεκδικῆ προσωρινὰ γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀργότερα ὅμως γιὰ ὄφελος τῆς Βουλγαρίας, τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία; Γι' αὐτό, ὅπως ἔκαναν καὶ κάνουν ἀκόμα καὶ οἱ Βούλγαροι ἐθνικιστές, τὸ ἐθνικὸ ὄνομα Bugari, τὸ μόνο ποὺ ἔχει καὶ κάποιο ἐθνολογικὸ νόημα καὶ τὸ μόνο ποὺ χρησιμοποιοῦσε γιὰ τὸν ἑαυτό του ὁ λαὸς τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, τὸ θεώρησαν οἱ πολιτικοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονές τους ἀμελητέα ποσότητα, καὶ στὴ θέση του ἐπρόβαλαν ἕνα ἄλλο, νεόκοπο, τὸ *Μακεδόνες*, ποὺ γιὰ προπαγανδιστικὴ ἐκμετάλλευση τὸ εἶχαν χρησιμοποιήσει στὶς ἀρχὲς τοῦ 20οῦ αἰώνα οἱ Ρῶσοι πανσλαβιστές.

Ὅπως εἴδαμε ὅμως, οἱ Σλάβοι τῆς Βαλκανικῆς ποτὲ στὴν ἱστορία δὲν ἀντάμωσαν μὲ τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες. Ὅταν ἐμφανίστηκαν οἱ Σλάβοι στὴν ἑλληνικὴ χερσόνησο, οἱ Μακεδόνες, ὅπως καὶ οἱ ἄλλες ἑλληνικὲς φυλὲς Ἴωνες, Αἰολεῖς, Δωριεῖς, εἶχαν χωνέψει μέσα στὸ μέγα πανελλήνιο τῶν ἀλεξανδρινῶν, τῶν ρωμαϊκῶν καὶ τῶν πρώϊμων βυζαντινῶν χρόνων. Ἀπὸ τότε ὁ ὅρος «Μακεδονία» εἶχε γίνει ἁπλῶς γεωγραφική, καὶ εἶχε πάψει νὰ εἶναι ἐθνολογικὴ ἔννοια. Καὶ ὅπως δὲν θὰ εἶχε κανένα ἀπολύτως νόημα νὰ ὀνομαστοῦν οἱ Σλάβοι, ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ στὸ μεσαίωνα εἰσέδυσαν στὴν ἑλληνικὴ χερσόνησο, *Δωριεῖς*, ἂν εἶχαν ἐγκατασταθῆ σὲ χώρα ποὺ στὴν ἀρχαιότητα ἦταν δωρική, ἢ *Ἴωνες*, ἂν εἶχαν ἐγκατασταθῆ σὲ χώρα ποὺ στὴν ἀρχαιότητα ἦταν ἰωνική, ἔτσι δὲν ἔχει κανένα ἀπολύτως νόημα τὸ νὰ ὀνομάζωνται *Μακεδόνες*, οἱ Σλάβοι ποὺ ἐγκαταστάθηκαν σὲ τμῆμα τῆς χώρας ὅπου στὴν ἀρχαιότητα κατοικοῦσαν Μακεδόνες, καὶ οἱ ὁποῖοι Σλάβοι ὄχι μόνο σλαβικὴ συνείδηση διατηροῦν, ἀλλὰ καὶ ὀνομάζουν οἱ ἴδιοι τὸν ἑαυτό τους Bugari.

Σύμφωνα μὲ τὴ λογικὴ καὶ μὲ τὴν ἱστορία, ἡ γλώσσα ἑνὸς λαοῦ σλαβόφωνου, ποὺ ὀνομάζει τὸν ἑαυτό του βουλγαρικό, καὶ ἡ ὁποία ἀπὸ τὰ πράγματα ἀποδείχνεται ὅτι δὲν εἶναι παρὰ ἰδίωμα ἢ διάλεκτος τῆς Βουλγαρικῆς, πῶς ἀλλιῶς θὰ μποροῦσε καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ὀνομάζεται, ἂν ὄχι Βουλγαρική, τουλάχιστο Σλαβονικὴ ἢ ἔστω καὶ Σλαβικὴ τῆς βόρειας Μακεδονίας; Οἱ πολιτικοὶ ὅμως τῶν Σκοπίων ξέρουν ὅτι μὲ τοὺς ὅρους αὐτοὺς οἱ φιλοδοξίες τους θὰ σταματοῦσαν ἐκεῖ ποὺ τελειώνουν οἱ σλαβόφωνοι καὶ ἀρχίζει ὁ συμπαγὴς μέγας ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας. Καὶ γι' αὐτὸ προτίμησαν τοὺς ὅρους *Μακεδόνες* καὶ *Μακεδονία* καὶ *μακεδονικὴ γλώσσα*, ποὺ δὲν γνωρίζουν τέτοιους φραγμούς, ἀλλὰ ἀνεβαίνουν ὡς τὶς κορυφὲς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Πίνδου καὶ συναντῶνται μὲ τὰ κύματα τοῦ Αἰγαίου.

Καὶ μιὰ ποὺ ἔτσι καθιέρωσαν οἱ Σλάβοι τοὺς ὅρους αὐτούς, τοὺς ἀκολούθησαν ἀταλαίπωρα καὶ πολλοὶ ξένοι «ἀντικειμενικοὶ ἐπιστήμονες», ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ τοὺς χρησιμοποιοῦν μὲ τὴν ἴδια μακάρια εὐκολία μὲ τὴν ὁποία κατεβαίνει ὁ τυφλὸς τὸν κατήφορο: *Die Volksrepublik Mazedonien* (=ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία Μακεδονίας), *das Makedonische* (=ἡ Μακεδονικὴ γλώσσα), γράφουν οἱ Γερμανοί. *Il Macedonico*, γράφουν οἱ Ἰταλοί. *The Republic of Macedonia, the Macedonian language*, γράφουν οἱ Ἀμερικανοί. *Le Slave macédonien*, γράφει κάπως διακριτικώτερα ὁ Γάλλος *A. Vaillant*[11]. Τὸ ὄνομα «Μακεδονία» ἀγκιστρώθηκε τόσο γερὰ ἀπὸ τὴ σλαβικὴ ἁρπάγη, ὥστε οὔτε οἱ Ἕλληνες, εἴτε ὡς ἄτομα εἴτε ὡς ἀρχές, δὲν μπόρεσαν, ὅταν κάνουν λόγο γιὰ τὸ σλαβικὸ αὐτὸ ἔθνος καὶ γιὰ τὴ γλώσσα του, νὰ ἀπαγκιστρωθοῦν ἀπὸ τὴν ὁρολογία αὐτή, καὶ μιλοῦν καὶ γράφουν γιὰ Σλαβομακεδόνες καὶ γιὰ σλαβομακεδονικὴ γλώσσα.

Ὅπως ὅμως οἱ Βούλγαροι δὲν λέγονται οὔτε Σλαβο-θράκες, οὔτε Σλαβο-βυζαντινοί, οὔτε Σλαβο-έλληνες, ὅπως καὶ οἱ Γιουγκοσλάβοι δὲν λέγονται Σλαβο-ιλλυριοί, ἔτσι καὶ οἱ Bugari τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων δὲν ὑπάρχει κανένας θεμιτὸς λόγος νὰ λέγωνται οὔτε Μακεδόνες, οὔτε Σλαβομακεδόνες. Ἂν τοὺς ἔλειπε ἡ φιλοδοξία νὰ προσαρτήσουν καὶ νὰ ἀφομοιώσουν—στὸν εἰκοστὸ αἰῶνα!—χῶρες καὶ πληθυσμοὺς ἑλληνικούς, ἢ θὰ ἔστεργαν τὸ ἱστορικὰ καὶ γλωσσικὰ προσφυέστατο ἐθνικό τους ὄνομα Bugari ἤ, ὅπως ἔκαναν καὶ ἄλλοι λαοί, θὰ εὕρισκαν μέσα στὶς σλαβικές τους παραδόσεις ἕνα ὄνομα σύμφωνο μὲ τὴν ἐθνολογία τους. Ἡ ἀρχαία Μακεδονία, εἴτε τὸ θέλουμε εἴτε ὄχι, καὶ παλαιότερα μὲ τὸ συγκρητισμὸ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν φυλῶν εἶχε συγχωνευθῆ μέσα στὸ μέγα πανελλήνιο, καὶ στὸ μεσαίωνα ἀκόμη περισσότερο μὲ τὴ διείσδυση τῶν Σλάβων στὴ Βαλκανικὴ διαιρέθηκε ὁριστικά, σὲ δυὸ ζῶνες, στὴν ἑλληνικὴ καὶ τὴ σλαβική, καὶ εἶναι σήμερα ἁπλὸς γεωγραφικὸς ὅρος. Ἐθνολογικὸς καὶ γλωσσικὸς ὅρος δὲν εἶναι πιά[10]. Τὸ βόρειο τμῆμα της κατοικεῖται ἀπὸ παλαιοὺς ἢ νέους Σλάβους, μιλεῖ σλαβικὴ γλώσσα καὶ ἀνήκει σὲ κράτη σλαβικά. Τὸ νότιο τμῆμα της

κατοικεῖται ἀπὸ Ἕλληνες, μιλεῖ ἑλληνικὴ γλώσσα καὶ ἀνήκει πρὸ πολλοῦ μὲ διεθνεῖς συμβάσεις στὸ ἑλληνικὸ κράτος, ὄχι ἀπὸ δωρεά, ἀλλὰ ἐλευθερωμένο μὲ ποταμοὺς ἑλληνικοῦ αἵματος ἀπὸ τοὺς Τούρκους, ποὺ τὸ εἶχαν κάποτε ἀποσπάσει ἀπὸ κράτος ἑλληνικό, τὸ Βυζάντιο, ὄχι ἀπὸ κράτος σλαβικό. Ἡ «Μακεδονικὴ» λοιπὸν γλώσσα τίνων Μακεδόνων γλώσσα εἶναι; Τῶν Ἑλλήνων τῆς νότιας Μακεδονίας ἢ τῶν Σλάβων τῆς βόρειας; Ἐὰν καὶ οἱ Ἕλληνες ἀπεφάσιζαν, παραβλέποντας τὴ λογικὴ καὶ τὴν πραγματικότητα, νὰ ἀνακηρύξουν — μὲ περισσότερα μάλιστα δικαιώματα παρὰ οἱ Σλάβοι — τὸ ἑλληνικὸ γλωσσικό τους ἰδίωμα σὲ «Μακεδονικὴ γλώσσα», καὶ τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία σὲ ὁμόσπονδο μὲ τὴν Ἑλλάδα «Μακεδονικὸ κράτος», τότε μὲ ποιὸ ἀπὸ τὰ δύο ἀντίθετα «Μακεδονικὰ κράτη» καὶ ἀπὸ τὶς δύο ἄσχετες ἀναμεταξύ τους «Μακεδονικὲς γλῶσσες» θὰ ἔπρεπε νὰ συνταχθοῦν οἱ ἀντικειμενικοὶ καὶ ἀπροκατάληπτοι καὶ δίκαιοι κριταὶ τῶν ἐθνοτήτων; Μὲ τὴ Μακεδονία ποὺ μιλεῖ ἀκόμα ἑλληνικά, δηλ. τὴ γλώσσα ποὺ μιλοῦσαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες τὸν καιρὸ ποὺ κυβερνοῦσαν καὶ ἐκπολίτιζαν καὶ τὴ Βαλκανικὴ καὶ τὴν οἰκουμένη ὁλόκληρη, καὶ οἱ μεσαιωνικοὶ Μακεδόνες τὸν καιρὸ ποὺ ἀπέκρουαν τὶς σλαβικὲς ἐπιδρομές, καὶ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες Μακεδόνες, ποὺ μὲ ποταμοὺς αἱμάτων ἐλευθέρωσαν τὴ γῆ τῶν πατέρων τους ἀπὸ τὸν Τοῦρκο κατακτητή, δηλ. μὲ τὴ Μακεδονία ἐκείνη ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀπάτητη ἀκόμα ἀπὸ Σλάβους ἐπήλυδες ἑστία καὶ μητρόπολη τοῦ μακεδονικοῦ ἔθνους καὶ ποὺ συνεχίζει ὡς σήμερα τὴ μόνη κατανοητὴ γλωσσικὴ καὶ ἐθνολογικὴ παράδοσή του, ἢ μήπως θὰ ἔπρεπε νὰ συνταχθοῦν μὲ ἐκείνη τὴ Μακεδονία ποὺ σήμερα μιλεῖ σλαβικά, δηλ. γλώσσα ἀνύπαρκτη στὴ Βαλκανικὴ κατὰ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ ὅρος «Μακεδόνες» εἶχε γλωσσικὸ καὶ ἐθνολογικὸ νόημα, γλώσσα ποὺ τὴν ἔφεραν στὴ Μακεδονία λαοὶ ξένοι καὶ ἐχθρικοὶ πρὸς τὴ μακεδονικὴ ἐθνότητα καὶ ἱστορία; Τὴν ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα τοῦτο ἂς τὴ δώσῃ ἡ συνείδηση κάθε ἀντικειμενικοῦ καὶ δίκαιου κριτῆ.

Ὄχι μόνο γιὰ τὴ σημερινὴ κρατικὴ καὶ ἐθνολογικὴ κατανομὴ τοῦ γεωγραφικοῦ ὅρου «Μακεδονία» δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῇ «Μακεδονικὴ γλώσσα», ἀλλὰ οὔτε καὶ γιὰ τὴν ὑποθετικὴ περίπτωση κατὰ τὴν ὁποία οἱ δυὸ Μακεδονίες, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ σλαβική, θὰ ἐνώνονταν σὲ ἕνα κράτος. Γιατὶ ὅπως θὰ ἦταν ἄτοπο νὰ γίνεται λόγος γιὰ «Ἑλβετικὴ γλώσσα» στὴ χώρα ὅπου μιλιοῦνται παράλληλα ἡ Γαλλική, ἡ Ἰταλικὴ καὶ ἡ Γερμανική, ὅπως θὰ ἦταν ἀνόητο νὰ γίνεται λόγος γιὰ «Βελγικὴ γλώσσα» στὴ χώρα ὅπου μιλιοῦνται παράλληλα ἡ Γαλλικὴ καὶ Φλαμανδική, ἔτσι θὰ ἦταν ἐξίσου παράλογο νὰ γίνεται λόγος γιὰ «Μακεδονικὴ γλώσσα» στὸ κράτος ὅπου θὰ μιλιοῦνταν ἀπὸ 1.700.000 ψυχὲς ἡ Ἑλληνικὴ καὶ ἀπὸ 800.000 τὸ σλαβικὸ ἰδίωμα ποὺ ἐπισημοποίησαν οἱ ἰθύνοντες τῶν Σκοπίων.

Φυσικὰ δὲν ἀπόκειται στοὺς ξένους νὰ τοὺς ὑποδείξουν τὸ ἐπίσημο ὄνομα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων καὶ τῆς γλώσσας του. Δικαίωμα ὅμως καὶ

καθῆκον τους εἶναι νὰ θεωροῦν τὰ ὀνόματα «Μακεδονία», «Μακεδόνες» καὶ «Μακεδονικὴ γλώσσα», προκειμένου γιὰ Σλάβους, ὡς ἱστορικὰ καὶ ἐθνολογικὰ ἀστήρικτα καὶ αὐθαίρετα. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἰδιαιτέρως, δικαίωμα καὶ καθῆκον μας εἶναι νὰ μὴ δεχτοῦμε ποτὲ τὴν καθιέρωσή τους στὴ δική μας ἐπίσημη ἢ ἀνεπίσημη ὁρολογία, οὔτε γιὰ τὸ κράτος οὔτε γιὰ τὴ γλώσσα του. Γιὰ μᾶς καί, νομίζω, γιὰ κάθε ἀντικειμενικὸ κριτή, τὸ πιὸ ἀσκανδάλιστο, προσφυέστερο καὶ πλησιέστερο πρὸς τὴν ἀλήθεια ὄνομα εἶναι τὸ «Σλαβικὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων».

VI.

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΣΛΑΒΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Ὅπως συμβαίνει καὶ γιὰ τὶς ἄλλες σλαβικὲς γλῶσσες τῆς Βαλκανικῆς, ἔτσι καὶ γιὰ τὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἡ γλώσσα ποὺ ἐπέδρασε σ' αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ξένη γλώσσα εἶναι ἡ Ἑλληνική. Ἡ συνεχὴς ἐπὶ αἰῶνες καὶ ἀδιάκοπη γειτονεία τῆς χώρας αὐτῆς μὲ χῶρες ἑλληνικὲς καὶ ἡ ἀσταμάτητη πολιτιστικὴ ἐπικοινωνία τῶν κατοίκων της μὲ τοὺς Ἕλληνες, ἡ μακρόχρονη διοίκησή της ἀπὸ τὸ βυζαντινὸ κράτος καὶ τὴν ὀρθόδοξη ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, καὶ τὸ ἀναμφισβήτητο γεγονὸς ὅτι σημαντικὸ μέρος τῶν κατοίκων της προέρχεται ἀπὸ Ἕλληνες ποὺ ἐκσλαβίστηκαν, ὅλα αὐτὰ ἐξηγοῦν θαυμάσια τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν ἑλληνικῶν γλωσσικῶν στοιχείων ποὺ κατὰ καιροὺς εἰσέδυσαν καὶ μονιμοποιήθηκαν στὸ σλαβικό της ἰδίωμα.

Τὰ ἑλληνικὰ αὐτὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα τοῦ ἰδιώματος εἶναι τόσο πολυάριθμα, ὥστε παράσυραν ἀρκετοὺς Ἕλληνες λογίους ποὺ ἀσχολήθηκαν παλαιότερα μὲ τὸ ἰδίωμα αὐτό, νὰ νομίσουν ὅτι πρόκειται γιὰ ἑλληνικὴ διάλεκτο ἀνάμεικτη μὲ σλαβικὰ γλωσσικὰ στοιχεῖα. Ἡ πλάνη τους αὐτὴ μπορεῖ σήμερα νὰ τοὺς συχωρεθῆ, μὲ τὸ ἐλαφρυντικὸ ὅτι δὲν ἦταν γλωσσολόγοι καὶ δὲν ἤξεραν ὅτι ὁ χαρακτήρας μιᾶς γλώσσας δὲν προσδιορίζεται ἀπὸ τὶς λέξεις της, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ γραμματική της.

Τὸ μεγάλο πλῆθος καὶ τὸ σημασιολογικὸ περιεχόμενο τῶν ἑλληνικῶν λέξεων τοῦ ἰδιώματος αὐτοῦ ξεπερνοῦν κάθε ὅριο κανονικῆς ἐπίδρασης ποὺ μιὰ γλώσσα μπορεῖ νὰ δεχτῆ ἀπὸ τὴ γλώσσα ἑνὸς γειτονικοῦ, ἔστω καὶ πιὸ πολιτισμένου λαοῦ, καὶ πείθουν ὅτι δὲν πρόκειται πιὰ ἐδῶ γιὰ ἁπλὴ πολιτιστικὴ ἐπίδραση. Γιατὶ στὶς λέξεις αὐτὲς δὲν πρόκειται οὔτε μόνο γιὰ ὅρους διοικητικούς, δικαστικούς, στρατιωτικοὺς καὶ ἐκκλησιαστικούς, ποὺ ἦταν

φυσικὸ νὰ πάρουν οἱ Σλάβοι τῆς Βαλκανικῆς ἀπὸ τὸ κυρίαρχο βυζαντινὸ κράτος, ὅπως π.χ. hartofilaks, panipersevast, sevastokrator, arhierei, ikona, metanija, efharistija, οὔτε μόνο γιὰ ὅρους τῆς σχολικῆς ζωῆς, ὅπως daskal, gramatik, kondil, filosof, οὔτε μόνο γιὰ λέξεις ἀρχαῖες ἑλληνικὲς ποὺ ἔγιναν διεθνεῖς ἐπιστημονικοὶ ὅροι καὶ τὶς καρπώνεται κάθε νεοφώτιστος λαὸς ἔμμεσα ἀπὸ τὶς ἄλλες εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες, ὅπως apopleksija, epilepsija, diplomatika, politika. Πρόκειται κατὰ μέγα μέρος γιὰ λέξεις ποὺ ἐκφράζουν στοιχειώδεις ἔννοιες τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ποὺ στὰ καλὰ καθούμενα δὲν τὶς δανείζεται ὁ ἕνας λαὸς ἀπὸ τὸν ἄλλο, γιατὶ οὔτε ὅτι δὲν εἶχε πρὶν δικές του λέξεις γιὰ τὶς ἔννοιες αὐτὲς εἶναι νοητό, οὔτε ὅτι, ἐνῶ εἶχε δικές του, τὶς ξέχασε καὶ πῆρε τὶς ξένες.

Εἶναι ἀπαράδεκτο λ. χ. ὅτι οἱ Σλάβοι τῆς βόρειας Μακεδονίας δὲν εἶχαν δικές τους λέξεις γιὰ νὰ ἐκφράζουν τὶς στοιχειώδεις ἔννοιες: αὐλή, βλαστάρι, βρύση, δισάκκι, δρόμος, ζάλη, ζήλια, ζευγάρι, θάρρος, καλύβα, κλῶνος, κόκαλο, κομμάτι, λάδι, λέρα, λεχώ, λιβάδι, λισγάρι, μάντρα, νύφη, πεθερός, σπλήνα, σύνορο, τηγάνι, τραπέζι, ἀνάποδος, ἁπλός, λεύτερος, φτηνός, ἀρέζω, ζαλίζω, κενώνω, κερδίζω, λείπω, μαγεύω, μυρίζω, παθαίνω, παίζω, παίρνω, παύω, πλάθω, σώζω, τιμῶ, τρυγῶ, φταίω, φτάνω, χαρίζω, χτίζω καὶ τόσες ἄλλες. Ὁ δανεισμὸς τέτοιων λέξεων ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῆ μόνο ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ βόρεια Μακεδονία, ἀπὸ καθαρὰ ἑλληνόφωνη χώρα ποὺ ἦταν στὴν ἀρχαιότητα, στοὺς ἀλεξανδρινούς, στοὺς ρωμαϊκοὺς καὶ στοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους, ὅπως ἡ Ἱστορία καὶ ἡ Ἀρχαιολογία μαρτυροῦν, ἀφομοιώθηκε μὲ βραδύτατο ρυθμὸ ἀπὸ τοὺς Σλάβους, ποὺ κατὰ καιροὺς καὶ κατὰ κύματα εἰσέδυαν σ' αὐτή, καὶ ὅτι οἱ Ἕλληνες πρὶν ἐκσλαβιστοῦν περνοῦσαν ἀπὸ ἕνα στάδιο διγλωσσίας, κατὰ τὸ ὁποῖο μιλοῦσαν καὶ τὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὴ Σλαβική. Τὸ στάδιο αὐτὸ τῆς διγλωσσίας τοὺς ἐπέτρεψε νὰ διατηρήσουν στὴ νέα τους γλώσσα ἕνα μέρος ἀπὸ τὸ λεξιλογικὸ θησαυρὸ τῆς παλιᾶς ἐθνικῆς τους γλώσσας.

Ἐπειδὴ εἶναι χρήσιμο νὰ ἔχη ὁ ἀναγνώστης πλήρη ἀντίληψη γιὰ τὴ βαθειὰ λεξιλογικὴ ἐπίδραση τῆς Ἑλληνικῆς στὴ γλώσσα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, θὰ παραθέσω ἐδῶ τὶς πιὸ κοινὲς στὸ σλαβικὸ αὐτὸ ἰδίωμα ἑλληνικὲς λέξεις, μὲ τὸ σλαβικὸ καὶ δίπλα τὸν ἑλληνικὸ τύπο τους, κατανεμημένες σὲ γραμματικὲς κατηγορίες. Θὰ προτάξω τὶς λέξεις ἐκεῖνες ποὺ τὸ σημασιολογικό τους περιεχόμενο δείχνει ὅτι οἱ Σλάβοι τὶς δέχτηκαν ἴσια ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ λαό, ἀνάμεσα στὸν ὁποῖο ζοῦσαν, χωρὶς μεσολάβηση τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς διοίκησης καὶ τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, καὶ θὰ ἐπιτάξω ὅλες ἐκεῖνες μὲ τὶς ὁποῖες ἡ γλώσσα τους πλουτίστηκε ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ σχολείου καὶ τοῦ κράτους κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους, κατὰ τὴν Τουρκοκρατία καὶ κατὰ τὴ νεώτερη ἐποχή.

1. ΛΕΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Α'. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Avlija αὐλή, adamant ἀδάμας, akola κόλλα, aktapod χταπόδι, ambis ἄβυσσος, angarija ἀγγαρεία, andart ἀντάρτης, armas ἅρμοσις, ἀρραβών, armasnik ἁρμοστός, μνηστήρας, armasnitsa ἁρμοστή, μνηστή, aroma ἄρωμα, aspida ἀσπίδα, astma ἆσθμα, bisagi καὶ bisasi δισάκκι, vjasanie βιάση, βία, vrakozun βρακοζώνη, vris βρύση, vroma βρόμα, gargara γαργάρα, gnida κόνιδα, gramota γράμματα, γραπτὴ ἄδεια, darmon δερμόνι, dafina καὶ dofina δάφνη, dekar δεκάρι, μέτρο ἐπιφανείας, dekara δεκάρα, δεκάλεπτο, dikel δικέλλι, dilav διλάβι, μασιά, dipla δίπλα, disagi καὶ disasi δισάκκι, disk δίσκος, dodekada δωδεκάδα, οἱ δημογέροντες, drum δρόμος, dunia κυδώνι, ergatin καὶ argatin ἐργάτης, eftinija εὐθήνεια, φτήνεια, ehidna ἔχιδνα, zalis ζάλιση, ζάλη, zevgar, zegvar καὶ sevgar ζευγάρι, zilia ζήλεια, zograf καὶ zugraf ζωγράφος, zunitsa ζώνη, ile ἔλαιον, ilikija ἡλικία, ilinika ἑλληνικά, ἡ ἑλλ. γλώσσα, imarmena καὶ armen εἱμαρμένη, jagurida καὶ jagurina ἀγουρίδα, kada κάδη, κάδος, kalam καλάμι, kalamot καλαμωτή, kalezba κάλεσμα, πρόσκληση, kalek καλός, γαμπρός, (a)kalesarnitsa καλέστρα, αὐτὴ ποὺ καλεῖ, kalimana καλημάννα, νουνά, kalitata νουνός, kalap καὶ kalup καλαπόδι, kamato κάματος, χρέος, kamatnik τοκογλύφος, kamila καμήλα, kamilar καμηλάρης, kanestra κάνιστρο, kapelija κάπελας, caps κάψη, θέρμη, kapsima καὶ kaptsima κάψιμο, karfija καρφί, karfitsa καρφίτσα, katandija κατάντια, katara κατάρα, katizma κάθισμα, kevalija κεφαλή, keramida, kiramida, geramida, gramida κεραμίδα, kerata κερατάς, kivur κιβούρι, kimion κύμινο, kiparis κυπαρίσσι, kir κύρ, kirie κύριος, kira κυρά, klistir κλυστήρι, κλύσμα, klisura κλεισούρα, klon κλῶνος, klonka κλωναράκι, kokal κόκκαλο, komat κομμάτι, kopan κόπανος, korab καὶ kurab καράβι, korem κορμός, kofnid κοφινίδι, kromid καὶ kromit κρομμύδι kumbija κουμπί, kutija κουτί, kutel κούτελο, kutsulja κουτσουλιά, lad λάδι, ladka λαδικό, δοχεῖο λαδιοῦ, lakan λεκάνη, μαγκάλι, lamja καὶ lamnia λάμια, lastar βλαστάρι, lahana καὶ laana λάχανο, leonka καὶ leunka λεχώνα, lera λέρα, liva λίβας, livada λιβάδι, lizgar λισγάρι, lisida ἁλυσίδα, lit ἡλίθιος, mavrada μαυράδα, ἀρρώστια τοῦ ἀμπελιοῦ, mavrud μαυρούδι, εἶδος μαύρου σταφυλιοῦ, magare γομάρι, γάϊδαρος, magnit μαγνήτης, malamo μάλαμα, χρυσός, mandal μάνταλος, mandra μάντρα, margar καὶ margarit μαργαρίτης, migdal καὶ mindal ἀμύγδαλο, mirodija καὶ merudija μυρουδιά, mistrija στρί, monokero μονόκερο, mramor μάρμαρο, musikija καὶ muzikija μουσική, murenka μουριά, mustak μουστάκι, muhla μούχλα, niruja νερό, πηγή, ρυάκι, nifa νύφη, noima νόημα, νεῦμα, σημεῖο, oktar καὶ uhtar

ὀχτάρι, βαρίδι ζυγίσματος, omjas καὶ omjaz ὁμοιότητα, opistje (ὀ)πιστιά, λουρὶ τοῦ σαμαριοῦ, ora kali ὥρα καλή, χαιρετισμός, organ ὄργανο μουσικό, oriz καὶ oris ρύζι, orisnitsa ὁρισμένο, μοίρα, orfana ὀρφανή, φτωχή, ohtika καὶ oftika ἐκτική, (νόσος) χτικιό, pagida καὶ paida παγίδα, pagur παγούρι, palivot παλιβόδι, παλιόβοϊδο, palikaro παλληκάρι, panagon, panag καὶ panak πανωγόμι, παραπανιστὸ φόρτωμα, paplama πάπλωμα, papule παπούλης, parakav παρακάμι, νυχτέρι, paramana παραμάννα, paranom παρανόμι, παρατσούκλι, paraspur παρασπόρι, paratir καὶ parafir παραθύρι, parjasnitsa (ἀπὸ τὸ ρῆμα παριάζω, παρατῶ), γυναίκα χωρισμένη ἀπὸ τὸν ἄνδρα της, paspal πάσπαλη, patrida πατρίδα, peza (ἀπὸ τὸ ρ. παίζω), παίξιμο, παιγνίδι, ἀστεῖο, peziol πεζόβολος, εἶδος διχτυοῦ, pendara πεντάρα, pepun πεπόνι, petal πέταλο, peher πεθερός, pizma πεῖσμα, pinakida καὶ panakida πινακίδα, pinakota πινακωτή, piper πιπέρι, piperka πιπεριά, pira πύρα, ζέστη, pirg πύργος, piret ὑπηρέτης, piron πηρούνι, pirostija καὶ pirustija πυροστιά, pisa πίσσα, pihtija πηχτή, plit πλίθος, plitar πλιθάρι, potir ποτήρι, pramatar πραματάρης, ἔμπορος, pramatija πραμάτεια, ἐμπόρευμα, pras καὶ praz πράσο, prika, prikia, prekija καὶ pirkija προίκα, prion πριόνι, progima καὶ proima πρόγευμα, prokopija προκοπή, proksinit καὶ prosinit προξενητής, proksinitka προξενήτρια, proskefal προσκέφαλο, raftaka ραφτικά, rema ρέμα, συνάχι, rovit, rofit καὶ ririf ρεβίθι, sazma σάγισμα, sakuljka σακκουλάκι, samar σαμάρι, samolad (ση)σαμόλαδο, saratse σαράκι, safa σκάφη, svingar σφογγάρι, šidero σίδερο, sinap σινάπι, sinor σύνορο, skara σκάρα, skepar σκεπάρνι, skilida σκελίδα, sklavje σκλαβιά, skopos σκοπός, φύλακας, skumrija σκουμπρί, sokarditska ἐσωκάρδι, γιλέκο, spila σπηλιά, splina σπλήνα, spolaiti, spolat καὶ spolai εἰς πολλὰ ἔτη, σπολλάτη, εὐχαριστῶ, stafida σταφίδα, stihija καὶ stija στοιχειό, stipsa καὶ stiptsa στύψη, stomah στομάχι, stomna καὶ stovna στάμνα, strak ὄστρακο, sulundar σωληνάριο, susam σουσάμι, shedio σχέδιο, taistro τάγιστρο, tajane καὶ tajani τ' ἅγη Γιάννη ἡ γιορτή, taksidar ταξιδιάρης, ὁδοιπόρος, taksit ταξίδι, ὁδοιπορία, talant τάλαντο, taros θάρρος, temel θεμέλιο, tef θειάφι, tigan καὶ tigani τηγάνι, tiganitsa τηγανίτα, times θύμηση, tipkanie (ἀπὸ τὸ ρ. *τύπτω*) χτύπημα, tiran τύραννος, tiranija τυραννία, tif τύφος, trap τράφος, τάφρος, trevlivenie τραύλισμα, trem τέρεμνον, ἀστρέχα τῆς στέγης, triandafil, trandafil, trendafil, trindafil trndafil καὶ trondafil τριαντάφυλλο, trigos τρύγος, trufenie τρυφή, tšereša, tšerešna, tšreša καὶ treša κεράσι, tsrkva κυριακή, ἐκκλησιά, tsveklo σεῦκλο, σέσκουλο, ulera χολέρα, uma χῶμα, urov ὄροβος, ρόβι, falaka, valaka καὶ valaga φάλαγγας, farmak φαρμάκι, fasul φασούλι, fijala φιάλη, πλόσκα, fikija βικίον, φλιτζάνι, firida θυρίδα, παραθυράκι, fortoma, hortoma καὶ ortoma φόρτωμα, σκοινὶ ποὺ δένουν τὸ φόρτωμα, ftas (ἀπὸ τὸ ρ. *φτάνω*), ἡ φτα-

σμένη ὥρα, κατάλληλη στιγμή, ftis καὶ stis φθίση, fuska φούσκα, hara χαρά, harak χαράκι, harkoma χάρκωμα, χάλκινο ἀγγεῖο, harta χάρτα, παιγνιόχαρτο, hartija χαρτί, κόλλα, hiljada καὶ iljada χιλιάδα, horjatin χωριάτης, ἁπλοϊκός, horo καὶ oro χορός, hrizje χρήση, hunija, unija καὶ funija χωνί.

Β'. ΕΠΙΘΕΤΑ

Avtonom αὐτόνομος, anapodo ἀνάποδος, anustu ἄνοστος, aplos ἁπλός, afrat ἀφράτος, babakeren βαμβακερός, bez-rizitsen ὁ χωρὶς ριζικό, ἄτυχος, ἀρρίζικος, eftin φτηνός, kerdosnik ὁ κερδισμένος, ὁ μνηστήρας, kuf καὶ kuh κούφιος, levter λεύτερος, ἄγαμος, liksur λείξουρος, λιχούδης, malamen μαλαματένιος, ne-praksan, ἄπραγος, ἄπειρος, ne-skoposen ἄσκοπος, oftik-liv φθισικός, pitimen καὶ pitimija ἐπιθυμητός, ἀγαπητός, praksan μὲ πράξη, μὲ πείρα, ἔμπειρος, prokopsan προκομμένος, spanio σπάνιος, ἐξαιρετικός, stir καὶ θηλ. stira στεῖρος, στείρα, ftesen φταίχτης, ἔνοχος, harin, aren καὶ harno χαρούμενος, hondrokefal χοντροκέφαλος.

Γ'. ΡΗΜΑΤΑ

Apikasam, pikasam, opikasam, upikasam καὶ zapikasam ἀπεικάζω, ἀντιλαμβάνομαι, argasam καὶ argasuvam ἀργάζω, δουλεύω, ἐπεξεργάζομαι κάτι, argisam καὶ po-argisam ἀργῶ, aresam, resam καὶ arisam ἀρέσω, armatosam se ἁρματώνομαι, armasam ἁρμόζω, συνδέω, ἀρραβωνιάζω, arnisam ἀρνοῦμαι, ἐγκαταλείπω, arpazuvam ἁρπάζω, vapsuvam βάφω, varjusam βαριέμαι, vjasam βιάζω, vtasam φτάνω, vtesam φταίω, gavram se γαυριῶ, ἀστειεύομαι, deksam δέχομαι, συμφωνῶ, dikisuvam δικαιῶ, χαρίζω, dipljam διπλώνω, dukimasam δοκιμάζω, eksigisam ἐξηγῶ, ela ἔλα, elate ἐλάτε, zalisam καὶ zalisuvam ζαλίζω, zgiavoluvam διαβολεύομαι, zigosuvam ζυγιάζω, zilepsuvam καὶ zilosam ζηλεύω, zografisam καὶ zuvgradisam ζωγραφίζω, ikisitaksam ἐξετάζω, isihasam καὶ isihisam ἡσυχάζω, kalamisuvam καλαμίζω, τυλίγω τὸ νῆμα στὰ μασούρια, kalesam, akalesam καὶ nat-kalesam καλῶ, προσκαλῶ, katigorisam κατηγορῶ, kenosam κενώνω, ἀδειάζω τὸ φαεῖ στὰ πιάτα, kerdosam κερδίζω, πετυχαίνω, kinisam καὶ kinisuvam κινῶ, ξεκινῶ, klotsam κλοτσῶ, laha se λαχαίνει, τυχαίνει, latipsa λάθεψα, lipsam καὶ lipsuvam λείπω, δὲν ἐπαρκῶ, magepsuvam μαγεύω, malamosam μαλαματώνω, ἐπιχρυσώνω, martirisam μαρτυρῶ, mirisam καὶ merisam μυρίζω, εὐωδιάζω, molepsam μολύνω, muhlosam μουχλιάζω, navaksuvam καὶ navjaksuvam ἀνεβάζω, συμπληρώνω, namnisuvam ἀναμιμνήσκω, θυμίζω, napilesam ἀναπειλῶ, φοβερίζω, omaleksuvam μαλάσσω, omjasam, umjasam, mjasam καὶ mnesam ὁμοιάζω, oriste ὁρίστε, orse ὅρσε, papsam παύω, parakamnuvam παρακάμνω, κάνω νυχτέρι ἐργαζόμενος, param παίρνω, paraftasam παραφτάνω, parjasam

παρατῶ, ἐγκαταλείπω, pataksam πατάσσω, καθησυχάζω, εἰρηνεύω, patam παθαίνω, pedepsam παιδεύω, pezam παίζω, pizmam πεισμώνω, plakosam πλακώνω, plasam πλάθω, praksam πράττω, μαθαίνω, ἐξασκῶ, prepsam πρέπω, μοιάζω, ταιριάζω, prikosam προικίζω, prokopsam προκόβω, psovisam καὶ ptsoisam ψοφῶ, skiasam σκιάζω, φοβίζω, s-kitaksam κοιτάζω, βλέπω, skopsam σκώπτω, s-lisam se λύνομαι, s-mramoruvam μαρμαρώνω, sosam σώζω, stivasam καὶ stivasuvam στοιβάζω, streksam στρέγω, συμφωνῶ, taksam καὶ f-taksam τάζω, tentosuvam τεντώνω, timisuvam τιμῶ, tipkam τύπτω, χτυπῶ, tiposam τυπώνω, tihisa ἀπρόσ. ἔτυχε, trevlivam ταυλίζω, trigisam τρυγῶ, trufam se τρυφῶ, καλλωπίζομαι, ftasam καὶ stasam φτάνω, ftesam καὶ vtesam φταίω, ftisam χτίζω, harizam, arizam καὶ arižam χαρίζω, harosam καὶ arosam (ἀπὸ τὸ οὐσ. χαρὰ) πετυχαίνω, horatuvam χωρατεύω, συνομιλῶ.

Δ'. ΑΛΛΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Ἐπιρρήματα: Agale ἀγάλι ἀγάλι, σιγά, nefela ἀνώφελα, tora τώρα, makar μακάρι, τουλάχιστο, καὶ ἄν.

Ἀντωνυμίες: Kata κάθε, ὡς πρῶτο συνθετικὸ σλαβικῶν λέξεων, καθὼς kata-den κάθε μέρα, kata-vetser κάθε βράδυ, kata-utro κάθε πρωΐ, kata-godina κάθε χρόνο. Mu μου, maiko mu! μάννα μου!

Προθέσεις: Anti ἀντί, ὡς πρῶτο συνθετικὸ σλαβικῶν λέξεων, anti-fasist, para παρά, ὡς πρῶτο συνθετικὸ σλαβικῶν λέξεων, καθὼς para-majka παραμάννα, para-sestra παραδελφή, para-gledam παραβλέπω.

Σύνδεσμοι: Ami ἀμμὴ (ἂν μή), enu ἐνῶ.

Μόρια: Mi μή.

Ἐπιφωνήματα: More μωρέ, mori μωρή, bre, vre, ore καὶ re βρέ, kakohrononahi κακὸ χρόνο νἄχη, pa pa πὼ πώ!

ΛΕΞΕΙΣ ΜΕ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΗΝΙΚΟ ΦΩΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟ

Ἀξιοσημείωτο εἶναι ὅτι πολλὲς ἑλληνικὲς λέξεις τοῦ σλαβικοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων παρουσιάζουν τὸ βορειοελληνικὸ φωνητικὸ τύπο, δηλ. τὴν τροπὴ τοῦ ἄτονου *ο* σὲ *u* καὶ τοῦ ἄτονου *e* σὲ *i*, καθὼς καὶ—πολὺ σπανιώτερα—τὴν ἀποβολὴ τοῦ ἄτονου *i*.

1. Μὲ τροπὴ τοῦ ἄτονου *ο* σὲ *u*: Anustu, enurija, flurin, zugraf, kaluger, kukona, mirudija, pirustija, ulera, uhtar, dukimasam, zugrafisam, skulasam, umjasam.

Ἡ ρηματ. κατάλ.—suvam (vapsuvam, zilepsuvam, kinisuvam, mitosuvam, timisuvam κ.τ.λ.) ἀπὸ τὴ βορειοελληνικὴ κατάλ. τοῦ μέλλοντος *-σου* ἀντὶ *-σω*.

2. Μὲ τροπὴ τοῦ ἄτονου *e* σὲ *i*: Ilinika, kiramida, latipsa, milan, pro(g)ima, proksinit, ririf, sindilija, skilida, tsirimonia, ikisitaksam.

3. Μὲ ἀποβολὴ τοῦ ἄτονου *i*: Kofnid.

2. ΛΕΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Α'. Οὐσιαστικά: Agiazmo ἁγιασμός, agripnija καὶ igripnie ἀγρυπνία, ambon ἄμβων, anafora ἀναφορά, angel ἄγγελος, apokalipsis ἀποκάλυψις, apopleksija ἀποπληξία, apostol ἀπόστολος, aro χάρος, arhangel ἀρχάγγελος, arhierej ἀρχιερεύς, asketija ἀσκητής, aforismo ἀφορισμός, gramatik γραμματικός, γραφέας, giak διάκος, didaskal καὶ daskal (δι)δάσκαλος, daskalitsa διδασκάλισσα, dijakonija διακονία, dijarija διάρροια, dijeta δίαιτα, diplomatika διπλωματία, djavol καὶ giavol διάβολος, evangelije καὶ vangelije εὐαγγέλιο, evangelist εὐαγγελιστής, egumen καὶ igumen ἡγούμενος, eksarhos ἔξαρχος, enurija ἐνορία, epileptsija ἐπιληψία, epitimion ἐπιτίμιον, epitrop καὶ pitrop ἐπίτροπος, epopeja ἐποποιία, eres αἵρεση, efimerija ἐφημέριος, efharistija εὐχαριστία, igemon ἡγεμών, idol εἴδωλον, ikona εἰκόνα, ikonostas καὶ ikonastas εἰκονοστάσι, ikonom οἰκονόμος, ikonomija οἰκονομία, ipostas ὑπόσταση, ipsoma ὕψωμα, istorija ἱστορία, kalamar καλαμάρι, kalimavka καλημαύκι, kaluger καὶ kauger καλόγερος, kalugerka καλογριά, kandilonaft καντηλανάφτης, kanon κανών, klisar ἐκκλησάρης, ὑπηρέτης τῆς ἐκκλησίας, kolas κόλαση, kolivo κόλλυβο, kontil(e) κοντύλι, lambada λαμπάδα, lipsana καὶ liptsana λείψανο, litija λιτή, λιτανεία, liturgija λειτουργία, mager μάγερας μοναστηριοῦ, magernitsa μαγερειὸ μοναστηριοῦ, magija μαγεία, magesnik, θηλ. magenitsa καὶ maesna μάγος, μάγισσα, martir μάρτυρας, matima μάθημα, melan καὶ milan μελάνι, metanija μετάνοια, metoh καὶ metuh μετόχι, mirizma καὶ merizma μύρισμα, μυρωδιά, miro μύρο, mirosuvanie χρίσμα μὲ μύρο, mitropolija μητρόπολη, moliv μολύβι (γραφῆς), monastir μοναστήρι, monoklisija μονοκκλησιά, λειτουργία σὲ μιὰ μονάχα ἐκκλησιά, natema ἀνάθεμα, nafora ἀναφορά, ἀντίδωρο, nimosino μνημόσυνο, ovtok ὀχτωήχι, Panagi(j)a Παναγία, pana(g)ir καὶ panagiur πανηγύρι, paradiz παράδεισος, paraklis παρεκκλήσι, parastas παράσταση, μνημόσυνο, pater πάτερ, καλόγερος, pateritsa πατερίτσα, ραβδί, petra(h)il καὶ petravil πετραχήλι, plaka πλάκα (γραφῆς), poli(e)lej πολυέλαιος, politika πολιτική, pop παπάς, popadija καὶ popagija παπαδιά, prezviter πρεσβύτερος, παπάς, prezvitera πρεσβυτέρα, παπαδιά, prosvora, proskura καὶ poskura προσφορά, ἅγιος ἄρτος, protoger καὶ protuger πρωτόγερος, τελάλης τοῦ χωριοῦ, protosingel πρωτοσύγγελος, produdrak πρωτοδράκος, ἀρχηγὸς τῶν διαβόλων, profet προφήτης, psalom ψαλμωδία τῆς ἐκκλησίας,

psalt ψάλτης, psaltir ψαλτήρι, psaltikija ψαλτική, ravon καὶ raun ἀρραβώνας, savan καὶ vasan σάβανο, sarandar, σαραντάρι, μνημόσυνο τῶν 40 ἡμερῶν, sindilija συντέλεια (τοῦ κόσμου), μεγάλο δυστύχημα, skolija, školija, tškolija καὶ škola σχολεῖο, stihira στοιχηρά, ἐκκλησιαστικὰ ἄσματα, stratik στρατιώτης ἢ στρατιωτικός, tartar τάρταρα, tetradka καὶ tetratka τετράδιο, timen καὶ temjan θυμίαμα, trapeza καὶ trpenza τράπεζα, trimer καὶ trimir τριήμερο (νηστεία), tron καὶ troni θρόνος (ἐπισκόπου), tropar τροπάριο, filosof καὶ vilosof φιλόσοφος, filosofija φιλοσοφία, fotografija φωτογραφία.

Β΄. Ἐπίθετα: eretik αἱρετικός, katarosan καταραμένος, hrisjanin χριστιανός.

Γ΄. Ρήματα: aneste ἀνέστη, στὴ φρ. Ristos aneste! Χριστὸς ἀνέστη!, aforesam ἀφορίζω, liturgisam λειτουργῶ, metanisam βάζω μετάνοια, mirosuvam μυρώνω, ἀλείφω μὲ ἅγιο μύρο, natemisam ἀναθεματίζω, proskinisam προσκυνῶ, psalam ψάλλω, skulasam σχολνῶ, trimeram νηστεύω τριήμερο.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ ΣΤΟ ΙΔΙΩΜΑ ΑΠΟ ΞΕΝΕΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Πολλὲς ἑλληνικὲς λέξεις παρουσιάζονται στὸ ἰδίωμα τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων μὲ μορφὴ ξενική, πρᾶγμα ποὺ μαρτυρεῖ ὅτι ὁ δανεισμός τους ἔγινε ὄχι κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνική, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλες γλῶσσες ποὺ τὶς δανείστηκαν ἐνωρίτερα καὶ τὶς ἀλλοίωσαν σύμφωνα μὲ τὴ δική τους γραμματική. Στὴν κατηγορία αὐτὴ ἀνήκουν κατὰ πρῶτον λόγο οἱ διεθνεῖς ἐπιστημονικοὶ ὅροι τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, δανεισμένοι ἀπὸ τὶς γλῶσσες τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Αὐτὲς ὅμως δὲν τὶς δανείστηκε ὁ λαός, παρὰ οἱ λόγιοι συγγραφεῖς, καὶ δὲν ἔχουν καμμιὰ σχέση μὲ τὸ ζήτημα τῶν γειτονικῶν σχέσεων καὶ ἐπιδράσεων τῶν Ἑλλήνων στοὺς Σλάβους. Γι' αὐτὸ θὰ περιοριστῶ νὰ παραθέσω ἐδῶ μερικὰ παραδείγματα τῶν ἑλληνικῆς καταγωγῆς λέξεων ποὺ ὁ ἴδιος ὁ λαὸς δανείστηκε ἀπὸ ξένες γλῶσσες καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν τουρκική:

Anason ἄνισον, afion ὄπιον, efendija αὐθέντης, giubre κοπριά, kalem κάλαμος, krevet κρεββάτι, kesten κάστανον, legen λεκάνη, liman λιμήν, magdanos μακεδονήσι, mastika μαστίχη, mermer μάρμαρο, palavra παραβολή, palamud παλαμύδα, peksimet παξιμάδι, pita πίτα, (ἰταλ. pitta λατιν. picta ἑλλην. πηκτή), porjaz βοριάς, safi σαφής, somun ψωμί, srma σύρμα, sunger σφογγάρι, talaz θάλασσα, tefter διφθέρα, tolosom τελεσίμι, fener φανάρι, filiz φυλλίς, φυλλάς, fidan φυτόν, sinik χοῖνιξ κ.ἄ.

ΞΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΕΡΑΣΑΝ ΣΤΟ ΙΔΙΩΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ἀντίθετα μὲ τὴν προηγούμενη περίπτωση, ὑπάρχει σημαντικὸς ἀριθμὸς ξένων λέξεων στὸ ἰδίωμα, μὲ τὴ γραμματικὴ μορφὴ ποὺ τοὺς ἔδωσε ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα, καὶ εἶναι φανερὸ πὼς ὁ δανεισμός τους ἔγινε ὄχι κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὶς γλῶσσες τῆς καταγωγῆς τους, ἀλλὰ μέσῳ τῆς ἑλληνικῆς. Τέτοιες λέξεις εἶναι οἱ ἑξῆς: 1) Ἀπὸ λαϊκὴ προέλευση: Avgust Αὔγουστος, (λατιν. Augustus), bubak βαμβάκι, (περσ. pambak), vigla βίγλα, (λατιν. vigilia), kamara κάμαρα, (λατιν. camera), kambana καμπάνα, (ἰταλ. campana,), kantar καντάρι, κεντηνάρι (λατιν. centenarium), kapa κάππα, (λατιν. cappa), kapistra καπίστρι, (λατιν. capistrum), katinar κατηνάρι, (λατιν. catena), kelar κελλάρι (λατιν. cellarium), kelija κελλὶ (λατιν. cella), krevet κρεββάτι, (λατιν. grabbatus), kukla κούκλα (ἰταλ. coccolo), kukona κοκκώνα (ρουμαν. cocoana), lamba λάμπα, (ἰταλ. lampa, ἑλλ. λαμπάς), litra λίτρα (ἰταλ. litra), lira λίρα, (ἰταλ. lira), lukanik λουκάνικο, (λατιν. lucanicum), magija μαγεία (ἰραν. mag), majstor μάστορας, (λατιν. magister), mantija μαντί, (λατιν. mantum), marula μαρούλι, (λατιν. amarula), mesale μεσάλι, (λατιν. mensale), mutra μοῦτρα, (ἰταλ. mutria), nunko, nunka νουνός,νουνά, (λατιν. nonnus), palata παλάτι, (λατιν. palatium), panukla πανούκλα, (λατιν. panucula), patata πατάτα, (ἱσπαν. patata ἀμερικαν. potato), pogan παγανός, (λατιν. paganus), porta πόρτα, (λατιν. porta), portokal πορτοκάλι, (ἰταλ. portogallo), rizik ριζικό, (ἰταλ. rizico), sapun σαπούνι (κελτολατιν. sapo), skala σκάλα, (λατιν. scala), skamija σκαμνί, (λατιν. scamnum), skufija σκούφια (ἰταλ. scuffia), spanak σπανάκι (λατιν. spinaceum), spitalje σπιτάλι, (λατιν. hospitale), sterna στέρνα (λατιν. cisterna), šufra σούφρα, (λατιν. sup(p)ula), ungija οὐγγία, (λατιν. uncia), felija φελλί, ὀφελλίον (λατιν. offela), florin καὶ flurin φλωρί, (λατιν. florinus), furna φοῦρνος, (λατιν. furnus), tsirimonija τσιριμόνια, (ἰταλ. cerimonia). 2) Ἀπὸ λόγια προέλευση: vula βούλλα, (λατιν. bulla), kandilo καντήλι, (λατιν. candela), codix κώδιξ (λατιν. codex), pangar παγκάρι, (ἰταλ. banca), paradis παράδεισος (ἰραν. pairidaesa), pasha Πάσχα, (ἑβρ. pesah).

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΣΤΗ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Σὲ ἑλληνικὴ ἐπίδραση χωρὶς ἀμφιβολία ὀφείλεται 1) Ἡ ἀχρήστεψη τοῦ ἀπαρεμφάτου, ποὺ ἡ Σερβικὴ τὸ διατηρεῖ, 2) Ἡ περιφραστικὴ ἔκφραση τοῦ παρακειμένου, π.χ. *imam videno*=ἔχω ἰδωμένο, καὶ ἴσως 3) Ἡ περιφραστικὴ ἔκφραση τοῦ μέλλοντα μὲ τὸ *imam da...*=ἔχω νά...

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗ ΣΛΑΒΙΚΗ

Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τῶν λέξεων ποὺ μὲ ἄμεση ἐθνολογικὴ ἐπαφὴ πέρασαν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα στὴ Σλαβικὴ τῆς Βαλκανικῆς, καὶ ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἕνα μέρος μόνον εἴδαμε πιὸ πάνω, ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ τὴν ἐθνολογία τῶν βορείων γειτόνων μας. Γιατὶ μαζὶ μὲ ὅλα τὰ τεκμήρια ποὺ μᾶς προσφέρει ἡ Ἱστορία γιὰ νὰ γνωρίσουμε τὸ πῶς ἅπλωσαν οἱ Σλάβοι στὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη, ἔρχεται καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλωσσικὴ ἐπίδραση νὰ πιστοποιήση μὲ τρόπο ἀναμφισβήτητο ὅτι οἱ Σλάβοι, ὅταν ἄρχισαν νὰ κατεβαίνουν στὴ Βαλκανικὴ Χερσόνησο, τὴ βρῆκαν κατοικημένη ἀπὸ λαὸ ποὺ μιλοῦσε μόνο ἑλληνικά, καὶ ὄχι, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἱστορικοί τους, θρακοϊλλυρικά. Ἂν συνέβαινε τὸ ἀντίθετο, θὰ ἔπρεπε τὰ σλαβικὰ ἰδιώματα τῆς Βαλκανικῆς νὰ εἶναι γεμάτα, ἀντὶ ἑλληνικῶν, ἀπὸ λέξεις θρακοϊλλυρικές, ποὺ οἱ σιγὰ σιγὰ ἐκσλαβιζόμενοι Θρακοϊλλυριοί, περνώντας κι αὐτοί, ὅπως κάθε λαὸς ποὺ ἀλλάζει γλώσσα, ἀπὸ τὸ στάδιο τῆς διγλωσσίας, ἔπρεπε νὰ εἶχαν διατηρήσει ἀπὸ τὴν παλαιὰ ἐθνικὴ γλώσσα τους μέσα στὴ νέα τους γλώσσα, τὴ Σλαβική. Ποῦ εἶναι αὐτὲς οἱ θρακοϊλλυρικὲς λέξεις; Ἁπλούστατα, δὲν ὑπάρχουν.

Μόνον ἑλληνικὴ γλώσσα λοιπὸν συνάντησαν οἱ Σλάβοι στὴ Βαλκανική, ἐκτὸς φυσικὰ ἀπὸ τὴ Λατινική, τὴ μητέρα τῆς σημερινῆς Βλαχικῆς ὁρισμένων περιοχῶν, καὶ τὴν Ἀλβανικὴ στὰ βορειοδυτικὰ τῆς χερσονήσου. Θρακοϊλλυρικὴ πουθενά. Ποῦ ἄλλωστε θὰ τὴν εὕρισκαν, ἀφοῦ εἶχε σβήσει ἀλλοῦ ἐνωρίτερα, ἀλλοῦ ἀργότερα ἤδη ἀπὸ τοὺς ἑλληνιστικοὺς καὶ ρωμαϊκοὺς χρόνους. Μόνο μιὰ ἀκραία, μικρὴ θρακικὴ φυλή, οἱ Βῆσσοι, στὴν περιοχὴ τῆς Ροδόπης εἶχε διατηρήσει ὡς τὸν 7ον μ.Χ. αἰώνα τὴ θρακικὴ γλώσσα της, ἀλλὰ ἀργότερα ἐξελληνίστηκε κι αὐτή, πρὶν ἀκόμα οἱ Σλάβοι ἔρθουν σὲ ἐπαφὴ μαζί της.

VII.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ

Ὅτι ἡ μεσαιωνικὴ μορφὴ τοῦ σλαβικοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων συγγένευε πολὺ μὲ ἐκείνη στὴν ὁποία κατὰ τὸν 9ον αἰώνα μ. Χ. μετέφρασαν μέρη τῆς Ἁγίας Γραφῆς οἱ Θεσσαλονικεῖς Ἕλληνες ἱεραπόστολοι Κύριλλος καὶ Μεθόδιος πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς βέβαιο, γιατὶ καὶ λογικὰ εἶναι τὸ πιθανότερο καὶ ἱστορικὰ φαίνεται ἀναντίρρητο. Ἐκεῖνο ποὺ οὔτε λογικὰ οὔτε ἱστορικὰ στηρίζεται πουθενὰ εἶναι ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν

Σλάβων γλωσσολόγων, ὅτι ἡ γλώσσα τῆς μετάφρασης αὐτῆς εἶναι τὸ σλαβικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς πόλης τῆς *Θεσσαλονίκης*, γιατὶ εἶναι περισσότερο ἀπὸ βέβαιο ὅτι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας ἦταν στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους καθαρὰ ἑλληνική, ἀπέκρουσε πάντοτε μὲ ἐπιτυχία ὅλες τὶς σλαβικὲς ἐπιδρομές, καὶ δὲν κατοικήθηκε, ἕως τότε τουλάχιστο, ποτὲ ἀπὸ Σλάβους, οὔτε κἂν ἀπὸ μειονότητα σλαβόφωνη, ἡ ὁποία νὰ διαμορφώση δικό της ἰδίωμα. Ἀλλὰ ποιὸς ποτὲ θὰ μπορέση νὰ βγάλη ἀπὸ τὸ νοῦ τῶν ὀνειροπόλων τῆς Σλαβικῆς καθόδου στὸ Αἰγαῖο μιὰ τόσο προσφιλῆ πλάνη; Ἔξω καὶ βορειότερα ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη θὰ ὑπῆρχαν στὸν 9ον αἰώνα σλαβικὲς ἀγροτικὲς ἐγκαταστάσεις, τῶν ὁποίων τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα ἦταν εὔλογο νὰ χρησιμοποίησαν οἱ μεταφραστὲς ἱεραπόστολοι, καὶ τὸ ὁποῖον ἰδίωμα θὰ ἦταν ἀρκετὰ συγγενικὸ μὲ τὸ ἰδίωμα τῆς Β. Μακεδονίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὥστε νὰ μπορῆ νὰ θεωρηθῆ πρόγονος τοῦ σημερινοῦ ἰδιώματος τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων.

Οἱ μαθητὲς καὶ συνεχιστὲς τῶν δύο Ἑλλήνων ἱεραποστόλων, ὁ Κλήμης ἀπὸ τὴν Ὀχρίδα, ὁ Ναοὺμ καὶ οἱ λοιποὶ Σλάβοι διάδοχοί τους, ἐξακολούθησαν τὸ μεταφραστικὸ ἔργο τῶν διδασκάλων τους, καὶ ἔτσι σιγὰ σιγὰ τὸ ἀφανὲς πρὶν καὶ ἄδοξο καὶ ἀκαλλιέργητο ἰδίωμα τῶν Σλάβων τῆς Μακεδονίας εἶχε τὴν τύχη νὰ ἐξυψωθῆ σὲ καλλιεργημένη καὶ πλουτισμένη ἐπάνω σὲ ἑλληνικὰ ὑποδείγματα ἐκκλησιαστικὴ γλώσσα, ποὺ διαδόθηκε σὲ ὁλόκληρο τὸ σλαβικὸ κόσμο, ὡς ἱερὴ γλώσσα τῆς Ἐκκλησίας καὶ κατόπι ὡς λόγια γραπτὴ γλώσσα τῶν Σλάβων, πρὶν καλλιεργηθοῦν οἱ ἄλλες τοπικὲς σλαβικὲς γλῶσσες.

Σήμερα σώζονται περὶ τὰ 80 χειρόγραφα ποὺ περιέχουν ἐκκλησιαστικὰ κείμενα τοῦ 12ου - 14ου αἰώνα, γραμμένα στὴ γλωσσικὴ ἐκείνη μορφὴ τῆς Σλαβικῆς, ἡ ὁποία θεωρεῖται μητέρα τῶν σημερινῶν σλαβικῶν ἰδιωμάτων τῆς Β. Μακεδονίας, καὶ ἐπομένως καὶ τῆς νέας φιλολογικῆς «γλώσσας» ποὺ καλλιεργεῖται στὰ Σκόπια. Ἀνάμεσά τους ξεχωρίζουν σὲ σπουδαιότητα ὁ Ἀπόστολος τῆς Ὀχρίδας, τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Dobromir, τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Παπᾶ Ἰωάννου, τὸ Τριώδιο τῶν Βιτωλίων, ποὺ ἀνάγονται καὶ τὰ τέσσερα στὸν 12ον αἰώνα, καὶ ὁ Ἀπόστολος τοῦ Vranešte, τὸ Ψαλτήριο τῆς Bologna καὶ ἡ Παραίνεσις τοῦ Leskovo, ποὺ ἀνήκουν στὸν 13ον αἰώνα. Ἡ ἔκδοση τῶν κειμένων αὐτῶν, ὡς ἱστορικῶν μνημείων τῆς σημερινῆς φιλολογικῆς γλώσσας τῶν Σκοπίων, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς κυριώτερες φροντίδες τοῦ Σκοπιανοῦ «Ἰνστιτούτου γιὰ τὴ Μακεδονικὴ γλώσσα», ποὺ γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν ἵδρυσε τὴν ἐκδοτικὴ σειρὰ Stari Textovi (= Ἀρχαῖα Κείμενα).

Ὅταν τὸ 14ον αἰώνα ἡ Μακεδονία ὁλόκληρη ὑπέκυψε στοὺς Τούρκους, ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ γραπτὴ χρήση τῆς μακεδονικῆς μορφῆς τῆς Σλαβονικῆς ἔσβησε σιγὰ σιγά, χωρὶς νὰ ἀναστηθῆ ποτὲ πιά, καὶ τοῦτο γιατί, ὅταν ἀργότερα στὰ 1557 ὁ σλαβικῆς καταγωγῆς Μέγας Βεζίρης Mehmet Sokolović,

κατὰ πρόταση τοῦ ἀδελφοῦ του Σέρβου πατριάρχη Μακαρίου, ἵδρυσε ξανὰ τὸ σερβικὸ Πατριαρχεῖο τοῦ Peč, ποὺ περιέλαβε ὁλόκληρη τὴ σλαβόφωνη περιοχὴ τῆς Β. Μακεδονίας, τότε ὄχι μόνο τὰ χειρόγραφα σλαβικὰ κείμενα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα ποὺ ἄρχισαν νὰ τυπώνωνται στὰ τυπογραφεῖα τῆς Βενετίας καὶ νὰ κυκλοφοροῦν στὴν ἐπικράτεια τοῦ Πατριαρχείου αὐτοῦ γράφονταν καθ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ 16ου καὶ 17ου αἰώνα στὴ σερβικὴ μορφὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Σλαβικῆς, ἀνήκουν στὴ λεγόμενη γλωσσικὴ Σχολὴ τῆς Resava, καὶ ὅσο κι ἂν κάπου κάπου παρουσιάζουν σποραδικὰ στοιχεῖα τῶν μακεδονικῶν ἰδιωμάτων, ἰδίως ἐκεῖνα ποὺ ἦτιν λαϊκὰ ἀναγνώσματα, ὅπως λ.χ. ὁ Δαμασκηνός, δὲν ἀνήκουν πιὰ στὰ ἱστορικὰ κείμενα τῆς μακεδονικῆς Σλαβικῆς.

Ἀργότερα πάλι, ὅταν ἡ Ρωσία ἔγινε μεγάλη πολιτικὴ δύναμη καὶ ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνη τὸ ἐνδιαφέρον της γιὰ τοὺς Σλάβους τῆς Βαλκανικῆς, μὲ τὴν ἀθρόα εἰσαγωγὴ στὴ Βαλκανικὴ ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων γραμμένων στὴ ρωσικὴ μορφὴ τῆς Σλαβονικῆς, ἡ σερβικὴ μορφὴ τῆς γραφόμενης γλώσσας ἐκτοπίζεται ἀπὸ τὴ ρωσική, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ πιὰ στοὺς Σλάβους τῆς Β. Μακεδονίας ὡς τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰώνα.

Ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἰδιώματος παρουσιάζει ἕνα σλαβοελληνικὸ γλωσσάριο ποὺ εἴδαμε παραπάνω (σελ. 18), γραμμένο τὸν 15ον αἰώνα ἀπὸ Ἕλληνα τῆς Μακεδονίας, μὲ ἑλληνικὰ γράμματα, ποὺ περιέχει 301 λέξεις καὶ φράσεις σλαβικὲς τῆς περιοχῆς Καστοριᾶς. Τὸ κείμενο αὐτὸ ποὺ τὸ ἐξέδωσαν γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ κώδικα τοῦ Βατικανοῦ οἱ C. Giannelli καὶ A. Vaillant, μὲ τὸν τίτλο Un lexique macédonien du XVIe siècle στὴ σειρὰ τῶν ἐκδόσεων τοῦ Institut d'Études Slaves de l'Université de Paris, 1958, ἐπιτρέπει τὴ χρονολόγηση διαφόρων γραμματικῶν χαρακτηριστικῶν τῶν σλαβικῶν ἰδιωμάτων στὰ ὁποῖα στηρίζεται ἡ λεγόμενη «μακεδονικὴ γλώσσα».

Ἀπὸ τὸ 17ο αἰώνα καὶ δῶθε παρουσιάζονται δειλά, κάτω ἀπὸ τὸν ἐπίπαγο τῆς σερβικῆς καὶ κατόπι τῆς ρωσικῆς Σλαβονικῆς, κάποια ἀσήμαντα κείμενα στὸ ζωντανὸ τοπικὸ ἰδίωμα, ὅπως λ.χ. ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Krusevo, μερικὰ μάλιστα γραμμένα μὲ ἑλληνικὸ ἀλφάβητο, ὅπως τὸ «Τετράγλωσσον Λεξικὸν» τοῦ Δανιὴλ Μοσχοπολίτη (1793), στὴν Ἑλληνική, Ἀλβανική, Ἀρωμουνικὴ καὶ Σλαβική, ὅπου ἡ Σλαβικὴ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸ σλαβικὸ ἰδίωμα τῆς Ὀχρίδος (γιατὶ τότε ἀκόμα δὲν ὑπῆρχε ἐπίσημη βουλγαρικὴ καὶ σερβικὴ γλώσσα), καὶ μιὰ νέα μετάφραση τοῦ Εὐαγγελίου, τυπωμένη στὴ Θεσσαλονίκη στὰ 1852, ἀλλὰ τὰ κείμενα αὐτὰ προσκρούουν στὸν ἐθνικισμὸ τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, πού, ἀφότου στὸ τελευταῖο τέταρτο τοῦ 19ου αἰώνα πῆρε τὴ θέση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὶς σλαβόφωνες περιοχὲς τῆς Μακεδονίας, δὲν ἀνέχονταν ἄλλη μορφὴ τῆς γραφομένης Σλαβικῆς ἐκτὸς ἀπὸ τὴ βουλγαρική.

Τὰ ἄξια λόγου λοιπὸν γραπτὰ μνημεῖα τῶν μακεδονικῶν σλαβικῶν ἰδιωμάτων ἀρχίζουν τὸν 9ον αἰώνα καὶ τελειώνουν τὸ 13ο. Στὰ μνημεῖα αὐτὰ ἀνατρέχουν σήμερα οἱ φιλόλογοι καὶ γλωσσολόγοι τῶν Σκοπίων γιὰ νὰ στηρίξουν τὴν ἄποψή τους ὅτι τὸ ἰδίωμα ποὺ προσπαθοῦν νὰ ὑψώσουν σὲ ἰδιαίτερη, ἀνεξάρτητη ἀπὸ τὶς ἄλλες σλαβικὴ γλώσσα βρίσκει καὶ ἱστορικὰ τὴ δικαίωσή του, ἀφοῦ ἔχει πίσω του παλαιὰ γραπτὴ παράδοση. Λησμονοῦν ὅμως ὅτι ἡ παράδοση αὐτὴ δὲν ἀρκεῖ γιὰ νὰ μεταβάλη ἕνα γλωσσικὸ ἰδίωμα ἢ διάλεκτο σὲ αὐτοτελῆ γλώσσα, γιατὶ καὶ ἄλλων γλωσσῶν τὰ ἰδιώματα καὶ οἱ διάλεκτοι ἔχουν πίσω τους γραπτὰ μνημεῖα παλαιά, χωρὶς γι' αὐτὸ νὰ ἀποτελοῦν ἰδιαίτερες γλῶσσες. Καὶ οἱ ἀρχαῖες ἑλληνικὲς διάλεκτοι λ.χ. ἔχουν ἡ καθεμιὰ τὰ γραπτὰ μνημεῖα της, χωρὶς νὰ ἀποτελοῦν ἰδιαίτερες γλῶσσες. Καὶ τὸ σημερινὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Κύπρου ἔχει τὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα του, χωρὶς γι' αὐτὸ νὰ ἀποτελῆ οὔτε ἄλλη ἑλληνικὴ γλώσσα, οὔτε κἂν χωριστὴ νεοελληνικὴ διάλεκτο. Τὸ ἴδιο θὰ μποροῦσε νὰ λεχθῆ καὶ γιὰ τῆς Γαλλικῆς καὶ τῆς Ἰταλικῆς τὰ μεσαιωνικὰ ἰδιώματα, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε στὰ γνωστότερα παραδείγματα.

VIII.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ

Εἴδαμε ὡς ἐδῶ τὸ σλαβικὸ χαρακτῆρα τοῦ ἰδιώματος ποὺ μιλοῦν οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, τὶς διαφορές του ἀπὸ τὴν ἀρχαία Σλαβική, τὶς σχέσεις του μὲ τὴ Βουλγαρικὴ καὶ τὴ Σερβική, τὶς λίγες ἰδιορρυθμίες του, τὴν ἐπίδραση ποὺ δέχτηκε ἀπὸ τὴν ὁμιλουμένη Ἑλληνικὴ καὶ τέλος τὰ παλαιότερα γραπτά του μνημεῖα. Τὸ ἰδίωμα αὐτὸ ὡς τελευταῖα δὲν παρουσίαζε ὁμοιομορφία. Καθένας μιλοῦσε τὴν τοπικὴ μορφὴ τοῦ ἰδιώματος τοῦ χωριοῦ του. Μιὰ κοινὴ ὁμιλουμένη καὶ γραφομένη μορφή του ἦταν ἄγνωστη. Φιλολογικὴ καλλιέργειά του ἐξάλλου δὲν ὑπῆρχε σχεδὸν καθόλου. Ἡ μόνη ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ θεωρηθῆ ὡς κοινὴ γλώσσα στὴν περιοχή του ἦταν ἡ σχετικὰ περισσότερο καλλιεργημένη κοινὴ Βουλγαρική, καὶ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔθετε τὴ σλαβόφωνη βόρεια Μακεδονία σὲ πνευματικὴ ἐξάρτηση ἀπὸ τὴ Βουλγαρία. Ἀφοῦ ὅμως ἡ περιοχὴ αὐτὴ τὸ 1912 προσαρτήθηκε στὴ Σερβία, καὶ ἰδίως ἀφότου τὸ 1944 ἀνακηρύχτηκε γιὰ πρώτη φορὰ κράτος ἰδιαίτερο καὶ ἐντάχθηκε στὴν ὁμάδα τῶν 6 ὁμόσπονδων κρατῶν ποὺ συνθέτουν τὴν Γιουγκοσλαβία, ἡ πρώτη καὶ κύρια φροντίδα τόσο τοῦ γιουγκοσλαβικοῦ κράτους ὅσο καὶ τῆς τοπικῆς κυβέρνησης τῶν Σκοπίων ἦταν νὰ ἀποσπάσουν τὸ λαὸ τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ καὶ πνευματικὴ ἐξάρτησή του ἀπὸ τὴ Βουλγαρία, καὶ γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ αὐτὸ χρειάζονταν νὰ γίνουν

δύο πράγματα: 1) Νὰ μειωθῆ καὶ νὰ συγκαλυφθῆ μὲ κάθε τρόπο ἡ μεγάλη συγγένεια τοῦ ἰδιώματος μὲ τὴ Βουλγαρικὴ καὶ νὰ ἐξογκωθῆ καὶ νὰ φωτισθῆ ἔντονα ἡ μικρότερη συγγένειά του μὲ τὴ Σερβική, καὶ 2) Νὰ ἐπισημοποιηθῆ ἀμέσως τὸ ἰδίωμα καὶ νὰ καλλιεργηθῆ ὡς γραπτὴ γλώσσα γιὰ τὴ δημόσια, λογοτεχνικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ ζωὴ τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς Σερβικῆς, πράγμα ποὺ θὰ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ εὐρύνη ἀφ' ἑνὸς τὸ χάσμα πρὸς τὴ Βουλγαρικὴ καὶ νὰ μικρύνη ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπόσταση τοῦ ἰδιώματος ἀπὸ τὴ Σερβική.

Ἔτσι λίγους μῆνες μετὰ τὴν ἵδρυση τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, τὸ Σεπτέμβριο τοῦ 1944, ἡ ἐθνοσυνέλευσή του συνέστησε μιὰ ἐπιτροπὴ ἀπὸ λογίους, ἐπιστήμονες καὶ συγγραφεῖς, γιὰ νὰ καθορίσουν τὴ γραμματικὴ μορφὴ καὶ τὴν ὀρθογραφία τῆς νέας αὐτῆς σλαβικῆς «γλώσσας», ποὺ ἐρχόταν γιὰ πρώτη φορὰ νὰ πάρη θέση κοντὰ στὶς ἄλλες γνωστὲς σλαβικὲς γλῶσσες. Ἡ ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴ ποὺ τῆς ἀνάθεσε ἡ ἐθνοσυνέλευση, καὶ 1) Γιὰ τὴ γραμματικὴ μορφὴ τῆς νέας γλώσσας ἔθεσε ὡς βάση ὄχι τὴ δυτικὴ μορφὴ τοῦ ἰδιώματος, ὅπως μιλιέται ἀνάμεσα στὶς λίμνες Ὀχρίδα καὶ Πρέσπα, καθὼς εἶχαν σκεφτῆ ἀρχικά, ἀλλὰ τὴ μορφὴ τοῦ ἰδιώματος, ὅπως μιλιέται στὴν πιὸ πυκνοκατοικημένη κεντρικὴ περιοχὴ τῆς χώρας, δυτικὰ τοῦ Ἀξιοῦ, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται στὸ τετράγωνο Prilep - Bitolja - Kičevo-Veleš, καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸ μεταίχμιο τῶν ἀκραίων μορφῶν τοῦ ἰδιώματος. 2) Γιὰ τὸν πλουτισμὸ τοῦ λεξιλογίου της ἔθεσε ὡς βάση τὴν ἀρχὴ τοῦ καθαρισμοῦ του ἀπὸ τοὺς τουρκισμοὺς καὶ τοῦ δανεισμοῦ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἰδιώματα τῆς χώρας τῶν λέξεων ἐκείνων ποὺ λείπουν ἀπὸ τὸ κεντρικὸ ἐπίσημο ἰδίωμα ἢ τῆς δημιουργίας νέων λέξεων γιὰ νέες ἔννοιες, ὥστε μόνο σὲ ἀπόλυτη ἀνάγκη νὰ παίρνη λέξεις ἀπὸ ξένες γλῶσσες. Ἐπειδὴ τοῦ λείπουν ἐντελῶς οἱ ἐπιστημονικοὶ ὅροι, οἱ λόγιοι καὶ οἱ ἐπιστήμονες τῶν Σκοπίων βρίσκονται σὲ δίλημμα ἂν θὰ τοὺς πάρουν ἕτοιμους ἀπὸ ἄλλες σλαβικὲς ἢ εὐρωπαϊκὲς γλῶσσες ἢ θὰ πλάσουν νέους δικούς των. Καὶ χρόνος γιὰ χάσιμο δὲν ὑπάρχει, γιατὶ τοὺς περιμένουν ἀνυπόμονα ἡ ἐπιστήμη, ἡ παιδεία, ὁ τύπος, τὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ διοίκηση. 3) Γιὰ τὴν ὀρθογραφία καθιέρωσε τὴ φωνητικὴ γραφή, δηλ. τὸ νὰ γράφεται κάθε φθόγγος ἀκριβῶς ὅπως προφέρεται, χωρὶς ἴχνος ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, καταργώντας τὰ ἄφωνα *μεγάλο ἔρ* καὶ *μικρὸ ἔρ*, ποὺ ἡ Βουλγαρικὴ τὰ διατηροῦσε ὡς τελευταῖα, καὶ παριστώντας τὰ μαλακὰ (οὐρανικὰ) σύμφωνα κατὰ τὸ σερβικὸ τρόπο, ὅπου ἡ Σερβικὴ ἔχει ἀνάλογα, δηλ. μὲ *љ* τὸ μαλακὸ *λ* καὶ μὲ *њ* τὸ μαλακὸ *ν* ἢ μὲ ἕνα τόνο, ὅπου ἡ Σερβικὴ δὲν ἔχει ἀνάλογα, ὅπως π.χ. μὲ Ќ τὸ μαλακὸ *κ* καὶ μὲ *Ѓ* τὸ μαλακὸ *g*.

Οἱ ἀποφάσεις αὐτὲς τῆς ἐπιτροπῆς πῆραν τὴν ἰσχὺ ἑνὸς νόμου τῆς 3 Μαΐου 1945, ποὺ ἐφαρμόστηκε ἀπὸ τὶς 7 Ἰουνίου τοῦ ἴδιου ἔτους. Μὲ τὸ νόμο αὐτὸν θεσπίστηκε ἡ νέα αὐτὴ γλωσσικὴ μορφὴ ὡς ἡ μόνη ἐπίσημη καὶ

θεμιτὴ γλώσσα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση ὅλων τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ νέου κράτους. Κέντρο μελέτης, καλλιέργειας καὶ πλουτισμοῦ τῆς νέας αὐτῆς γλώσσας ἔγινε, ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Σκοπίων. Ἔγιναν ἐκδόσεις πολλῶν σχολικῶν γραμματικῶν, ὅπως τοῦ K. Kepeski καὶ τοῦ Bl. Koneski, καὶ ἀπὸ τὸ 1950 ἐκδίδεται ἀπὸ τὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ εἰδικὸ περιοδικὸ γιὰ τὴ γλωσσικὴ ἔρευνα καὶ συζήτηση πρακτικῶν προβλημάτων μὲ τὸν τίτλο «Makedonski Jagik» (= Μακεδονικὴ γλώσσα), ὑπὸ τὴ διεύθυνση ἐπιτροπῆς ἀπὸ τοὺς Blaze Koneski, Krum Tošev, Boǧo Vidojevski καὶ τὴ Rada Ugrinova. Λείπει ἀκόμη τὸ Λεξικό, ποὺ ἄρχισε ἤδη νὰ συντάσσεται καὶ πρόκειται νὰ ἐκδοθῆ σὲ λίγα χρόνια.

Ἡ γλώσσα τοῦ νέου κράτους τῶν Σκοπίων ἐπέσυρε τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ξένων γλωσσολόγων. Ἔτσι ὁ Ἀμερικανὸς H. G. Lunt, καθηγητὴς τῆς σλαβολογίας στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Harvard, ἀσχολήθηκε εἰδικὰ μὲ αὐτὴ καὶ ἐξέδωσε μιὰ γραμματική της ἀγγλικὰ γιὰ τὴ χρήση τῶν Ἀμερικανῶν σπουδαστῶν, μὲ τὸν τίτλο Grammar of the Macedonian Literary Language (Skopje 1952)[18], καὶ ὁ Ἰταλὸς γλωσσολόγος V. Pisani δημοσίεψε μιὰ πολὺ χρήσιμη μελέτη Il Macedonico, στὸ περιοδικὸ Paedeia 12 (1957) σελ. 249-264. Παράλληλα μὲ τὶς προσπάθειες γιὰ τὴ μελέτη καὶ τὸ γραμματικὸ κανονισμὸ τῆς γλώσσας, δόθηκε μέσα σὲ λίγα χρόνια μιὰ ὥθηση στὴ λογοτεχνικὴ καλλιέργειά της τόσο ἰσχυρὴ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηριστῆ καταπληκτική. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἀθρόα συγγραφὴ πρωτότυπων λογοτεχνικῶν ἔργων, οἱ λόγιοι καὶ οἱ λογοτέχνες τῆς χώρας ρίχτηκαν στὴ συστηματικὴ μετάφραση στὴ γλώσσα τους τῶν πιὸ σημαντικῶν ἔργων τῆς παγκόσμιας λογοτεχνίας, τοῦ Tolstoi, Gogol, Gorki, Shakespeare, Dickens, R. Rolland, Balzac. Ὁ λόγος τῆς μεγάλης αὐτῆς φιλολογικῆς δραστηριότητας εἶναι προφανής: Θέλουν μέσα στὸ μικρότερο δυνατὸ χρονικὸ διάστημα νὰ κερδίσουν τὸ χαμένο καιρό, καὶ νὰ φέρουν μὲ ταχύτερο ρυθμὸ τὸ λαὸ καὶ τὸ κράτος τους στὴ χορεία τῶν πνευματικὰ καλλιεργημένων ἐθνῶν, δίνοντάς του συγχρόνως ἄφθονα ἀναγνώσματα ἄμεσα ἢ ἔμμεσα ἐποικοδομητικὰ γιὰ τὴν κομμουνιστικὴ ἰδεολογία. Θέλουν ἐπίσης μὲ τὰ ἔργα αὐτὰ νὰ ἐπισπεύσουν τὴ λογοτεχνικὴ καλλιέργεια τῆς γλώσσας τους καὶ τὸν πλουτισμό της μὲ ἐκφραστικὰ μέσα ποὺ εἶναι πολὺ φυσικὸ νὰ λείπουν ἀπὸ ἕνα γλωσσικὸ ἰδίωμα χωρικῶν, τὸ ὁποῖο γιὰ πρώτη φορὰ πάει νὰ γίνη γλώσσα πολιτισμοῦ. Τὸ ὅτι ἡ καλλιέργεια αὐτὴ θὰ τοῦ δώση ὁλοένα καὶ πιὸ διαφορετικὴ φυσιογνωμία ἀπὸ τὴ Βουλγαρικὴ καὶ θὰ ἐπιφέρη ἔμπρακτα τὴ χειραφέτησή του ἀπὸ αὐτὴ εἶναι ἕνα πρόσθετο κέρδος γιὰ τὴν πολιτικὴ σκοπιμότητα ποὺ διέπει τὴ στάση τῶν σημερινῶν ἡγετῶν τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀπέναντι τῆς Βουλγαρίας. Ἔτσι θὰ ἐξυπηρετηθῆ καὶ ὁ ἀπώτερος ἀντικειμενικὸς σκοπός: Οἱ μορφωμένες τάξεις τοῦ λαοῦ δὲν θἄχουν πιὰ ἀνάγκη νὰ διαβάζουν βιβλία γραμμένα στὴ Βουλγαρική, ἐφόσον θὰ μποροῦν νὰ προάγουν τὴν πνευμα-

τική τους καλλιέργεια μὲ βιβλία γραμμένα στὸ μητρικό τους ἰδίωμα. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ αὐτοτέλεια θὰ διακόψη τὸν πνευματικὸ καὶ ἐθνικὸ προσανατολισμὸ τοῦ λαοῦ πρὸς τὴ Βουλγαρία.

Ἐντυπωσιακὸς ἐπίσης εἶναι ὁ ζῆλος μὲ τὸν ὁποῖο τὸ κράτος αὐτὸ προσπαθεῖ νὰ πραγματοποιήση τοὺς ἀντικειμενικούς σκοπούς του μὲ τὰ μέσα ποὺ τοῦ δίνει ἡ δημόσια παιδεία. Ἡ ἀνάπτυξη ποὺ παρουσιάζει ἡ παιδεία συγκρινόμενη μὲ τὴν κατάσταση στὴν ὁποία βρίσκονταν στὰ προπολεμικὰ χρόνια εἶναι χωρὶς προηγούμενο. Ἐνῶ κατὰ τὸ σχολικὸ ἔτος 1939/40 ὑπῆρχαν σὲ ὁλόκληρη τὴ χώρα μόνο 843 τετρατάξια δημοτικὰ σχολεῖα, 9 τετρατάξια ἀστικά, 6 πλήρη γυμνάσια, 1 διδασκαλεῖο καὶ 4 ἐπαγγελματικὲς σχολὲς μέσης, μὲ σύνολο μαθητῶν 109.118, κατὰ τὸ σχολικὸ ἔτος 1953/54 αὐξήθηκαν σὲ 1.305 τετρατάξια δημοτικὰ σχολεῖα, καὶ 147 ὀκτατάξια δημοτικὰ σχολεῖα, 12 τετρατάξια ἡμιγυμνάσια, 11 πλήρη ὀκτατάξια γυμνάσια, 5 γυμνάσια ἀνώτερων (πέμπτης μέχρι ὀγδόης) τάξεων, 5 διδασκαλεῖα, 16 ἐπαγγελματικὲς σχολὲς μέσης παιδείας (τεχνική, ἰατρική, οἰκονομία, γεωργία, κτηνιατρική, μουσική, καλλιτεχνία, γυμναστική), 27 κατώτερες ἐπαγγελματικὲς σχολές, 21 σχολεῖα χειροτεχνίας, δηλαδὴ συνολικὰ 1.549 σχολεῖα μὲ συνολικὸ ἀριθμὸ μαθητῶν 182.990.

Γιὰ τὴν ἀνώτατη παιδεία, ἐνῶ πρὶν ἀπὸ τὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο ὑπῆρχε μόνο μιὰ ἀτελὴς Φιλοσοφικὴ Σχολὴ στὰ Σκόπια μὲ 160 περίπου κατὰ μέσον ὅρο φοιτητές, στὰ 1946 ἱδρύθηκε γιὰ πρώτη φορὰ Πανεπιστήμιο. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸ ἔτος 1953/54 τὸ Πανεπιστήμιο τῶν Σκοπίων λειτούργησε μὲ 6 Σχολὲς καὶ μιὰ εἰδικὴ ἀνώτερη σχολή. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν κατὰ Σχολὲς κατανέμεται ὡς ἑξῆς:

Στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ	1.512
Στὴ Σχολὴ Νομικῶν καὶ Οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν	1.297
Στὴν Ἰατρικὴ Σχολὴ	823
Στὴ Γεωπονοδασολογικὴ Σχολὴ	396
Στὴν Τεχνικὴ Σχολὴ	483
Στὴν Παιδαγωγικὴ Σχολὴ	449

Δηλαδὴ συνολικὰ 4.960 φοιτητές, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 3.704 τακτικοὶ καὶ 1.246 ἔκτακτοι ἀκροατές.

Τὸ διδακτικὸ προσωπικὸ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Σκοπίων, δηλ. τακτικοὶ καὶ ἔκτακτοι καθηγητές, ὑφηγητὲς κ.λ., ἦταν κατὰ τὸ ἔτος 1952/53 διακόσια τριάντα τέσσερα (234) πρόσωπα.

Χαρακτηριστικὸ τῆς ἐντατικῆς ἐργασίας ποὺ γίνεται στὸν τομέα τῶν γραμμάτων καὶ τῆς παιδείας εἶναι τὸ ὅτι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν αὔξηση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δημόσιων σχολείων ὅλων τῶν κατηγοριῶν καὶ τὴν ἵδρυση τοῦ Πανεπιστημίου, ποὺ εἴδαμε πιὸ πάνω, ἔγινε μεγάλη προσπάθεια νὰ λιγοστέψη

ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναλφάβητων, πού, ἐνῶ στὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ χρόνια ἦταν περίπου 300.000, στὸ τέλος τοῦ 1953 λιγόστεψαν σὲ 235.347.

Στὰ 1939 ὑπῆρχαν σὲ ὁλόκληρη τὴ χώρα μόνο 14 λαϊκὰ βιβλιοπωλεῖα καὶ λαϊκὰ ἀναγνωστήρια, ποὺ περιεῖχαν ὅλα ὅλα 5.512 βιβλία. Στὰ 1953 ἔγιναν 50, μὲ 1.154.318 βιβλία.

Τὰ μουσεῖα τῆς χώρας ἦταν ὡς τὰ 1945 ὅλα ὅλα 3, μὲ 8.000 ἀντικείμενα. Στὰ 1953 ἔφτασαν σὲ 17.

Τέλος τὰ θέατρα, ἀπὸ δυὸ ποὺ ἦταν στὰ 1939 (ἕνα στὰ Σκόπια καὶ ἕνα στὸ Μοναστήρι), σήμερα εἶναι 10, καὶ ἔπαιξαν μόνο κατὰ τὸ 1953, 270 δράματα, 95 ὄπερες, 5 ὀπερέτες, καὶ 18 παραστάσεις μπαλέτων.

Τὰ παραπάνω στοιχεῖα εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ περιοδικὸ Wissenschaftlicher Dienst für Südosteuropa τοῦ Südost-Institut τοῦ Μονάχου 3 (1954), τεῦχ. 11/12, καὶ δείχνουν μὲ πόση θέρμη καὶ ζῆλο τὸ κράτος τῶν Σκοπίων ἀγωνίζεται νὰ ἐφαρμόση τὴ γλωσσική, ἐκπαιδευτικὴ καὶ γενικώτερα πνευματικὴ πολιτική του, πού, ὅπως εἴδαμε, συνοψίζεται στὴν ὕψωση τῆς πολὺ χαμηλῆς μορφωτικῆς στάθμης τοῦ λαοῦ, τὴ δημιουργία ἐθνικῆς συνείδησης μὲ βάση τὴν αὐτοτέλεια τοῦ λαοῦ ἀπέναντι τῶν ἄλλων σλαβικῶν λαῶν καὶ κυρίως τῶν Βουλγάρων, καὶ τὴν καλλιέργεια τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς χώρας μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῆ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερο ἀπὸ τὴ Βουλγαρικὴ καὶ νὰ πλησιάση ὅσο εἶναι δυνατὸ τὴ Σερβική.

Ἤδη στὰ 1908 ὁ μεγάλος σλαβιστὴς Jagič, στὴν ἐργασία του μὲ τὸν τίτλο Die slavischen Sprachen, σελ. 21, μιλώντας γιὰ τὶς πρῶτες δοκιμὲς νὰ καλλιεργηθῆ ὡς γραπτὴ γλώσσα τὸ σλαβικὸ ἰδίωμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς, εἶχε χαρακτηρίσει τὴν προσπάθεια ὡς «περιττὴ σπατάλη πνευματικῶν δυνάμεων». «Στ' ἀλήθεια ἡ μακεδονικὴ γλώσσα εἶναι ἕνα πλάσμα μὲ καταγωγὴ κυρίως πολιτική», γράφει ὁ Ἰταλὸς γλωσσολόγος Vittore Pisani στὴν ἐργασία του Il macedonico, στὸ περιοδικὸ Paedeia 12 (1957), σελ. 250.

Ἡ δικαιολογία ποὺ προβάλλουν οἱ μορφωτικοὶ παράγοντες τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων γιὰ τὴν βαθμιαία ἀλλοίωση τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος ἀπὸ ἐπίδραση τῆς Σερβικῆς εἶναι ὅτι ἔτσι θὰ διευκολυνθῆ σὲ μεγάλυτερο βαθμὸ ἡ συνεννόηση καὶ συνεργασία τοῦ λαοῦ τους μὲ τοὺς ἄλλους ὁμόσπονδους λαοὺς τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ὅπως εἶναι φυσικό, οἱ Βούλγαροι, οἱ ὁποῖοι καὶ ὑπὸ κομμουνιστικὸ καθεστὼς δὲν ἔπαψαν νὰ εἶναι σωβινιστὲς καὶ νὰ βαυκαλίζωνται μὲ τὸ ὄνειρο τῆς Μεγάλης Βουλγαρίας, διαμαρτύρονται μὲ πάθος βλέποντας ὅτι ἡ Γιουγκοσλαβικὴ πολιτικὴ στὸ κράτος τῶν Σκοπίων πάει νὰ ἀποξενώση τὴν περιοχὴ αὐτὴ ἀπὸ τὴ Βουλγαρία γλωσσικὰ καὶ πνευματικά. Διακηρύττουν ὅτι ἡ μόνη κοινὴ γλώσσα τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἡ Βουλγαρική, ὅτι οἱ τοπικὲς γλωσσικὲς μορφές της δὲν εἶναι παρὰ ἰδιώματα τῆς Βουλγαρικῆς, ὅτι ἰδιαίτερη «μακεδονικὴ γλώσσα» δὲν ὑπάρχει, ὅτι ἡ φιλολογικὴ γλώσσα, ποὺ καλλιερ-

γοῦν καὶ προβάλλουν ὡς κοινὴ γιὰ ὅλους τοὺς σλαβόφωνους τῆς σερβικῆς Μακεδονίας ἀνάμεικτη μὲ σερβισμούς, δὲν εἶναι μακεδονική, παρὰ «κολισσεφσκικὴ σερβικὴ» γλώσσα (ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ πρωθυπουργοῦ τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων Λαζάρου Κολισέφσκη), ὅτι αὐτὸ ποὺ γίνεται εἶναι καταστροφὴ τῆς γλώσσας, ὅτι αὐτοὶ ποὺ τὸ κάνουν δὲν εἶναι Μακεδόνες, παρὰ Σέρβοι πράκτορες, ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ, καὶ ὅτι ὁ σκοπὸς ποὺ τοὺς ἔχει ἀνατεθῆ ἀπὸ τοὺς «φασίστες τοῦ Βελιγραδίου» εἶναι νὰ ἀπεθνικοποιήσουν τὴ Μακεδονία τοῦ Βαρδάρη, καὶ μὲ τὸν ἐκσερβισμὸ τῆς γλώσσας νὰ ἐπιτύχουν τὸν ἐκσερβισμὸ τῶν Μακεδόνων, ὅπως ἐπέτυχαν ἤδη τὸν ἐκσερβισμὸ τῶν ἐπωνύμων τους ἀλλάζοντας τὶς καταλήξεις *-ef* καὶ *-of* σὲ *-efski* καὶ *-ofski*.

Ὅσο γιὰ τὸ ἐπιχείρημα τοῦ Δημ. Βλάχωφ, ὅτι τὸ βαθμιαῖο πλησίασμα τῆς καλλιεργημένης γλώσσας τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων πρὸς τὴ Σερβικὴ θὰ διευκολύνη τὴ συνεννόηση καὶ συνεργασία μὲ τοὺς ἄλλους ὁμόσπονδους λαοὺς τῆς Γιουγκοσλαβίας, λένε οἱ Βούλγαροι ὅτι εἶναι ἀνήκουστο νὰ ἀλλοιώνεται μιὰ γλώσσα γιὰ χάρη ἑνὸς προσωρινοῦ πολιτικοῦ σκοποῦ, καὶ ὅτι τὴ συνεννόηση καὶ συνεργασία μὲ τοὺς Γιουγκοσλάβους, ποὺ τοῦ ἐπέβαλαν οἱ κυβερνῆτες του, δὲν τὴ θέλει ὁ λαὸς τῆς Μακεδονίας.

Καὶ μπορεῖ κανεὶς εὔκολα νὰ φανταστῆ τὴν τύχη ποὺ θὰ εἶχε ἡ μὲ τόσο ζῆλο καὶ πολιτικὴ σκοπιμότητα καλλιεργούμενη φιλολογικὴ κοινὴ γλώσσα τῶν Σκοπίων, ἂν ποτέ, ὅπως ξανάγινε κατὰ τὴ διάρκεια τῆς γερμανοβουλγαρικῆς κατοχῆς στὸ δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, πατοῦσαν πάλι τὸ πόδι τους στὴ σερβικὴ Μακεδονία οἱ Βούλγαροι.

Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐθνολογικὲς καὶ γλωσσικὲς ἔριδες τῶν βόρειων γειτόνων μας, γιὰ τὸ ἂν οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων εἶναι περισσότερο Σέρβοι ἢ Βούλγαροι, γιὰ τὸ ἂν ἡ γλώσσα τους εἶναι γλώσσα αὐτοτελὴς ἢ ἁπλὸ σλαβικὸ ἰδίωμα, γιὰ τὸ ἂν καλῶς ἢ κακῶς καλλιεργεῖται ὡς φιλολογικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ γλώσσα, γιὰ τὸ ἂν ἡ καλλιέργειά της αὐτὴ καὶ ὁ πλουτισμός της εἶναι σωστότερο νὰ γίνη μὲ βάση τὴ Σερβικὴ ἢ τὴ Βουλγαρικὴ κ.τ.λ., γιὰ τοὺς Ἕλληνες, πέρα ἀπὸ τὸ ἁπλὸ ἐπιστημονικὸ ἐνδιαφέρον ποὺ παρουσιάζουν γιὰ κάθε ἀλλοεθνῆ παρατηρητή, θὰ ἦταν ἕνα «ξένο παραμύθι», μιὰ καθαρὰ ἐσωτερικὴ ὑπόθεση τῶν γειτονικῶν μας λαῶν, ἐντελῶς ἀδιάφορη γιὰ τὸ ἔθνος μας, ἂν, ὅπως θὰ περίμενε κανείς, περιορίζονταν στὰ ἐθνολογικὰ καὶ γλωσσικὰ προβλήματα ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὰ ἐδάφη μας, ἂν ὁ ἀπώτερος στόχος ὅλων αὐτῶν τῶν σλαβικῶν συζητήσεων δὲν ἦταν ἡ ἑλληνικὴ Μακεδονία. Καὶ ὅπως ὁ σημερινὸς Ἑλληνισμός, καὶ ὡς ἔθνος καὶ ὡς κράτος, ἀντιμετώπισε ρεαλιστικὰ καὶ μὲ ἱστορικὴ κατανόηση τὴν ἐθνολογικὴ καὶ πολιτικὴ ἀποξένωση τῶν ἐδαφῶν ἐκείνων τῆς μεγάλης ἐθνικῆς του κληρονομίας ὁλόκληρων χιλιετηρίδων, ὅπου δὲν μπόρεσε νὰ ἀναχαιτίση τὴ διείσδυση καὶ ἐθνολογικὴ ἐπικράτηση τῶν ἀλλοεθνῶν, καὶ εἰδικώτερα τὸν ἐκσλαβισμὸ τῆς βόρειας Μακεδονίας, ἀλλὰ ἀναγκάστηκε μὲ θυσία σπουδαιότατων

ὑπολειμμάτων ἑλληνικοῦ αἵματος καὶ πολιτισμοῦ, νὰ στέρξη τὴ νέα κατάσταση, ὡς γεγονὸς συντελεσμένο ἀνέκκλητα, καὶ μὲ εἰλικρινῆ προθυμία προσφέρθηκε νὰ συνεργαστῆ μὲ τοὺς γείτονές του στὸ στίβο τῆς εἰρηνικῆς ἅμιλλας καὶ προόδου, ἔτσι καὶ στὰ προβλήματα ποὺ εἴδαμε πιὸ πάνω, ὁ Ἑλληνισμὸς δὲν θὰ εἶχε καμμιὰ δυσκολία νὰ τὰ θεωρήση ξένα πρὸς τὸν ἐνδιαφέρον του, ἂν καὶ οἱ βόρειοι γείτονές μας ἔκαναν τὸ ἴδιο, ἂν καὶ αὐτοὶ ἀντιμετώπιζαν μὲ ἀνάλογη ἱστορικὴ κατανόηση τὰ δίκαια τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἂν ἱκανοποιοῦνταν μὲ ὅσα ἐπὶ τόσους αἰῶνες μᾶς ἅρπαξαν σὲ ἐδάφη, σὲ αἷμα καὶ σὲ πολιτισμό, ἂν τέλος μᾶς ἄφηναν ἥσυχους στὴ στενὴ γωνιὰ τῆς πανάρχαιάς μας κοιτίδας, ὅπου ἡ ροὴ τοῦ ἱστορικοῦ βίου μὲ κύριο συντελεστὴ τὴν ἁρπακτική τους μανία μᾶς ἔχει περιορίσει.

Δυστυχῶς σὲ καμμιὰ ἀπὸ τὶς προσδοκίες μας αὐτὲς δὲν ἔδειξαν διάθεση νὰ ἀνταποκριθοῦν οἱ βόρειοι γείτονές μας, οὔτε στὸ παρελθὸν οὔτε τώρα, καὶ κάνουν ὅ,τι μποροῦν γιὰ νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ἡ ἀπειλὴ καὶ ἡ ἐπιβουλή τους κατὰ τοῦ ὑπόλοιπου Ἑλληνισμοῦ θὰ συνεχιστῆ.

IX

ΠΟΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΠΡΟΒΑΛΛΟΥΝ ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Α'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ - ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ»

Εἴδαμε ὅτι ὡς ἐπιχείρημα γιὰ τὴν ἀπόσπαση τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ τὴν προσάρτησή της στὸ κράτος τῶν Σκοπίων προβάλλεται τὸ κοινὸ ὄνομα «Μακεδονία», ποὺ αὐθαίρετα καὶ σκόπιμα ἡ πανσλαβικὴ προπαγάνδα ἔδωσε στὴ νότιο Σερβία, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ὡς τότε ὀνομάζονταν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους Bulgari καὶ ἀπὸ τοὺς Σέρβους Bugari. Τὸ νὰ ὀνομάζουν ὅμως οἱ Σλάβοι αὐτοὶ τὸν ἑαυτό τους *Μακεδόνες* καὶ τὸ νεότευκτο κράτος τους *Μακεδονία*, εἶναι τόσο ἄτοπο καὶ ἱστορικὰ ἀπαράδεκτο, ὅσο ἄτοπο καὶ ἀπαράδεκτο θὰ ἦταν ἂν οἱ Σλάβοι οἱ ἐγκατεστημένοι σήμερα στὴ βόρεια Θράκη, δηλ. στὴ Βουλγαρία, ὀνόμαζαν ἐπισήμως τὸν ἑαυτό τους Θράκες καὶ τὸ κράτος τους Θράκη, καὶ μὲ ὅπλο τὰ ὀνόματα αὐτὰ διεκδικοῦσαν καὶ τὴν ὑπόλοιπη, τὴ μὴ σλαβικὴ Θράκη, ποὺ κατοικεῖται ἀπὸ Τούρκους καὶ Ἕλληνες. Εἶναι τὸ ἴδιο ἄτοπο καὶ ἀπαράδεκτο, ὅπως θὰ ἦταν ἂν οἱ Τοῦρκοι οἱ ἐγκατεστημένοι σήμερα στὴν ἀρχαία Ἰωνία καὶ Αἰολίδα ὀνόμαζαν τὸν ἑαυτό τους Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς, καὶ μὲ βάση τὰ ὀνόματα αὐτὰ διεκδικοῦσαν κάθε γεωγραφικὴ προέκταση τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων στὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη.

Καὶ ὅμως μὲ τὸ ἄτοπο αὐτὸ ἐπιχείρημα οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων διεκδικοῦν ὡς πατρογονική τους κληρονομιὰ ὁλόκληρο τὸ γεωγραφικὸ χῶρο τῆς Μακεδονίας, τὴ «Μακεδονία τοῦ Αἰγαίου», ὅπως τὴν ὀνομάζουν, ὅπου καὶ στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὸ μεσαίωνα καὶ σήμερα κατοικοῦσαν καὶ κατοικοῦν σὲ ἀδιάκοπη διαδοχὴ γενεῶν Ἕλληνες. Καὶ δὲν διερωτῶνται κἂν οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων σὲ ποιὰ στέππα τῆς Ρωσσίας ζοῦσαν οἱ πρόγονοί τους στὴν ἐποχὴ ἐκείνη τὴν πανάρχαια, ποὺ μὲ γνήσιες ἑλληνικὲς λέξεις πῆραν τὸ ὄνομά τους καὶ οἱ Μακεδόνες καὶ ἡ Μακεδονία καὶ τὸ Αἰγαῖο Πέλαγος, τὰ ὁποῖα τώρα ἔγιναν καραμέλα στὸ στόμα τους ὡς «Egejska Makedonija»;

Ἡ ἰδιοποίηση ὅμως ξένων ὀνομάτων ἀπὸ τοὺς Σλάβους, γιὰ πολιτικὴ ἐκμετάλλευση, δὲν εἶναι πρωτοφανής. Καὶ οἱ Κροάτες, ζητώντας ἀπὸ τὰ 1830-50 νὰ ἑνώσουν τοὺς Νοτιοσλάβους, ὀνόμασαν αὐτοὺς καὶ τὸν ἑαυτό τους *Ἰλλυριούς*, καὶ ἀγωνίστηκαν γιὰ ἐθνικοὺς καὶ πολιτικοὺς σκοποὺς μὲ ἕνα ξένο γι' αὐτοὺς προσλαβικὸ ἐθνικὸ ὄνομα. Δηλ. ἀκριβῶς ὅπως κάνουν σήμερα οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων μὲ τὸ προσλαβικὸ ἐθνικὸ ὄνομα *Μακεδόνες* (14).

Ἂν ὅμως τὰ ἱστορικὰ καὶ ἐθνολογικὰ δικαιώματα τῶν λαῶν κανονίζονταν μὲ τέτοιους τρόπους, τότε ποιὸς θὰ μποροῦσε νὰ ἀρνηθῆ στοὺς Ἕλληνες τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιστρέψουν τὸ σλαβικὸ ἐπιχείρημα, καὶ νὰ ποῦν ὅτι, μὲ τὴν ἴδια λογικὴ καὶ ὁ Ἑλληνισμός, ἐφόσον διέσωσε ἀπὸ τὸν ἐκσλαβισμὸ τὴ νότια Μακεδονία καὶ τὴν κράτησε ἐθνολογικὰ καὶ γλωσσικὰ ἑλληνικὴ καὶ θεματοφύλακα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ θεματοφύλακες καὶ μεταλαμπαδευτὲς σὲ ὅλη τὴν οἰκουμένη στάθηκαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες, ἐφόσον, λέγω, ἡ ἑλληνικὴ Μακεδονία εἶναι ὁ γνήσιος ἱστορικὰ καὶ ἐθνολογικὰ συνεχιστὴς τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία πρέπει νὰ προσαρτηθῆ καὶ ἡ βορειότερη προέκτασή της, εἴτε κατοικεῖται, ὅπως καὶ κατοικοῦνταν ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀπὸ πολλοὺς Ἕλληνες, εἴτε ὄχι.

Καὶ ὅμως οἱ Ἕλληνες, προσγειωμένοι στὴ σύγχρονη ἐθνολογικὴ πραγματικότητα τῆς Βαλκανικῆς καὶ σεβόμενοι τὰ νέα δίκαια ποὺ ἡ ἱστορία de facto δημιούργησε στὴ χώρα αὐτή, δὲν διεκδικοῦν τὸ σλαβόφωνο τμῆμα τῆς βόρειας Μακεδονίας καὶ ἀναγνωρίζουν, ὡς γεγονὸς συντελεσμένο πιά, τὶς καταστάσεις ποὺ ἡ ἱστορία δημιούργησε εἰς βάρος τους, καὶ δὲ ζητοῦν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τοὺς γείτονές τους παρὰ νὰ ἀναγνωρίσουν ἀντίστοιχα τὸ ἴδιο καὶ αὐτοί, καὶ νὰ πεισθοῦν ὅτι τὸ σλαβικὸ μαχαίρι, ποὺ ἀποσάρκωσε αἰῶνες ὡς τώρα τὴν ἑλληνικὴ φυλή, ἔφτασε πιὰ στὸ κόκκαλο. «Ὅριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσονται». Ἀλλιῶς ποιὸς θὰ μπορέση νὰ βρῆ ἄκρη στὸ φαῦλο κύκλο τῆς ἀμοιβαίας ἐπιβουλῆς;

Οἱ Ἕλληνες, καὶ μαζί τους κάθε λογικὸς καὶ ἀντικειμενικὸς ἄνθρωπος ὁποιασδήποτε ἐθνικότητας, θεωροῦν τὴ γεωγραφικὴ ἔννοια «Μακεδονία» χωρισμένη μὲ τὸ μαχαίρι τῆς ἱστορίας, ὁριστικὰ καὶ ἀνεπανόρθωτα, σὲ δυὸ

ἐθνολογικές, γλωσσικὲς καὶ πολιτικὲς ζῶνες: 1) Τὴ σλαβικὴ ζώνη, ποὺ περιλαμβάνεται στὸ σημερινὸ κράτος τῶν Σκοπίων καὶ ἐν μέρει τὴ Ν.Δ. Βουλγαρία, καὶ 2) Τὴν ἑλληνικὴ ζώνη, ποὺ κλείνει μέσα στὰ σημερινὰ πολιτικὰ σύνορά της ἡ ἑλληνικὴ ἐπικράτεια. Ἡ δεύτερη κατοικεῖται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ Ἕλληνες. Εἶναι ἐκείνη ποὺ ἄντεξε στὸν ἐκσλαβισμό. Ἡ πρώτη δὲν κατοικεῖται πιὰ ἀπὸ ἄξιο λόγου ἀριθμὸ Ἑλλήνων. Κατοικεῖται κατὰ πλειονότητα ἀπὸ Σλάβους, καὶ θὰ δικαιοῦνταν νὰ ὀνομάζεται μὲ ὁποιοδήποτε σλαβικὸ ἐθνικὸ ὄνομα προτιμοῦν οἱ κάτοικοί της, ἂν σέβονταν περισσότερο τὴ φυλετική της προέλευση καὶ ἂν συναισθάνονταν τὴν ἀπρέπεια νὰ ὀνομάζεται μὲ ἕνα ἑλληνικὸ ἱστορικὸ ὄνομα, παρμένο ἀπὸ τὸ ἔνδοξο πάνθεο τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας: *Μακεδόνες* καὶ *Μακεδονία*.

Ἀλλὰ οἱ Μακεδόνες, ὅπως εἶναι πολὺ γνωστό, μιλοῦσαν ἑλληνικά, τουλάχιστον ἀπὸ τὸν 5ον αἰώνα π.Χ., ἂν δεχτοῦμε γιὰ μιὰ στιγμὴ ὅτι ἡ γλώσσα τους δὲν ἦταν καὶ παλαιότερα ἑλληνικὴ διάλεκτος. Οἱ Μακεδόνες ἀγαποῦσαν τὸν Ἑλληνισμό, καί, ὅπως λέγει ὁ ἱστορικὸς Πολύβιος 9,35 «τὸν πλείω τοῦ χρόνου οὐκ ἐπαύοντο διαγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀσφαλείας». Τὰ ὀνόματά τους τὰ γνωρίζουμε ἐπίσης. Ὅλα καθαρὰ ἑλληνικά, κανένα θρακοϊλλυρικὸ ἢ σλαβικό. Αὐτοί, ποὺ σὲ ὅλο τὸ μεσαίωνα, ἀφότου πάτησαν στοὺς ἑλληνικοὺς χώρους καὶ σὲ ὁλόκληρη τὴν ἐποχὴ τῆς Τουρκοκρατίας, ἦταν καὶ γλωσσικὰ καὶ πολιτικὰ καὶ πολιτιστικὰ Σλάβοι, πῶς ξύπνησαν χθὲς μόλις ὡς Μακεδόνες; Καὶ πῶς συμβιβάζεται τὸ νέο αὐτὸ ὄνομά τους μὲ τὴ σλαβικὴ γλώσσα τους;

Β'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ

Οἱ Σλάβοι τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων, χαμένοι ὡς τώρα ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες, Ἀλβανούς, Βλάχους, Τούρκους καὶ Γύφτους, ποὺ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς Τουρκοκρατίας συνθέτουν τὸ ἐθνολογικὸ μεῖγμα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νότιας Σερβίας, δὲν εἶχαν τὴν παραμικρὴ ἐθνικὴ συνείδηση. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ συναγερμὸς γιὰ τὴν ἀπόσειση τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ποὺ σάλπισε ὁ Ἑλληνισμὸς πρὸς ὅλους τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς τῆς βαλκανικῆς στὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰώνα, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν πολιτικὴ ἀπελευθέρωση ἑνὸς τμήματος ἑλληνικῶν χωρῶν καὶ τὴν ἵδρυση τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους, τοὺς βρῆκε κοιμισμένους. Μὴ ἔχοντας λοιπὸν οὔτε ἐθνικὴ συνείδηση οὔτε παιδεία, οὔτε κράτος, ἦταν φυσικὸ νὰ μὴν ἔχουν οὔτε ἐπιστήμη, ποὺ νὰ ἐρευνᾶ τὰ ἰδιαίτερα ἱστορικὰ καὶ πολιτικὰ προβλήματα τῆς χώρας τους. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγ. Στεφάνου ὡς σήμερα φορεῖς τοῦ σλαβικοῦ μεγολοϊδεατισμοῦ καὶ ἐπεκτατισμοῦ στὴ Βαλκανικὴ ἦταν οἱ Βούλγαροι. Ἀφότου ὅμως, κατὰ τὴ θολὴ ἐποχὴ τῆς γερμανικῆς κατοχῆς τῆς Βαλκανικῆς τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, ἡ Κομινφόρμ βρῆκε κατάλληλη

εὐκαιρία νὰ τοὺς ἀνακηρύξῃ σὲ αὐτόνομο κράτος, ἅρπαξαν ἕτοιμα ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους τὸ σύνθημα καὶ τὴ σημασία τῆς ἐνιαίας σλαβικῆς Μακεδονίας καὶ τὰ ἐπαναλαμβάνουν ἀνεξέλεγκτα καὶ ἄκριτα. Ἔτσι ὅποιος ἀνασκευάζει τὰ ἐπιχειρήματά τους, ἀναγκάζεται νὰ ἀπαντᾶ ὄχι στοὺς λογίους τῶν Σκοπίων, παρὰ στοὺς Βουλγάρους.

Κατὰ τὴν θεωρία τοῦ Σέρβου γεωγράφου J. Cvijič [15], ἡ σλαβικὴ κοιλάδα τοῦ Μοράβα ἀποτελεῖ γεωγραφικὴ ἑνότητα μὲ τὴν ἑλληνικὴ κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ, ἄρα πρέπει νὰ ἀποτελῇ καὶ κρατικὴ ἑνότητα, φυσικὰ σλαβική. Ἡ θεωρία ὅμως αὐτὴ εἶναι ἐντελῶς ἄτοπη, γιατὶ ποιὸς μπορεῖ νὰ εὕρῃ ὅρια ἐθνολογικὰ στὶς κατευθύνσεις τῶν ποταμῶν, στὶς κοιλάδες καὶ τοὺς κάμπους, πού, μὲ τὰ σύγχρονα μάλιστα μέσα συγκοινωνίας, ἀντὶ νὰ ἀποτελοῦν ὅρια ἐθνολογικὰ καὶ κρατικά, εἶναι οἱ θύρες ποὺ συνδέουν τὰ διάφορα ἔθνη καὶ κράτη στὴν ἀνταλλαγὴ ὑλικῶν καὶ πολιτιστικῶν ἀγαθῶν ; Ἐθνικὲς ἑνότητες διαμόρφωναν οἱ κοιλάδες, μὲ τὴν ἀναγκαστικὴ ἀπομόνωση ποὺ προκαλοῦσε ἡ ἔλλειψη ἐπικοινωνίας, μόνο στὶς λίθινες ἐποχές. Εἶναι ἀστεῖο σήμερα νὰ μιλοῦμε γιὰ σύνορα κρατῶν ρυθμισμένα μὲ βάση τὴν ἑνότητα κοιλάδων, ποταμῶν καὶ κάμπων. Ὅλη ἡ γῆ ἀποτελεῖ σήμερα γεωγραφικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἑνότητα. Τὰ μόνα νοητὰ σύνορα γιὰ τὴν ἐποχή μας εἶναι τὰ κράσπεδα τῶν γλωσσικῶν καὶ ἐθνολογικῶν ὁμάδων. Ἄλλωστε οἱ πόλεις καὶ τὰ χωριὰ τῆς κοιλάδας τοῦ Ἀξιοῦ, ἀπὸ τὸν παραπόταμό του Ἐριγώνα καὶ κάτω, ἦταν καὶ στὴν ἀρχαιότητα καὶ στὸ μεσαίωνα καὶ σήμερα ἐθνολογικὰ ἑλληνικά, ἐνῶ ἀπὸ ἐκεῖ καὶ ἐπάνω ἦταν καὶ στὴν ἀρχαιότητα ἰλλυρικὰ καὶ ἀργότερα ἑλληνικὰ καὶ κατόπι κατὰ πλειονότητα σλαβικά. Οὔτε στὸ παρελθὸν λοιπὸν ἡ γεωλογικὴ ἑνότητα τῆς κοιλάδας αὐτῆς προσδιόρισε τὴν ἐθνολογικὴ καὶ πολιτική της ἑνότητα, οὔτε, πολὺ λιγότερο σήμερα, μπορεῖ νὰ τὴν προσδιορίσῃ. Οἰκονομικὰ καὶ ἐμπορικὰ ἡ ἀνέκαθεν ἑλληνικὴ κοιλάδα τοῦ κάτω Ἀξιοῦ συνδέεται μὲ τὰ λιμάνια τοῦ Αἰγαίου καὶ μὲ τὸ ἔθνος ποὺ ἀπὸ χιλιετηρίδες ζῇ σ' αὐτό, ἐνῶ ἡ κοιλάδα τοῦ ἄνω Ἀξιοῦ καὶ τοῦ Μοράβα συνδέεται μὲ τὴ βόρεια Βαλκανικὴ καὶ μὲ τὸ Δούναβη. Θὰ ἄξιζε νὰ διερωτηθοῦν οἱ πνευματικοὶ καὶ πολιτικοὶ ἡγέτες τοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀπὸ πότε ὁ λαός τους ἔμαθε ὅτι ὑπάρχει κἂν Αἰγαῖο πέλαγος καὶ τίνος λαοῦ τὴ δόξα ἐλίκνισαν τὰ κύματά του ἀφ' ὅτου ὑπάρχει καὶ πρὶν ἀκόμα ὑπάρξῃ ἱστορικὸς βίος στὰ εὐρωπαϊκὰ ἐδάφη.

Γ'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΘΕΝ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Τὰ σλαβικὰ ἐπιχειρήματα τοῦ ὀνόματος Μακεδόνες καὶ Μακεδονία εἶναι κατ' οὐσίαν προσχήματα καὶ προβάλλονται ἐπικουρικά. Τὸ κύριο καὶ βαρὺ δῆθεν ἐπιχείρημα, στὸ ὁποῖον ἐπιμένουν ἀνένδοτα, εἶναι τὸ ἐθνολο-

γικό, ὅτι δηλ. ἡ Μακεδονία καὶ στὴν ἀρχαιότητα δὲν ἦταν ἑλληνικὴ καὶ στὸ μεσαίωνα ἐκσλαβίστηκε πέρα ὡς πέρα. Ἂς τὰ δοῦμε κι' αὐτὰ μὲ τὴ σειρά:

1) Ἐπιμένουν νὰ θεωροῦν τοὺς ἀρχαίους Μακεδόνες ὡς Θρακοϊλλυριούς, δηλ. φυλὴ ἰνδοευρωπαϊκή, ἀλλὰ ξένη πρὸς τὸν ἀρχαῖο Ἑλληνισμό, ἐνῶ, ὅπως εἶναι γνωστό, καὶ οἱ ἴδιοι οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες θεωροῦσαν τὸν ἑαυτό τους ὡς Ἕλληνες, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς γλώσσας τους συμφωνοῦν καθ' ὅλα σχεδὸν μὲ τὴν Ἑλληνική, ὡς γλώσσα τῆς ὁμάδας centum, καὶ εἶναι βασικῶς ἀσυμβίβαστα μὲ τὴ Θρακοϊλλυρικὴ ὡς γλώσσα τῆς ὁμάδας satem, καὶ τὰ ὀνόματά τους ἦταν ὅλα ἑλληνικά, καὶ κανένα θρακοϊλλυρικό, καὶ τὴν ἀττικὴ διάλεκτο διάλεξαν καὶ ἔκαναν ἐπίσημη γλώσσα τοῦ κράτους των, ὅπως ἔκαναν ἀργότερα καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, (πράγμα ποὺ θὰ ἦταν ἀδιανόητο ἂν δὲν μιλοῦσαν πρὶν ἑλληνικὴ διάλεκτο), καὶ τὸν Ἑλληνισμὸ προστάτεψαν πάντοτε, ἐνῶ μὲ τοὺς Θρακοϊλλυριοὺς βρίσκονταν διαρκῶς σὲ πόλεμο, καὶ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ μαζὶ μὲ τὴν ἑλληνικὴ γλώσσα ἐπέβαλαν σὲ ὅλο τὸν ἀνατολικὸ καὶ μεσογειακὸ κόσμο ποὺ κατέκτησαν. Τί ἔπρεπε νὰ κάνουν περισσότερο γιὰ νὰ πεισθοῦμε ὅτι ἦταν Ἕλληνες; Σήμερα κανένας καλῆς πίστεως καὶ ἀντικειμενικὸς ἱστορικὸς δὲν ἔχει πιὰ τὴν παραμικρὴ ἀμφιβολία γιὰ τὸν ἑλληνικὸ ἐθνολογικὸ χαρακτήρα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων. Ὁ μεγάλος γλωσσολόγος P. Kretschmer στὸ βιβλίο του Sprache, σελ. 87, γράφει ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες ἦταν μιὰ φυλὴ ποὺ ἀποσπάστηκε νωρὶς ἀπὸ τὸν κορμὸ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν ὀρεινὴ χώρα ποὺ βρίσκεται στὰ βόρεια τῆς Θεσσαλίας. Καὶ ὁ ἱστορικὸς O. Reche στὸ βιβλίο του Rasse und Heimat der Indogermanen, σελ. 54, γράφει ὅτι οἱ Μακεδόνες εἶναι τὸ τελευταῖο μετὰ τοὺς Δωριεῖς κύμα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Τὸ μόνο ποὺ συζητεῖται πιὰ σήμερα εἶναι τὸ μικρότερο ἢ μεγαλύτερο ποσὸν ξένων γλωσσικῶν στοιχείων ποὺ δέχτηκε, ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα ποὺ μιλοῦσαν οἱ Μακεδόνες ἀπὸ τὰ θρακοϊλλυρικὰ φύλα ποὺ ὑπόταξαν, πράγμα ποὺ οὔτε ἔχουμε καμμιὰ δυσκολία νὰ τὸ δεχτοῦμε, ἀλλὰ καὶ οὔτε ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸν ἑλληνικὸ χαρακτήρα τους καὶ μὲ τὴν ἑλληνική τους συνείδηση.

Οἱ Σλάβοι ὅμως, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ στηρίξουν τὸν ἰσχυρισμό τους ὅτι, ἀφότου κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐμφανίστηκαν στὴ Βαλκανική, δὲν πάτησαν ἐπάνω σὲ ἑλληνικὰ δίκαια, ἀλλὰ ὅτι παντοῦ συνάντησαν καὶ ἀφομοίωσαν μόνο Θρακοϊλλυριοὺς—γι' αὐτὸ καὶ θεωροῦν τὸν ἑαυτό τους κληρονόμο τῶν θρακοϊλλυρικῶν ἱστορικῶν καὶ φυλετικῶν δικαίων στὴ Βαλκανική—ὄχι μόνο δὲν λαμβάνουν ὑπ' ὄψη τους τίποτε ἀπὸ τὰ παραπάνω ὡς πρὸς τὴν ἑλληνικότητα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων, ἀλλὰ καὶ ἀρνοῦνται τὸ ἀπ' ὅλους παραδεκτὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Μακεδόνες, ὡς ἀναμφισβήτητα ἑλληνόγλωσσοι πιὰ ἀπὸ τὸν 5ον αἰώνα π.Χ., ἐξελλήνισαν σιγὰ σιγὰ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν Θρακοϊλλυριῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ὅτι κατὰ τοὺς ἀλεξανδρινούς, ρωμαϊκοὺς

καὶ βυζαντινοὺς χρόνους ἡ Βαλκανικὴ χερσόνησος ἦταν ἑλληνικὴ χερσόνησος, ὅπως δείχνουν οἱ ἑλληνικὲς ἐπιγραφὲς τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Στὶς ἑλληνικὲς ἐπιγραφὲς στηριζόμενος ὁ Τσέχος ἱστορικὸς C. J. Jireček (16) χάραξε τὴν πασίγνωστη «γραμμὴ Jireček», ἡ ὁποία τοποθετεῖ τὰ ὅρια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐπάνω στὴ Βαλκανική, τουλάχιστον ὡς τὸν 7ον αἰώνα μετὰ Χριστόν, σὲ μιὰ γραμμὴ ποὺ ἄρχιζε ἀπὸ τὶς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ Γενυσοῦ (Skumbi) στὴν Ἀδριατική, ἄγγιζε τὰ Σκόπια καὶ τὴ Σερδική, (τὴ σημερινὴ Σόφια), προχωροῦσε ἀνατολικὰ κατὰ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Αἵμου καὶ κατέληγε ὁριζόντια στὸν Εὔξεινο Πόντο.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὰ πορίσματα τοῦ Jireček, ποὺ δὲν ἦταν οὔτε Ἕλληνας οὔτε φιλέλληνας, παρὰ Σλάβος σεβόμενος τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, ὁλόκληρο τὸ ἔδαφος τοῦ σημερινοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ὡς τὸν 7ο τουλάχιστον αἰώνα, τότε δηλ. ποὺ ἄρχισαν νὰ κάνουν αἰσθητὴ τὴν παρουσία τους οἱ Σλάβοι στὴν ἑλληνικὴ χερσόνησο, ἦταν περιοχὴ ποὺ ἀνῆκε στὴ σφαίρα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἕλληνες λοιπὸν καὶ κατὰ τὴ γλώσσα καὶ κατὰ τὸν πολιτισμὸ καὶ ὄχι Θρακοϊλλυριοὺς βρῆκαν οἱ Σλάβοι στὴ Βαλκανική, καὶ Ἕλληνες ἀφομοίωσαν, ὅπως πιστοποιεῖ καὶ τὸ μεγάλο πλῆθος τῶν ἑλληνικῶν λέξεων ποὺ διατηρήθηκε στὴ γλώσσα τους. Μὲ Θρακοϊλλυριοὺς οἱ Σλάβοι δὲν ἤρθαν διόλου σὲ ἐπαφή, ἀφ' ἑνὸς γιατὶ οἱ Θρακοϊλλυριοὶ πρὸ πολλοῦ δὲν ὑπῆρχαν πιὰ καὶ ἀφ' ἑτέρου γιατὶ ἡ Σλαβικὴ γλώσσα τῆς Βαλκανικῆς δὲν διασώζει καθόλου θρακοϊλλυρικὰ οτοιχεῖα, ὅπως θὰ ἔπρεπε νὰ συμβαίνη ἂν ἡ γλώσσα αὐτὴ δὲν εἶχε σβήσει ὅταν κατέβηκαν οἱ Σλάβοι, ἀλλὰ ἀντίθετα διασώζει, ὅπως εἴδαμε (σελ. 21 κἑξ.), ἄπειρα ἑλληνικὰ στοιχεῖα, δηλ. ἀλάθητα ἐθνολογικὰ τεκμήρια τοῦ μόνου λαοῦ ποὺ βρῆκαν οἱ Σλάβοι στὴ Βαλκανική, τοῦ Ἑλληνικοῦ.

2. Ἐπιμένουν νὰ μεγαλοποιοῦν τὴ διάρκεια καὶ νὰ ἐξογκώνουν τὶς συνέπειες τῆς κατοχῆς τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας κατὰ τὸ μεσαίωνα ἀπὸ τοὺς Σέρβους καὶ τοὺς Βουλγάρους ἡγεμόνες. Οἱ Σλάβοι πάτησαν στὴ Βαλκανικὴ γιὰ πρώτη φορὰ τὸν 6ο αἰώνα μ.Χ., ὡς μισθοφόροι τῶν Ἀβάρων. Μόνο μετὰ τὴν ἥττα τῶν Ἀβάρων στὴν Κωνσταντινούπολη ἄρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται νοτίως τοῦ Δούναβη σποραδικὰ ὡς εἰρηνικοὶ ἀγρότες, καὶ ἡ σποραδικὴ αὐτὴ καὶ εἰρηνικὴ ἐγκατάστασή τους συνεχίστηκε κατὰ τὸν 7ο καὶ 8ο αἰώνα. Τὸ ὅτι τὸ Βυζαντινὸ κράτος, ποὺ βρίσκονταν τότε στὴν ἀκμή του, ἀνέχτηκε τότε τὴν ἐγκατάστασή τους στὴ νότια ὄχθη τοῦ Δούναβη καὶ δὲν τοὺς ἐνόχλησε ὀφείλεται στὸ ὅτι οἱ Σλάβοι αὐτοὶ μετανάστες ἦταν πάντοτε καὶ ἀριθμητικὰ λίγοι καὶ ποιοτικά, ὡς εἰρηνικοὶ ἀγρότες, ἀκίνδυνοι γιὰ τὴν ἀσφάλειά του. Ἡ μεγάλη μητρόπολη τοῦ μακεδονικοῦ ἑλληνισμοῦ, ἡ Θεσσαλονίκη, «ὑψώνονταν ἀπέναντι τῶν Σλάβων ὡς πολεμικὴ καὶ ἐκπολιτιστικὴ δύναμη, ὁπλισμένη μὲ τὸ ξίφος καὶ μὲ τὸ εὐαγγέλιο», ὅπως λέγει ἐπιγραμ-

ματικὰ ὁ Rambaud (17). Οἱ Σέρβοι, ποὺ ἀναμφισβήτητα εἶχαν στὶς φλέβες τους περισσότερο ἰλλυρικὸ αἷμα, ἦταν σχετικὰ πιὸ ἄμαχοι, «καθυπέκυπτον ἀεὶ ταῖς ἐκ γειτόνων ἀρχαῖς», ὅπως λέγει ὁ ἱστοριογράφος Χωνιάτης (18), καὶ ὅσο ἤκμαζε τὸ Βυζάντιο, δὲν εἶχε νὰ φοβηθῆ τίποτε ἀπ' αὐτούς. Μόνο μετὰ τὴν ἐξασθένηση τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, ἐπὶ Ἀγγέλων, ὁ Σέρβος ζουπάνος Στέφανος Νεμάνια (1331 - 1355) καὶ ἡ δυναστεία του κατόρθωσαν νὰ ἱδρύσουν βιώσιμο σερβικὸ κράτος καὶ νὰ καταλάβουν τὸ 1345 τὴν Καστοριὰ καὶ τὰς Σέρρας, καὶ τὸ 1348 τὰ Γιάννενα καὶ τὴ Θεσσαλία. Ἡ ἀναγόρευσή του τότε σὲ τσάρο Σέρβων καὶ Γραικῶν δείχνει ὅτι καὶ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 14ου αἰῶνα ἡ νοτίως τῆς Σερβίας Μακεδονία ἦταν ἑλληνική. Ἀλλιῶς τίνων Γραικῶν τσάρος θὰ μποροῦσε νὰ εἶχε ἀναγορευθῆ ὁ Στ. Νεμάνια; Καὶ οἱ ἑλληνικὲς ἐπιγραφὲς τῆς ἴδιας ἐποχῆς ἀπὸ τὴ δυτικὴ Μακεδονία (19) δείχνουν ὅτι καὶ ὑπὸ τὴ σερβικὴ κατοχὴ ἡ κυρίαρχη γλώσσα στὴ Μακεδονία ἦταν ἡ ἑλληνική, ἄρα ὁ Ἑλληνισμὸς καὶ ὑπὸ τὴ σερβικὴ κατοχὴ ἐξακολούθησε νὰ κυριαρχῆ φυλετικὰ στὴ Μακεδονία.

Ὁ ἑτεροθαλὴς ἀδελφὸς τοῦ Στεφάνου Δουσὰν Συμεὼν Οὖρεσης, Παλαιολόγος ἀπὸ τὴ μητέρα του, ἔγινε ἀνεξάρτητος ἡγεμόνας τῆς Ἠπείρου, Θεσσαλίας καὶ νότιας Μακεδονίας, μὲ πρωτεύουσα τὰ Τρίκαλα, μὲ ὑπηκόους Ἕλληνες καὶ μὲ ἐπίσημη γλώσσα τὴν ἑλληνική, στὴν ὁποία συντάσσονταν τὰ χρυσόβουλλά του. Ἀλλὰ ὁ γιὸς τοῦ Συμεών, ὁ Ἰωάννης Οὖρεσης, ἔγινε μοναχὸς μὲ τὸ ὄνομα Ἰωάσαφ στὸ Ἅγιο Ὄρος καὶ στὰ Μετέωρα, καὶ ἡ σερβικὴ κατοχὴ στὶς παραπάνω ἑλληνικὲς χῶρες κράτησε μόνο μία δεκαετία.

Ὁ ἄλλος Σέρβος ἡγεμόνας Ἰωάννης Οὔγλεσης, ὡς τοπάρχης τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας μὲ πρωτεύουσα τὰς Σέρρας, καθὼς εἶναι γνωστό, ἐχώρισε τὴν ἐπικράτειά του ἀπὸ τὸ Σερβικὸ κράτος, ἀπόσπασε τὴν Ἐκκλησία του ἀπὸ τὸ Σερβικὸ Πατριαρχεῖο τοῦ Πεκίου (Peč), καὶ τὴν ἔνωσε μὲ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο. Ὁ ἑλληνικὸς βυζαντινὸς πολιτισμὸς καὶ ὁ συμπαγὴς ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς χώρας ποὺ διοικοῦσαν ἀσκοῦσε πάντοτε ἀκατανίκητη ἕλξη ἐπάνω στοὺς Σέρβους ἡγεμόνες καὶ τοὺς ἀφομοίωνε.

Ἀπὸ κρατικὴ ἄποψη, τὸ μόνο ποὺ ἐπέτυχαν οἱ Σέρβοι ἡγεμόνες μὲ τὶς προσωρινὲς ἐπεκτάσεις τους στὶς ἑλληνικὲς βυζαντινὲς χῶρες ἦταν νὰ ἐξασθενήσουν τὸ κράτος τοῦ Βυζαντίου, ὅταν αὐτὸ ἀγωνίζονταν στὴ Μ. Ἀσία κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ νὰ συντελέσουν στὴν πτώση του, ἐπιταχύνοντας ἔτσι καὶ τὴ δική τους ὑποδούλωση στοὺς Τούρκους, τὴν ὁποία καὶ ἐπέτυχαν ἤδη ἀπὸ τὰ 1371, ὁπότε οἱ χῶρες τους ἔγιναν κτῆμα τῶν Τούρκων, πρὶν ἀκόμα καταρρεύσουν τὰ τελευταῖα τμήματα τοῦ Βυζαντίου, ποὺ ἦταν ὡς τότε ὁ μόνος χριστιανικὸς προμαχώνας γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς.

Πάντως ἀξίζει νὰ παρατηρηθῆ ὅτι οἱ Σέρβοι, μολονότι μὲ τὶς προσωρινὲς καὶ ἀνωφελεῖς γιὰ τὴν ἱστορία τῆς χριστιανοσύνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ πολιτικὲς ἐπεκτάσεις τους σὲ χῶρες ἑλληνικές, ἔβλαψαν τὴν κοινὴ ὑπόθεση

τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπέναντι τῆς κατακτητικῆς μανίας τοῦ τουρκικοῦ ἰσλαμισμοῦ, καὶ ὑπομονεύοντας τὴν ἀμυντικὴν ἱκανότητα τοῦ Βυζαντίου, ποὺ ἦταν προπύργιο καὶ τοῦ δικοῦ τους πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ἀσιατικῆς βαρβαρότητας, ἐπετάχυναν καὶ τὴ δική τους ὑποδούλωση, ἀπὸ ἐθνολογικὸ χαρακτῆρα δὲν ὑπῆρξαν στὶς ἐπιδρομές τους κατὰ τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν τόσο αἱμοβόροι, σκληροὶ καὶ καταστρεπτικοὶ γιὰ τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμούς (20), ὅσο ὑπῆρξαν οἱ Βούλγαροι.

Οἱ Βούλγαροι, ἀπὸ κληρονομικότητα, ὡς μεῖγμα ταταροσλαβικό, ὑπῆρξαν λαὸς κατ' ἐξοχὴν νομαδικὸς καὶ ληστρικὸς καὶ ξένος πρὸς τὸ σύστημα τῆς παραγωγικῆς οἰκονομίας. Γι' αὐτὸ συχνά, εὐθὺς μετὰ τὴν κατανάλωση τῆς λείας σὲ ὑλικὰ ἀγαθὰ ποὺ τοὺς ἀπέφερε ἡ λεηλασία τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν, ἔπεφτε λιμὸς στὴ χώρα τους, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐξωθοῦσε σὲ νέες ἐπιδρομές. Τὸ Βυζαντινὸ κράτος, καὶ ἰδίως οἱ βαλκανικὲς περιοχές του, μόνο λεηλασίες, ὠμότητες καὶ ἀπαγωγὲς ἑλληνικῶν πληθυσμῶν στὸ βορείως τοῦ Αἵμου ὁρμητήριο τῶν Βουλγάρων γνώρισαν κατὰ τὴν περίοδο τοῦ παλαιοῦ βουλγαρικοῦ κράτους, ἀπὸ τὰ 679 μ.Χ., ὁπότε μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἀσπαροὺχ ἵδρυσαν τὸ πρῶτο βουλγαρικὸ κράτος, ὡς τὰ χρόνια τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου Β΄, ὁπότε ξανάγινε ἡ χώρα τους βυζαντινὴ ἐπαρχία. Ὅταν πάλι ὁ γιὸς τοῦ Σισμὰν ὁ Σαμουὴλ κατόρθωσε, συγκεντρώνοντας τοὺς δυσαρεστημένους κατὰ τοῦ Βουλγάρου ἡγεμόνα Πέτρου Βογιάρους, νὰ συγκροτήση τὸ 977 μ.Χ. στὴ βόρεια Μακεδονία ἕνα κρατίδιο, ἀπ' ὅπου ὁρμώντας κατέλαβε τὴ Θεσσαλία καί, πιστὸς στὴ βουλγαρικὴ τακτική, μετοίκισε τοὺς Ἕλληνες κατοίκους τῆς Λάρισας στὴν Πρέσπα καὶ τὴν Ἀχρίδα. Ἡ κυριαρχία του σὲ χῶρες καθαρὰ ἑλληνικὲς ἦταν πολὺ σύντομη, γιατὶ μὲ τὶς πράξεις του αὐτὲς ἔρριξε καὶ τὴν τελευταία σταγόνα ποὺ χρειάζονταν γιὰ νὰ ξεχειλίση τὸ ποτήρι τῆς μακροθυμίας τῶν Βυζαντινῶν, καὶ ἐπιτάχυνε τὸ τέλος καὶ τοῦ κράτους του καὶ τῆς ζωῆς του κάτω ἀπὸ τὸ τιμωρὸ σπαθὶ τοῦ Βασιλείου Β΄ στὰ 1014, ὁπότε ἡ Βουλγαρία ὑποτάχτηκε καὶ παρέμεινε ὡς τὰ 1186 βυζαντινὴ ἐπαρχία, ὅπως ἦταν καὶ πρίν. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Σαμουήλ, ἡ Ἀχρίδα ἀποκαταστάθηκε πάλι σὲ κέντρο ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ὅπως μαρτυροῦν οἱ ἑλληνικὲς ἐπιγραφὲς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀχιλλείου στὴ νησίδα τῆς Πρέσπας, ἀντιπροσωπευτικὲς τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ ποὺ ἔσφυζε μέσα στὸ παροδικὸ κρατίδιο τοῦ Σαμουήλ. Ἡ νοτίως τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Αἵμου χώρα ἦταν γλωσσικὰ καὶ ἐθνολογικὰ ἑλληνικὴ σὲ ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ μεσαίωνα. Ἡ πολιτικὴ ἐπικράτηση τῶν Βουλγάρων σ' αὐτὴ εἶχε πάντοτε τὸ χαρακτῆρα ληστρικῶν ἐπιδρομῶν, καὶ πραγματοποιοῦνταν μόνο κάθε φορὰ ποὺ τὸ Βυζάντιο διεξῆγε ἀγῶνες ἀμυντικοὺς ζωῆς ἢ θανάτου σὲ ἄλλα μέτωπα, ὁπότε ἔμεναν ἀκάλυπτα τὰ νῶτα του. Ὁ σημερινὸς σλαβόφωνος πληθυσμὸς τῆς νότιας Βουλγαρίας προέρχεται ἀπὸ Ἕλληνες, ποὺ μὲ τὰ παροιμιώδη σκληρὰ μέτρα τους οἱ Βούλγαροι σιγὰ σιγὰ κατόρθωσαν νὰ ἐκσλα-

βίσουν, καὶ ἀπὸ ἀποίκους τῆς βόρειας Βουλγαρίας, ποὺ κατέβηκαν στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας, ὁπότε ὁλόκληρη ἡ Βαλκανικὴ ἦταν ἀπὸ ἄποψη κινήσεως τῶν ἐθνοτήτων ἀμπέλι ἄφραγο. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας πραγματοποιήθηκαν καὶ οἱ μικρὲς διεισδύσεις σλαβοφώνων στὴ σημερινὴ ἑλληνικὴ Μακεδονία, καὶ ἱδρύθηκαν μερικὰ ἄσημα σλαβόφωνα χωριά, ποὺ τὰ προβάλλουν σήμερα οἱ Βούλγαροι γιὰ στήριγμα τῶν διεκδικήσεών τους, σὰν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ προαιώνιες ἑστίες τῆς ἐθνότητάς τους.

Ἀλλὰ οὔτε καὶ κανένα ἔργο πολιτισμοῦ κατὰ τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας ἔχουν νὰ παρουσιάσουν οἱ Βούλγαροι στὴ χώρα ὅπου αἰῶνες τώρα θύοντας καὶ ἀπολλύοντας τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ ἀγωνίζονται νὰ ἀπωθήσουν τὸ ἔθνος μας ἀπὸ τὶς προαιώνιές του ἑστίες. Ἀφότου ἔγιναν χριστιανοὶ καλλιέργησαν τὴ γλώσσα τους ἐπάνω στὸ πρότυπο τῆς Ἑλληνικῆς, ἀπέκτησαν φιλολογικὰ ἔργα μεταφράζοντας τὰ ἑλληνικά, ἔμαθαν τὴν ἀστικὴ ζωὴ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες καὶ κατοίκησαν πόλεις ἀποκλειστικὰ ἑλληνικές, ὅπου, μὲ τὴ γλωσσικὴ ἀφομοίωση τῶν πρόθυμων καὶ μὲ τοὺς σκληροὺς διωγμοὺς τῶν ἀπρόθυμων νὰ ἐκσλαβιστοῦν, ἐπέβαλαν τὴν ἐθνότητά τους, καὶ ὅπου παρουσιάζουν σήμερα τὰ ἔργα τῶν ἑλληνικῶν χειρῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς καλαισθησίας ὡς ἔργα τοῦ παλαιοῦ δῆθεν πολιτισμοῦ τους.

Τῶν Βουλγάρων πρὸ παντὸς ἡ ἱστορικὴ συμβολὴ στὶς τύχες τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἶναι τὸ ὅτι μὲ τὶς ἐπιδρομές, λεηλασίες, ἀπαγωγὲς πληθυσμῶν, ὠμότητες καὶ κακουργήματα «ὁποῖα οὔς οὐκ ἤκουσεν οὐδὲ ὀφθαλμὸς ἑώρακε πώποτε», κατὰ τὸν βυζαντινὸ ἱστοριογράφο Νικήτα Χωνιάτη, ἀνάστειλαν, ὅσο μπόρεσαν, τὸ ἐκπολιτιστικὸ ἔργο τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὑπονόμεψαν τὴν ἀποστολή του ὡς τοῦ μόνου ἰσχυροῦ ὑπέρμαχου τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν Ἀνατολή, καὶ ἐπιτάχυναν τὴν πτώση του κάτω ἀπὸ τὸ φάσγανο τοῦ ἀσιάτη κατακτητῆ, στὸν ὁποῖον πρῶτοι καὶ καλύτεροι ὑπέκυψαν οἱ ἴδιοι, ἤδη ἀπὸ τὰ 1393, δηλ. 60 χρόνια πρὶν πέση ἡ βασιλεύουσα. Ὁ φιλοβούλγαρος Γερμανὸς ἱστορικὸς G. Stadtmüller δυὸ μόνο πράξεις πολιτισμοῦ τῶν Βουλγάρων βρίσκει ἄξιες νὰ ἐξαρθοῦν πρὶν ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ ἀποσπάση τὴ Βουλγαρία ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῶν Τούρκων. Ἡ μιὰ εἶναι ἡ αἵρεση τῶν Βογομίλων, καὶ ἡ ἄλλη εἶναι ἡ ἵδρυση ἑνὸς βουλγαρικοῦ σχολείου στὸ Γάβροβο στὰ 1835.

Δ'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων διεκδικοῦν τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία ὄχι μόνο μὲ ὑπερτίμηση τοῦ σλαβικοῦ πολιτιστικοῦ καὶ δημογραφικοῦ παράγοντος σ' αὐτή, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄρνηση τῶν σημερινῶν της ἑλληνικῶν ἐθνολογικῶν δεδομένων καὶ ἀλλοίωση τῶν πρόσφατων ἱστορικῶν γεγονότων.

Οἱ ἀπόψεις τους συνοψίζονται στὸ νέο βιβλίο τοῦ Hristo Antonovski μὲ τὸν τίτλο Egejska Makedonija (Skopje, χωρὶς ἔτος ἐκδόσεως), βιβλίο ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος γεμάτο ἀνακρίβειες.

Ὅπως εἶναι πασίγνωστο, ἡ Μακεδονία ποὺ περιλαμβάνεται σήμερα στὴν ἑλληνικὴ ἐπικράτεια κατοικεῖται ἀπὸ 1.700.000 ψυχὲς (ἀπογραφὴ τοῦ 1951). Ἀπὸ αὐτὲς μόνο 80.000 εἶναι σλαβόφωνοι, μὲ ἑλληνικὴ κατὰ μέγα μέρος συνείδηση, γιατὶ ὅσοι εἶχαν σλαβικὴ συνείδηση ἔφυγαν θεληματικὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μὲ τὴ συνθήκη τοῦ Νεϊγύ (21). Ὁ Antonovski βλέποντας ὅτι στὴ γλωσσικὴ αὐτὴ ἀναλογία δὲν μπορεῖ νὰ στηριχθῆ στὰ σοβαρὰ διεκδίκηση μιᾶς χώρας μὲ τόσο συμπαγῆ ἑλληνικὸ πληθυσμό, ἀνεβάζει τοὺς σλαβόφωνους σὲ 250.000 καὶ τοὺς κατανέμει κατὰ περιοχὲς μὲ τὴν ἑξῆς ἀναλογία ἀπέναντι στὸν ἑλληνόφωνο πληθυσμό: Καστορίας 72 %, Καϊλαρίων 32 %, Ἐδέσσης 54,8 %, Σερρῶν 13 %, Θεσσαλονίκης 27,6 %. Ἐπειδὴ ὅμως καὶ μὲ αὐτὴ τὴν ἐξόγκωση ἡ πλειοψηφία τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς «Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου» ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι συντριπτική, ἐπιχειρεῖ νὰ βγάλη ἀπὸ τὴ μέση καὶ τοὺς Ἕλληνες πρόσφυγες ἀπὸ τὴν Τουρκία, ποὺ μὲ τὴν Ἀνταλλαγὴ τῆς συνθήκης τῆς Λωζάνης ἐγκαταστάθηκαν στὴ Μακεδονία στὰ 1923, μὲ τὸν ἰσχυρισμὸ ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι Ἕλληνες, παρὰ *Καραμανλῆδες*, καθαροὶ Τοῦρκοι (Tsisti Turtsi) (22), ποὺ μᾶς τοὺς ἔδωσε ἡ Τουρκία μὲ τὴν Ἀνταλλαγή, δῆθεν ἐπειδή, ὄντας ὀρθόδοξοι χριστιανοί, δὲν εἶχαν τουρκικὴ ἐθνικὴ συνείδηση, καὶ ἡ Τουρκία ἤθελε ἀφ' ἑνὸς νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ στερήση τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ δικαίωμα νὰ διεκδικῆ γιὰ χάρη τους τὶς τουρκικὲς χῶρες ὅπου αὐτοὶ κατοικοῦσαν. Ἀκόμα καὶ τοὺς Ποντίους πρόσφυγες, πού, ὅπως εἶναι σὲ ὅλο τὸν κόσμο γνωστό, εἶναι ἀκραιφνῶς ἑλληνόφωνοι καὶ γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰώνων ἀποίκων τοῦ Πόντου τοὺς ὀνομάζει Λαζοὺς καὶ τοὺς κατατάσσει κι' αὐτούς, ὅπως καὶ τοὺς πρόσφυγες ἀπὸ τὸν Καύκασο, ποὺ ἦταν κι' αὐτοὶ Πόντιοι μετανάστες, στὴν τουρκικὴ ἐθνότητα. 100.000 ἀπὸ τοὺς πρόσφυγες ποὺ ἐγκαταστάθηκαν στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία τοὺς χαρακτηρίζει *Ἀρμενίους!* Ἀκόμη καὶ Κούρδους δὲν διστάζει νὰ ἀνακαλύψη ἀνάμεσά τους.

Ἐδῶ δὲν ξέρει κανεὶς τὶ νὰ πρωτοθαυμάση: Τὴν ἄγνοια τῆς ἱστορίας ἢ τὸ μέγεθος τῆς ἀσυνειδησίας. Γιατί πότε, ἀφότου οἱ Τοῦρκοι εἰσέδυσαν στὴ Μ. Ἀσία, καὶ μὲ τὶς παροιμιώδεις σὲ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα σκληρὲς διώξεις καὶ ἀπάνθρωπες καταπιέσεις ἐξισλάμισαν τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ χριστιανικοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ της, παρουσιάστηκε ἔστω καὶ μία περίπτωση, νὰ θελήση ἕνας Τοῦρκος νὰ γίνη χριστιανός, δηλ. ἀπὸ θρησκευτικός, πολιτικὸς καὶ οἰκονομικὸς κυρίαρχος καὶ δυνάστης, νὰ γίνη ραγιάς, ἀπὸ εὐτυχὴς ἀφέντης, δυστυχὴς δοῦλος, τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ γνήσιοι χριστιανοί, μὴ ὑποφέροντας τῆς τυραννίας τὰ μαρτύρια, ὑπέκυπταν ἀδιάκοπα στὸ Ἰσλάμ; Καὶ πῶς θὰ μποροῦσε ὁ Τοῦρκος αὐτός, ποὺ παρ' ὅλα αὐτὰ ἔγινε χριστια-

νός, νὰ ζήση, ἀφοῦ, ὅταν ἀνακαλύπτονταν ὅτι ἀρνήθηκε τὴ θρησκεία του, τὸν περίμενε ἄφευκτος θάνατος, ὁ ἴδιος θάνατος ποὺ περίμενε καὶ τοὺς χριστιανοὺς ποὺ τούρκευαν φαινομενικά, ἂν ἀνακαλύπτονταν ὅτι στὰ κρυφὰ διατηροῦσαν τὴ χριστιανική τους θρησκεία, τοὺς γνωστοὺς «κρυπτοχριστιανούς» ([28]); Καὶ δὲν εἶναι ντροπὴ γιὰ τὴν ἐπιστήμη ποὺ προσπαθοῦν γιὰ πρώτη φορὰ νὰ δημιουργήσουν οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων, ἱδρύοντας μάλιστα καὶ πανεπιστήμιο στὴν πρωτεύουσά τους, νὰ χαλκεύουν τέτοια ἱστορικὰ ψεύδη, καὶ — χριστιανοὶ αὐτοὶ — νὰ ἀδικοῦν καὶ νὰ κατασπιλώνουν τόσο ἀνίερα τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τοῦ ἑλληνικοῦ χριστιανισμοῦ, ποὺ ἀνάμεσα σὲ τόσα μαρτύρια, κάτω ἀπὸ τὸν πιὸ ἀπάνθρωπο ζυγὸ τῆς ἱστορίας, κατόρθωσαν, μαζὶ μὲ τὸν Ἑλληνισμό τους, νὰ διασώσουν τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ἀναπνεύσουν, ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνες, τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ ἐλευθερία ἐπάνω στὰ ἐλεύθερα ἑλληνικὰ ἐδάφη;

Οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων γνωρίζουν πόσοι ὁμοεθνεῖς τους ἀναγκάστηκαν ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν Τούρκων νὰ ἐξισλαμιστοῦν, ἀφοῦ καὶ σήμερα ἔχουν στὴ χώρα τους, ὅπως ἔχουν καὶ οἱ Βούλγαροι, ἑκατοντάδες χιλιάδων μωαμεθανοὺς Σλάβους. Ἔχουν ὅμως νὰ μᾶς δείξουν *ἔστω καὶ ἕνα* Σλάβο χριστιανό, ποὺ ἦταν πρὶν Τοῦρκος καὶ βαφτίστηκε ἐπὶ Τουρκοκρατίας; Καὶ πῶς, ἐνῶ δέχονται ὅτι οἱ μωαμεθανοὶ τῆς χώρας τους εἶναι Σλάβοι ποὺ τούρκεψαν, καὶ μάλιστα θρηνολογοῦν γιὰ τὸ ὅτι δῆθεν καὶ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας οἱ Τοῦρκοι, ποὺ μὲ τὴν Ἀνταλλαγὴ ἔφυγαν στὴν Τουρκία, δὲν ἦταν ἄλλο παρὰ Σλάβοι τουρκεμένοι ([24]), καὶ ὅτι μὲ τὴν ἀποχώρησή τους λιγόστεψε τὸ σλαβικὸ στοιχεῖο τῆς χώρας, ἀρνοῦνται τὸ φυλετικά, γλωσσικὰ καὶ ἱστορικὰ ἀναμφισβήτητο γεγονὸς ὅτι καὶ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης οἱ μωαμεθανοὶ κατὰ μέγα μέρος ἦταν Ἕλληνες, ποὺ ἡ τουρκικὴ τυραννία τοὺς ἀνάγκασε νὰ προσχωρήσουν στὸ Ἰσλάμ, καὶ ποὺ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς διατηροῦν ἀκόμα τὴν ἑλληνική τους γλῶσσα, ὅπως οἱ *Ὀφίτες* τοῦ Πόντου, οἱ *Βαλλαάδες* τῆς Μακεδονίας καὶ οἱ λεγόμενοι *Τουρκοκρητικοί*; Οἱ γνήσιοι Τοῦρκοι ἦταν μογγολικῆς φυλῆς, ἐνῶ ὅλοι οἱ σημερινοὶ Τοῦρκοι καὶ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης εἶναι λευκῆς φυλῆς. Ἀπὸ ποῦ ἄλλοῦ μποροῦν νὰ προέρχονται οἱ λευκοὶ αὐτοὶ Τοῦρκοι παρὰ ἀπὸ χριστιανούς, δηλ. ἀπὸ βυζαντινοὺς Ἕλληνες; Καὶ ὅταν οἱ λευκοὶ Τοῦρκοι κατάγονται ἀπὸ Ἕλληνες, μὲ ποιὰ λογικὴ θὰ μποροῦσαν οἱ ἑλληνόγλωσσοι χριστιανοὶ τῆς Τουρκίας νὰ εἶναι Τοῦρκοι, καὶ μάλιστα καθαροὶ (tsisti Turtsi), ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ ἐπιστήμονες τῶν Σκοπίων;

Ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ ἐπιστήμη ποὺ δὲν ἔχει παράδοση γιὰ νὰ σεβαστῆ, καὶ ποὺ εἶναι κομμένη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς στὰ μέτρα τῆς πολιτικῆς σκοπιμότητας, ὅλα πρέπει νὰ τὰ περιμένη κανείς: Γιὰ νὰ δικαιολογήση ὁ Hristo Antonovski τὴν ἀσημαντότητα τῆς σλαβόφωνης μειοψηφίας στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία, δὲ διστάζει νὰ χρησιμοποιήση τὰ πιὸ ἀπίθανα ἐπιχειρήματα, ὅπως

τὸ ὅτι, ἀφ' ὅτου ἡ ἑλληνικὴ Μακεδονία ἀπελευθερώθηκε καὶ προσαρτήθηκε στὴν Ἑλλάδα, οἱ Σλαβόφωνοι ἀποδεκατίστηκαν ἀπὸ τὴν ἱσπανικὴ γρίππη, ὡς ἐὰν ἡ ἀρρώστεια αὐτή, ἡ κατ' ἐξοχὴν ἐπιδημική, εἶχε ἰδιαίτερη προτίμηση στοὺς Σλαβόφωνους καὶ φοβοῦνταν τοὺς Ἕλληνες. Καὶ σήμερα, γράφει (σελ. 55), τὸν πληθυσμὸ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας τὸν θερίζει ἡ ἑλονοσία, ἡ φυματίωση, ἡ ψώρα καὶ ἡ ὀφθαλμία, ὡς ἐὰν ἡ ἑλληνικὴ ἰατρική, ἡ παλαιότερη τῆς Εὐρώπης γενικά, καὶ στοὺς νεώτερους χρόνους ἡ παλαιότερη τῆς Ἀνατολῆς, στεροῦνταν ἀπὸ τὰ ἰατρικὰ φῶτα τοῦ χτεσινοῦ πανεπιστημίου τῶν Σκοπίων.

Ἀκόμη καὶ τοὺς λίγους Βλαχόφωνους τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ὅσους βλέπει πὼς εἶναι προσανατολισμένοι στὴν ἑλληνικὴ παιδεία καὶ στὸν ἑλληνικὸ πολιτισμό, τοὺς ὀνομάζει Grecomani, δηλ. «ἑλληνομανεῖς», ὄνομα ποὺ λὲς καὶ περιέχει μιὰ σιωπηλὴ διαμαρτυρία, γιατὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δὲν ὑπῆρξαν τόσο προφητικοί, ὥστε νὰ προβλέψουν ὅτι στὰ μέσα τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα μετὰ Χριστὸν θὰ ἱδρυθῆ γύρω ἀπὸ τὰ Σκόπια ἕνα κράτος ποὺ μὲ μιᾶς θὰ καταυγάση μὲ φῶς παιδείας καὶ ἐθνικῆς δόξας τὴ γηραιὰ ἀπολίτιστη ἑλληνικὴ χερσόνησο, καὶ νὰ ἐπιφυλαχτοῦν νὰ γίνουν σλαβομανεῖς, παρὰ βιάστηκαν νὰ θαυμάσουν τὸν πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ ἀναζητήσουν τὴν παιδεία τους, ὅπως ἔκαμε ὅλη ἡ πολιτισμένη ἀνθρωπότητα, στὰ ἀστείρευτα νάματα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος. Μὴ χειρότερα! Νόστιμη, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικὴ τῆς νοοτροπίας καὶ τῆς ἀντικειμενικότητας μὲ τὴν ὁποία σκέπτονται καὶ γράφουν οἱ λόγιοι τῶν Σκοπίων, εἶναι καὶ ἡ γλωσσικὴ διατύπωση τῶν διαπιστώσεών τους: Ἄλλοι Βλάχοι, γράφει ὁ Antonovski, *ἔπεσαν* (propadnale) ὑπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἐπίδραση, ἄλλοι ὅμως *ἐκέρδισαν* (dobile) τὴ σλαβικὴ συνείδηση. Οἱ Βλάχοι εἶναι πολὺ πιθανὸ πὼς εἶναι παλαιοὶ Ἕλληνες ἐκλατινισμένοι. Ἂς ὑποθέσουμε ὅμως ὅτι δὲν εἶναι καὶ ὅτι ἦρθαν στὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ ἀπὸ τὴ Δακία. Τὸ νὰ ἀγαπήσουν καὶ νὰ θαυμάσουν ἢ ἁπλῶς νὰ στέρξουν τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ καὶ τὴν παιδεία τοῦ λαοῦ, ἀνάμεσα στὸν ὁποῖο ζοῦν ἄλλωστε, εἶναι *πέσιμο, κατάπτωση!* Τὸ νὰ δεχτοῦν τὸν πολιτισμὸ καὶ τὴν παιδεία τῶν Σλάβων (ποὺ ἦταν τόσο ἀνύπαρκτη, ὥστε καὶ οἱ ἴδιοι οἱ Σλάβοι νὰ εἶναι «ἑλληνομανεῖς» καὶ κατὰ τὴ βυζαντινὴ ἐποχὴ καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας), αὐτὸ εἶναι *κέρδος!*

Μὲ τὰ μελανώτερα χρώματα περιγράφει ὁ Antonovski (σελ. 56) τὴν ἐρήμωση τῆς ἑλληνικῆς μεθορίου κατὰ τὸν τελευταῖο ἀνταρτοπόλεμο, ὁπότε 700.000 ἀγρότες μετακινήθησαν στὰ ἀστικὰ κέντρα. Ὁ συγγραφέας ξέρει βέβαια, ἀλλὰ δὲν τοῦ συμφέρει νὰ τὸ δείξη, ὅτι οἱ ἀγρότες αὐτοὶ δὲν εἶχαν τίποτε τὸ κοινὸ μὲ τὴ σλαβόφωνη μειοψηφία, καὶ ὅτι ἡ μετακίνησή τους αὐτὴ ἔγινε μὲ αἱματηρὲς οἰκονομικὲς θυσίες τοῦ ἑλληνικοῦ συνόλου, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ προφυλαχτοῦν οἱ ἀγρότες ἀπὸ τὴν ὁμηρία καὶ ἀπὸ τὸ παιδομάζωμα

ἐκ μέρους τῶν ἀνταρτῶν, οἱ ὁποῖοι διαλύθηκαν εὐθὺς μόλις ἡ Γιουγκοσλαβία ἔπαψε νὰ τοὺς ἀνέχεται.

Ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Antonovski παραποιεῖ τὰ γεγονότα τῆς πρόσφατης ἱστορίας καταλαβαίνει κανεὶς τί παθαίνει στὰ χέρια του ἡ παλαιότερη ἱστορία. Τὸ ὄνομα «Μακεδονία», λέγει στὴν ἀρχὴ τοῦ βιβλίου του, παρουσιάζεται ἤδη στοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡς ὄνομα τοῦ ἀρχαίου κράτους τῶν Μακεδόνων. Ὅτι τὸ ὄνομα εἶναι ἀναμφισβήτητα ἑλληνικὸ καὶ παράγεται ἀπὸ τὸ ὁμηρικὸ ἐπίθετο *μακε - δνὸς* (ὑψηλός), ἀπὸ τὸ *μᾶκος* (μῆκος), δὲν θέλει νὰ τὸ μάθουν οἱ ἀναγνῶστες του. Λέγει μόνο ὅτι παράγεται ἀπὸ τὴ ρίζα mak-, ἀπὸ τὴν ὁποία παράγεται καὶ τὸ λατιν. magnus. Δηλ. ἀρχίζει τὴν πρώτη σελίδα τοῦ ἔργου του μὲ μιὰ κακοποίηση τῆς ἀλήθειας. Ποιᾶς ἐθνικότητας ἦταν οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες καὶ τί γλώσσα μιλοῦσαν, ἐπίσης ἀποφεύγει νὰ τὸ πῆ. Γιατὶ ἂν τὸ ὁμολογοῦσε, θὰ ἦταν ἀναγκασμένος νὰ πῆ ἢ ὅτι ἦταν φυλὴ ἑλληνική, ποὺ μιλοῦσε ἑλληνικὴ διάλεκτο, ἢ τουλάχιστο ὅτι ἀπὸ τὸν 5ον αἰῶνα π.Χ., ὁπότε ἐπισημοποιήθηκε στὴ Μακεδονία ἡ ἀττικὴ διάλεκτος, οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες μιλοῦσαν πιὰ ἀναμφισβήτητα ἑλληνικά, καὶ ὅτι τὴ γλώσσα αὐτή, ὡς ἐπίσημη γλώσσα τοῦ κράτους των, τὴ διέδωσαν στὰ πέρατα τοῦ ἀρχαίου κόσμου μαζὶ μὲ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμό, ὡς Κοινὴ γλώσσα ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ τὴ διατήρησαν καὶ στοὺς ρωμαϊκοὺς καὶ στοὺς βυζαντινοὺς χρόνους καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὡς σήμερα. Ἂν ὅμως ὁμολογοῦσε τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ ἀλήθεια, τί νόημα θὰ εἶχαν τὰ ὑπόλοιπα κεφάλαια τοῦ βιβλίου του, ὅπου ἡ Μακεδονία παρουσιάζεται σὰν ἀδέσποτος καὶ ἄφραγος χῶρος, ὅπου κινοῦνταν ἐλεύθερα Θρακοϊλλυριοί, Σλάβοι, Ἀρβανίτες καὶ Βλάχοι (μόνο Ἕλληνες δὲν ὑπῆρχαν!), καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπη ἀνάμειξή τους παρασκεύαζαν τὸ σλαβομακεδονικὸ φύραμα, περιμένοντας τὸ σωτήριο ἔτος 1944 μ.Χ. γιὰ νὰ ἀξιοποιήσουν τὴ μακεδονικὴ ἐθνικὴ κληρονομία;

Στὴν κακοποίηση τῆς ἱστορίας οἱ Σλάβοι τῶν Σκοπίων ἀναδείχνονται ἄριστοι μαθητὲς τῆς βουλγαρικῆς ἐπιστήμης, ποὺ ὑποστήριξε στὰ σοβαρὰ ὅτι οἱ Βούλγαροι εἶναι οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς Βαλκανικῆς, ὅπου ἦρθαν ἀπὸ τὶς Ἰνδίες, ὅτι αὐτοὶ εἶχαν ἱδρύσει τὸ μαντεῖο τῶν Δελφῶν, ὅτι ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦταν Βούλγαρος, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐκήρυξε τὸ χριστιανισμὸ στοὺς Βουλγάρους, ὅτι ὁ αὐτοκράτορας τοῦ Βυζαντίου Ἰουστινιανὸς ἦταν Σλάβος κ.λ.π. ([26]).

Δημοσιεύουν στὰ βιβλία τους ὁ Antonovski καὶ ὁ Lape φωτογραφίες τῶν τειχῶν, ναῶν, πύργων καὶ ἄλλων ἱστορικῶν μνημείων τῶν ἑλληνικῶν μακεδονικῶν πόλεων ([27]), χωρὶς νὰ ἐξηγοῦν ὅτι στὴν οἰκοδομή τους οὔτε μιὰ πέτρα δὲν προσέφερε σλαβικὸ χέρι, καὶ ὅτι τὰ τείχη τους ἱδρύθηκαν ἀκριβῶς γιὰ νὰ τὶς προφυλάξουν ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς καὶ λεηλασίες τῶν Σλάβων, καὶ οἱ ναοί τους ἀπαθανατίζουν σὲ τοιχογραφίες τοὺς θριάμβους τῶν ἑλληνικῶν ὅπλων κατὰ τῶν σλαβικῶν ἐπιδρομῶν καὶ παρουσίες ἁγίων ποὺ παρα-

στέκουν τοὺς Ἕλληνες στοὺς ἀμυντικούς των ἀγῶνες κατὰ τῆς σλαβικῆς ἀπειλῆς. Γιὰ τὴν ἱστορία τῶν πόλεων αὐτῶν δὲν ἔχει ὁ καλόπιστος Antonovski νὰ πῆ τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνο ὅ,τι σχετίζεται μὲ τὴν ἀσήμαντη καὶ παροδικὴ παρουσία Σλάβων. Ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη λ.χ. ξέρει μονάχα ὅτι ἐκεῖ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἱδρύθηκε τὸ πρῶτο σλαβικὸ τυπογραφεῖο, στὰ 1869 τὸ πρῶτο σλαβικὸ σχολεῖο, καὶ στὰ 1880 τὸ πρῶτο καὶ τελευταῖο σλαβικὸ γυμνάσιο, καὶ ὅτι ἐκεῖ εἶχε τὴν ἕδρα του τὸ κέντρο τῶν κομιτατζήδων ΒΜΡΟ. Γιὰ τὰ μοναστήρια τοῦ Ἁγίου Ὄρους γνωρίζει ὅτι περιέχουν χειρόγραφα πολύτιμα γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἀλλὰ σὲ ποιὰ γλώσσα εἶναι γραμμένα τὰ ἔγγραφα αὐτὰ δὲν θεωρεῖ καθῆκον του νὰ τὸ ὁμολογήση.

Τοὺς ἀγῶνες ποὺ ἔκανε ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας, γιὰ νὰ ἀμυνθῆ μπροστὰ στὸν ἐθνικὸ ὄλεθρο ποὺ τοῦ ἑτοίμαζε ὁ πανσλαβισμός, δὲν ἔχει τὴ γενναιότητα ὁ Antonovski νὰ τοὺς ἀναγνωρίση ὡς ἐθνικούς, ἀλλὰ τοὺς χαρακτηρίζει ὡς ἐνέργειες πρακτόρων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Μὲ ἄλλα λόγια, δὲν ἀναγνωρίζει στοὺς Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας οὔτε φρόνημα ἐθνικό, οὔτε ἐπιθυμία νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ ἐθνικοῦ ἐξαφανισμοῦ.

Μιλώντας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἀφ' ἑνὸς ὀνομάζει τὶς ἑλληνικὲς πόλεις μὲ τὰ παραποιημένα σλαβικά τους ὀνόματα, γιὰ νὰ δημιουργῆ τὴν ἐντύπωση ὅτι κινεῖται σὲ χώρους σλαβικούς, π.χ. *Σολοὺν* ἀντὶ Θεσσαλονίκη, *Κοστοὺρ* ἀντὶ Καστορία, *Βοντὲν* ἀντὶ Ἔδεσσα κ.τ.ὅ., ἀφ' ἑτέρου δὲν ξέρει ἄλλους συντελεστὲς στὴν ἐμπορικὴ καὶ βιοτεχνικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας ἐκτὸς ἀπὸ Σλάβους, Τσιντζάρους καὶ Τούρκους, ἐνῶ εἶναι πασίγνωστη ἡ κυρίαρχη οἰκονομικὴ θέση τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου ἀνέκαθεν στὴ χώρα αὐτή. Γιὰ τὶς ὁμαδικὲς δολοφονίες Ἑλλήνων Μακεδόνων ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους κομιτατζῆδες δὲν γνωρίζει φυσικὰ τίποτε, οὔτε γιὰ τὸ ὅτι οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ σκόπιμα δολοφονοῦσαν Τούρκους ἀποκλειστικὰ μόνο ἔξω ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ χωριά, γιὰ νὰ προκαλοῦν τὴν ἐκδίκηση τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν ἐναντίον τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου. Γιὰ τὶς ὁμαδικὲς σφαγὲς ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, γιὰ τὴν ἐξοντωτικὴ ὁμηρία τῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν ἐρήμωση ἑλληνικῶν χωριῶν ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς καὶ τοὺς δυὸ εὐρωπαϊκοὺς πολέμους δὲ θέλει νὰ ξέρη τίποτε, γιατὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ὠμοτήτων αὐτῶν ἦταν γιὰ ὅλους τοὺς Σλάβους εὐχάριστο. Τὴν ἀνθρωπιστικὴ του εὐαισθησία τὴν περιορίζει μόνο στὸ νὰ λυπᾶται γιατὶ ἡ ἀποκοπὴ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας ἀπὸ τὴ σερβικὴ καὶ βουλγαρικὴ τὴ στέρησε ἀπὸ τὰ οἰκονομικὰ πλεονεκτήματα ποὺ εἶχε ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ὁπότε ὁλόκληρη ἡ τουρκοκρατούμενη Βαλκανικὴ ἦταν ἑνιαῖος οἰκονομικὸς χῶρος, ἀφήνοντας νὰ νοηθῆ ὅτι νέα οἰκονομικὴ ἀκμὴ ἀναμένει τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία, ἂν ἑνωθῆ μὲ τὴ σλαβική. Ὡς ἐὰν τὸ ὑψηλότερο ἀγαθὸ στὴ ζωὴ κάθε λαοῦ, ἡ ἐθνική του ἐλευθερία, μποροῦσε ποτὲ νὰ παζαρευτῆ μὲ οἰκονομικὰ ἀνταλλάγματα.

Καὶ ὕστερα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐξακολουθοῦμε νὰ συζητοῦμε μὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς στὰ σοβαρά, καὶ τρέμουμε μὴν προβάλουμε κανένα ἐπιχείρημα ἀσύμφωνο μὲ τὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια. Μὲ ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι στὸ ὄνομα τοῦ κομμουνισμοῦ ἀπολάκτισαν ὡς ἀστικὴ πρόληψη κάθε εὐλάβεια, πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐμεῖς θεωροῦμε ἱστορικὴ ἀλήθεια καὶ ἐθνικὴ δικαιοσύνη, καὶ ἀκολουθοῦν ὡς δόγμα τὶς ἀρχὲς τοῦ Λένιν, ποὺ διακήρυσσε στὰ 1919 : «Θὰ καταστῆ ἀνάγκη νὰ προστρέξωμεν εἰς ὅλας τὰς πανουργίας, εἰς ὅλα τὰ στρατηγήματα, καὶ δὲν θὰ ὀρρωδήσωμεν πρὸ οὐδενὸς ψεύδους, καὶ ἐνεργοῦντες πάντοτε μὲ ἀπάτην, ἐπιτηδειότητα, δόλον, παρανόμους μεθόδους, θὰ ἐπιτύχωμεν τὴν ἀπόκρυψιν καὶ συγκάλυψιν διὰ πέπλου τῆς ἀληθείας... Ἐφ' ὅσον ὑφίσταται καπιταλισμός, δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν ἐν εἰρήνῃ. Εἷς τὸ τέλος ὁ εἷς ἢ ὁ ἄλλος θὰ θριαμβεύσῃ... Μέχρις ὅτου ὅμως συμβῇ τοῦτο, ὁ κύριος λόγος εἶναι νὰ ἀπατῶμεν καὶ νὰ ἐλισσώμεθα» (²⁸).

Ἀξίζει, θὰ ρωτήσῃ κανείς, νὰ δοθῇ τόση σημασία στὴν ἀνασκευὴ τοῦ περιεχομένου ἑνὸς βιβλίου, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι κακόπιστο ; Στὴν ἐρώτηση αὐτὴ ἀπαντῶ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ Antonovski δὲν εἶναι μοναδικὸ στὸ εἶδος του. Εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ πάμπολλα τοῦ ἴδιου τύπου, ποὺ συντάσσονται πάνω στὴν ἴδια κατευθυντήρια γραμμή, τὴν ὁρισμένη ἀπὸ τὸ κράτος τῶν Σκοπίων, καὶ τὰ ὁποῖα τυφλώνοντας τὴν κρίση τοῦ ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ μὲ τὰ ἱστορικὰ ψεύδη, ἐκτρέφουν τὶς βλέψεις τοῦ λαοῦ τοῦ κράτους αὐτοῦ ἐπάνω στὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη.

X.

ΠΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Οἱ Σλάβοι τῆς Βαλκανικῆς ὡς τὶς ἀρχὲς τοῦ περασμένου αἰώνα, ὅταν ὁ Ἑλληνισμός, ἀπὸ τὴ Μολδοβλαχία ὡς τὴν Κύπρο ἐπαναστατημένος, πολεμοῦσε τὸν κοινὸ δυνάστη τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς, τὸν Τοῦρκο, δὲν εἶχαν διαμορφώσει ἀκόμη ἐθνικὴ συνείδηση, γι' αὐτὸ καὶ ὄχι μόνο δὲν ἔλαβαν μέρος στὸν μεγάλο ἐκεῖνον ἀγώνα, ἀλλὰ οὔτε κατάλαβαν περὶ τίνος ἐπρόκειτο. «Τὸ ἐθνικό τους αἴσθημα, ὁμολογεῖ ὁ Βούλγαρος συγγραφέας L. Ognianov, κοιμοῦνταν βαθειά. Τὸ ἔθνος γι' αὐτοὺς ἦταν τὸ ἰδιαίτερο χωριό, ἡ ἰδιαίτερη τοῦ καθ' ἑνὸς zadruga». Ἐθνικὴ συνείδηση ἄρχισαν νὰ ἀποκτοῦν ἀπὸ τότε ποὺ ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ ἀνακάλυψε ὅτι ἡ κάθοδος τῆς Ρωσίας στὴ Μεσόγειο θὰ πραγματοποιηθῇ εὐκολώτερα μὲ τὴν ἀπόσπαση τῶν σλαβικῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς ἀπὸ τὴν τουρκικὴ κυριαρχία καὶ τὴν ἀνακήρυξή τους σὲ κράτη αὐτόνομα, τὰ ὁποῖα, λόγω τῆς φυλετικῆς καὶ γλωσ-

σικῆς συγγενείας μαζί της, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴν ἀναίμακτη καὶ ἄκοπη ἀπελευθέρωσή τους, θὰ ἦταν ἔδαφος πρόσφορο γιὰ τὴν προέκταση τῆς ρωσικῆς ἐπιρροῆς στὴ Βαλκανική. Ὅτι γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν μεγαλεπήβολων αὐτῶν ρωσικῶν σχεδίων ἦταν ἀπαραίτητη ἡ ἐξουδετέρωση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς ὑπολογίσιμου ἐθνολογικοῦ παράγοντα τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἰδιαίτερα τῆς Βαλκανικῆς, καὶ τὸ ξερρίζωμα τῶν φτερῶν τῶν ἐθνικῶν του ἐλπίδων, ἐφόσον ἦταν φυσικὸ ἐμπόδιο γιὰ τὰ ρωσικὰ σχέδια, τὸ διαισθάνθηκε εὐθὺς ἀμέσως ἡ ρωσικὴ πολιτικὴ καὶ δὲν παράλειψε τίποτε γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχη. Ἔτσι συνέλαβε τὸ σχέδιο νὰ δημιουργήση στὴ Βαλκανικὴ ἕνα ἰσχυρὸ πειθήνιο ὄργανο τῆς πολιτικῆς της, τὴ Μεγάλη Βουλγαρία, πού, μὲ τὸν ἐξανδραποδισμὸ τοῦ ὑπόδουλου Ἑλληνισμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, θὰ περιελάμβανε στὰ ὅριά της τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἑλληνικῆς Θράκης καὶ ὁλόκληρη τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία.

Πρέπει εὐθὺς ἀμέσως νὰ σημειωθῆ ὅτι ὀλέθρια ὑποβοηθητικὸ ρόλο στὴν πραγματοποίηση τῶν ρωσικῶν σχεδίων, γιὰ τὴν ἐξολόθρευση τοῦ Ἑλληνισμοῦ μέσα στὴν ἀγκάλη μιᾶς μεγάλης Βουλγαρίας, ἔπαιξε τότε ἡ ἀγγλικὴ πολιτική, πού, ἐνῶ ἦταν ἀντίθετη πρὸς τὰ ρωσικὰ ἐπεκτατικὰ σχέδια, ἀνάγκαζε τὴ μικρὴ καὶ ἀδύναμη τότε ἐλεύθερη Ἑλλάδα νὰ ἀποκοιμίζη τὴν ἀνησυχία τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Τουρκίας καὶ παρεμπόδιζε μὲ κάθε τρόπο τὴν ἐξέγερσή του κατὰ τῶν ἐξοντωτικῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ρωσικῶν σχεδίων, γιὰ νὰ μὴ βρεθῆ ἡ Τουρκία ἀνάμεσα σὲ δυὸ πυρὰ καὶ ὑποκύψη στὴ ρωσικὴ δύναμη, ὁπότε θὰ ἐξέλειπε πιὰ καὶ τὸ τελευταῖο ἰσχυρὸ πρόχωμα κατὰ τῆς ρωσικῆς πλημμυρίδας πρὸς τὴ Μεσόγειο.

Ἡ ἐξαμβλωτικὴ ἐκείνη συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου στὰ 1877, ποὺ δημιουργοῦσε, ἔξω ἀπὸ κάθε νόημα ἐθνικῆς καὶ ἱστορικῆς δικαιοσύνης, τὴ Μεγάλη Βουλγαρία, ὡς παράκρουση τῆς ρωσικῆς μέθης στὸ πεδίο τῆς νικηφόρας μάχης, ἂν προλάβαινε νὰ ἐφαρμοσθῆ, θὰ εἶχε γιὰ τὸν Ἑλληνισμὸ τῆς Μακεδονίας ἀποτελέσματα ἐξίσου καταστρεπτικὰ μὲ ἐκεῖνα ποὺ εἶχε ἡ προσάρτηση στὴ Βουλγαρία τῆς Ἀνατολικῆς Ρουμελίας, ὅπου ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμός, ποὺ ἀποτελοῦσε τὰ δύο τρίτα τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς χώρας, ἐκμηδενίστηκε μέσα σὲ λίγες δεκαετίες ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Εὐτυχῶς ἀκυρώθηκε καὶ σκίστηκε λίγο ἀργότερα στὸ συνέδριο τοῦ Βερολίνου στὰ 1878, καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας ξέφυγε ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ χάρου. Ἡ ἀνάμνησή της ὅμως παράμεινε καὶ παραμένει ζωντανὴ στὰ βουλγαρικὰ ὄνειρα, τροφοδοτεῖ ἀπὸ τότε τὴ βουλγαρικὴ βουλιμία καὶ τὴν πανσλαβιστικὴ πλεονεξία τῶν βόρειων γειτόνων μας καὶ ἀποτελεῖ τὸ κίνητρο καὶ τὴ δικαιολογία κάθε σλαβικῆς ἐπιβουλῆς κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ 83 χρόνια ὡς σήμερα (29). Καὶ ἀφότου τὸ νέο σλαβικὸ κράτος τῶν Σκοπίων πῆρε στὰ χέρια του ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους τὴ σημαία τοῦ σλαβικοῦ ἐπεκτατισμοῦ στὴν ἑλ-

ληνικὴ Μακεδονία, οἱ ἐθνικισταὶ τῶν Σκοπίων βαδίζουν ἐπάνω στὰ ἴχνη τῶν Βουλγάρων ἐθνικιστῶν.

Εἶναι γνωστὸ ὅτι οἱ Βούλγαροι δὲν ἔμειναν πάντοτε πιστοὶ στὴ ρωσικὴ πολιτική, καὶ συμμάχησαν πολλὲς φορὲς μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ρωσίας, καὶ στὸν πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο εὐρωπαϊκὸ πόλεμο. Ἀλλὰ ἡ Ρωσία δὲ σκοτίζεται γιὰ τὶς προσωρινὲς μεταπτώσεις τῶν αἰσθημάτων τους. Τῆς εἶναι ἀρκετὸ τὸ μεγάλο καὶ ἀποφασιστικὸ γιὰ τὸ μέλλον γεγονός, ὅτι σὲ κάθε ἐπέκταση σλαβικοῦ κράτους στὰ νότια τῆς Βαλκανικῆς, εἴτε Βουλγαρία λέγεται τὸ κράτος αὐτό, εἴτε Σερβία, εἴτε Σλαβομακεδονία, τὸ μόνιμο ἀποτέλεσμα εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτό: Ἡ προώθηση τῆς σλαβικῆς γλώσσας καὶ τῆς πανσλαβιστικῆς βουλιμίας πρὸς τὴ Μεσόγειο (80), καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸ τώρα κάτι σπουδαιότερο, ἡ προώθηση τοῦ κομμουνιστικοῦ παραπετάσματος. Γι' αὐτὸ καὶ στὸ τέλος τοῦ δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ὄχι μόνο ἔσπευσε ἡ Ρωσία νὰ καταλάβη καὶ νὰ προστατέψη τὴ σύμμαχο τῶν νικημένων ἐχθρῶν της Βουλγαρία ἀπὸ τὴ δίκαια ὀργὴ τῶν νικητῶν τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ ἐπέμεινε, ὅσο μπόρεσε, νὰ μὴν ἐκκενώση ἡ νικημένη Βουλγαρία τὰ ἐδάφη τῆς νικήτριας τοῦ πολέμου καὶ συμμάχου τῶν Ρώσων Ἑλλάδας, τὰ ὁποῖα εἶχε χαρίσει ὁ Χίτλερ στὴ Βουλγαρία γιὰ τὴ φιλία καὶ τὶς ὑπηρεσίες της πρὸς τὸν Ἄξονα καὶ γιὰ τὴν ἐχθρότητά της πρὸς τοὺς δυτικοὺς συμμάχους καὶ πρὸς τὴν ἴδια τὴ Ρωσία. Ὡς τώρα ἀκόμα τὴν ἐνθαρρύνει νὰ μὴν ἀποζημιώση τὴν Ἑλλάδα γιὰ τὶς καταστροφὲς ποὺ ἔκανε στὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη ποὺ κατεῖχε, καὶ νὰ μὴν ἐπιστρέψη τὰ ἑλληνικὰ ἀγαθὰ ποὺ ἐλαφυραγώγησε. Ὡς ἐκεῖ φθάνει ἡ πανσλαβιστικὴ μανία καὶ ἡ ἀνεξικακία τῆς κομμουνιστικῆς σκοπιμότητας.

Ἡ ἴδια πανσλαβιστικὴ μανία καὶ ἡ ἴδια κομμουνιστικὴ σκοπιμότητα κάνει καὶ τώρα τὴ Ρωσία νὰ βλέπη μὲ εὐχαρίστηση τὰ σκιρτήματα τοῦ κρατικοῦ βρέφους τῶν Σκοπίων καὶ νὰ γαλουχῆ τὰ μεγαλομανῆ του ψελλίσματα περὶ «Μακεδονίας τοῦ Αἰγαίου», ἀδιαφορώντας γιὰ τὶς ἀταξίες του πρὸς τὴν παλαιὰ εὐνοουμένη της, τὴ Βουλγαρία. Γιατὶ σὲ τελευταία ἀνάλυση τί ἄλλο ἀποσκοπεῖ τὸ κράτος τῶν Σκοπίων, παρὰ τὸ ἴδιο πράγμα μὲ νέα μορφή: Τὴν προώθηση καὶ τοῦ σλαβισμοῦ καὶ τοῦ κομμουνισμοῦ πρὸς τὸ Αἰγαῖο, τὴν ἴδια προώθηση ποὺ ἐπιδίωξε ἄλλοτε ἡ Ρωσία μὲ τὴ Μεγάλη Βουλγαρία τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, τὸ ἴδιο βῆμα πρὸς τὸν προτελευταῖο σταθμὸ τοῦ τελικοῦ πανσλαβιστικοῦ σκοποῦ, ὁ ὁποῖος παραμένει πάντα: τὸ ἀνεμοσκόρπισμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ μετάθεση τοῦ παραπετάσματος στὴ Μεσόγειο.

Ὅσο γιὰ ἱστορίες λαῶν, γιὰ ἐθνικὲς δόξες, γιὰ ἐθνικὰ δίκαια «καὶ ἄλλα ἠχηρὰ παρόμοια», αὐτὰ εἶναι γνωστὸ μὲ πόσο σαρκαστικὸ καγχασμὸ ἀκούονται ἀπὸ τὴ σοβιετικὴ Κομινφόρμ, ἰδίως ὅταν ἀφοροῦν λαοὺς μὴ σλαβικούς.

Μιλώντας κανεὶς γιὰ τὴν πολιτικὴ τῶν Σλάβων τῶν Σκοπίων ἐναντίον τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴ θυμηθῆ τὴν ἀντίστοιχη πολιτικὴ τῶν Βουλγάρων, τῶν ὁποίων τὰ συνθήματα ἀγκάλιασαν τώρα οἱ Σκοπιανοί. Οἱ Βούλγαροι, κάθε φορὰ ποὺ ἡ διεθνὴς κατάσταση δὲν εὐνοεῖ τὶς προσπάθειές τους γιὰ τὴν προσάρτηση ὁλόκληρης τῆς Μακεδονίας, ἑλληνικῆς καὶ σλαβικῆς, στὴ Βουλγαρία, ἐπιστρέφουν στὸ παλιὸ τροπάριο τῆς αὐτονομίας της, καὶ ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ λαός της ἀποτελεῖ ἰδιαίτερη ἐθνότητα ποὺ μόνο μὲ τὴν αὐτονόμηση θὰ ἐπιτύχη τὰ ἐθνικά της δίκαια. Τὴν αὐτονομία αὐτὴ τὴ θέλουν, γιατὶ τὴ θεωροῦν ἀσφαλὲς καὶ ἀλάνθαστο μέσο καὶ προβαθμίδα γιὰ τὴν τελικὴ ἐνσωμάτωση τῆς Μακεδονίας στὴ Βουλγαρία, ἀκριβῶς ὅπως ἔκαναν γιὰ τὴν ἑλληνικώτατη Ἀνατολικὴ Ρουμελία. «Pour qu'il y ait la paix dans les Balkans il faut qu'il y ait une Macédoine libre, indépandante et éternellement neutre», γράφει ὁ Krainikowski ([81]). Ἐννοεῖται ὅτι τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν ἰδιαίτερη μακεδονικὴ ἐθνότητα δὲν τοὺς ἐμποδίζει νὰ ἐξαιροῦν ἀπὸ αὐτὴ τοὺς κατοίκους τῆς Βουλγαρικῆς Μακεδονίας τοῦ Πιρίν, τοὺς ὁποίους θεωροῦν καθαροὺς Βουλγάρους καὶ ποτὲ δὲν τοὺς ἀναφέρουν ὡς μακεδονικὴ μειονότητα ἀνάμεσα στὶς ἄλλες ἐθνολογικὲς μειονότητες τῆς Βουλγαρίας ([82]). Ἐφαρμόζουν δηλ. τὸ ρητὸ «Τὰ ἐμὰ ἐμά, καὶ τὰ σὰ ἐμά». Ὅταν ὅμως ἡ διεθνὴς πολιτικὴ ἢ πολεμικὴ κατάσταση ἐπιτρέπη στὴ Βουλγαρία νὰ ἐλπίση ἢ νὰ πραγματοποιήση διὰ τῆς βίας τὴν προσάρτηση τῆς Μακεδονίας στὸ κράτος της, ὅπως συνέβη ὅταν οἱ ναζιστικὲς ὀρδὲς τοῦ συμμάχου τῆς Βουλγαρίας Χίτλερ κατέκλυσαν τὴ Γιουγκοσλαβία καὶ τὴν Ἑλλάδα, τότε αὐτομάτως λησμονοῦν καὶ ἀναιροῦν ὅλα τὰ κηρύγματα τους γιὰ τὴν ἰδιαίτερη μακεδονικὴ ἐθνότητα καὶ τὴν αὐτονόμησή της, μπαίνουν στὴν ἑλληνικὴ καὶ γιουγκοσλαβικὴ Μακεδονία σὰν στὸ σπίτι τους, καὶ ὄχι μόνον ἐγκαθιστοῦν πλήθη Βουλγάρων ἀπὸ τὴ Βουλγαρία, στοὺς ὁποίους παραδίνουν τὰ πάντα μαζὶ μὲ τὴν οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ντόπιους κατοίκους της, εἴτε ἑλληνικὰ μιλοῦν εἴτε σλαβικά, τοὺς βαφτίζουν ἀμέσως Βουλγάρους καὶ ἐπιδίδονται στὴν ἐξαφάνιση κάθε στοιχείου ἱστορικοῦ ποὺ διαψεύδει τὸν βουλγαρικὸ χαρακτήρα τῆς χώρας. Γιὰ νὰ μὴ θυμηθοῦμε τὰ ὅσα ἔκαναν στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία, τὰ ὁποῖα στὴν ἱστορία τῶν πολιτισμένων λαῶν, «οὓς οὐκ ἤκουσεν οὐδὲ ὀφθαλμὸς ἑώρακε πώποτε», ὅταν τὸ Μάϊο τοῦ 1941 κατέλαβαν τὴ γιουγκοσλαβικὴ Μακεδονία, ὄχι μόνο καταδίωξαν κάθε τι τὸ σερβικό, ἀλλὰ καὶ ἵδρυσαν 800 βουλγαρικὰ σχολεῖα, μετεκπαίδευσαν στὴ Βουλγαρία 600 δασκάλους, γιὰ νὰ τοὺς μάθουν ὅτι ἡ Μακεδονία εἶναι τὸ λίκνο (!) τοῦ βουλγαρικοῦ ἔθνους καὶ νὰ τοὺς κάνουν κήρυκες τοῦ βουλγαρικοῦ χαρακτήρα ὁλόκληρης τῆς Μακεδονίας, ἄνοιξαν στὰ Σκόπια βουλγαρικὴ πανεπιστημιακὴ Σχολὴ καὶ βουλγαρικὸ ἐθνικὸ θέατρο, καὶ ἀνακήρυξαν τοὺς Μακεδόνες ὅλους καθαροὺς Βουλγάρους.

Ὅταν ὅμως τὸ τέλος τοῦ δεύτερου παγκοσμίου πολέμου ξέσχισε τὰ νέα μεγαλοβουλγαρικὰ σχέδια, οἱ Βούλγαροι γύρισαν πάλι στὸ κήρυγμα τῆς ἰδιαίτερης μακεδονικῆς ἐθνότητας, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ τὰ «ἄρρητ' ἀθέμιτα» ποὺ γράφουν γι' αὐτὴ μέσα στὴ χώρα τους, ἐκδίδουν καὶ στὸ ἐξωτερικὸ ἀγγλόγλωσση περιοδικὴ ἐφημερίδα «Macedonia» μὲ τὸ ἔμβλημα «Ἡ Μακεδονία γιὰ τοὺς Μακεδόνες» (Macedonia for the Macedonians) καὶ μὲ χάρτη δεξιὰ τοῦ τίτλου, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει ὡς ἐθνικὴ καὶ πολιτικὴ ἑνότητα ὁλόκληρη τὴ γιουγκοσλαβική, τὴ βουλγαρικὴ καὶ τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία.

Πάντως χαρακτηριστικὸ γιὰ τὸ ἐθνικὸ φρόνημα, τὴ νοοτροπία καὶ τὸ χαρακτήρα τοῦ λαοῦ ποὺ κατοικεῖ τὸ κράτος τῶν Σκοπίων εἶναι τὸ ὅτι, ὅπως ἔστερξε ἀδιαμαρτύρητα τὴν ἐνσωμάτωσή του στὴ Μεγάλη Βουλγαρία τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ὅπως ἐχειροκρότησε μὲ ἐνθουσιασμὸ τὴ μεταβολὴ τῆς χώρας του σὲ σερβικὴ ἐπαρχία μετὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους, ὅπως δὲν ἀντέδρασε στὴ βουλγαρικὴ κατοχὴ τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου, ἔτσι καὶ τώρα θεωρεῖ ὡς τὸ φυσικώτερο πράγμα τοῦ κόσμου τὴν ἀνακήρυξη τῆς χώρας του σὲ «Μακεδονία τοῦ Βαρδάρη» ὁμόσπονδη μὲ τοὺς Γιουγκοσλάβους, ὄχι μόνο γιατὶ μέσα στὴ διελκυστίνδα τῶν γειτονικῶν του κρατῶν δὲν ἀπέκτησε ὁριστικὸ ἐθνικὸ προσανατολισμό, ὄχι μόνο γιατί, ὅπως εἶναι λαὸς χωρὶς ἱστορικὴ μνήμη, δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ γνωρίζῃ σὲ πόσο βαθμὸ ἕνα συνονθύλευμα Σλάβων, Βλάχων, Ἀλβανῶν, Τούρκων καὶ Γύφτων εἶναι ξένο πρὸς τὴν ἐθνικὴ καὶ ἱστορικὴ σημασία τοῦ ὀνόματος Μακεδόνες καὶ Μακεδονία, ὄχι μόνο γιατὶ ἀπὸ ἄγνοια τῆς ἱστορίας καὶ τῆς δόξας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους δὲν γνωρίζει τὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ νὰ ἀγωνιστῇ καὶ στὸ παρὸν καὶ στὸ μέλλον γιὰ τὴν περιφρούρηση τῆς ἐθνικῆς του κληρονομίας, ἀλλὰ καὶ γιατί, ὅπως καὶ στὸ παρελθὸν ἔζησε χωρὶς πολιτικὴ ἐλευθερία, ἔτσι καὶ σήμερα δέχεται παθητικὰ νὰ ἀσκῆται στὸ ὄνομά του ἡ πανσλαβιστικὴ πολιτικὴ καί, ἀπὸ ἄγνοια τοῦ κινδύνου, δὲν αἰσθάνεται κανένα ἱστορικὸ δέος μπροστὰ στὴν ἑλληνικὴ νέμεση τοῦ Αἰγαίου, ὅπου, χωρὶς νὰ τὸ ἔχῃ δεῖ ποτέ, ἐξωθεῖται ἀπὸ τοὺς κυβερνῆτες του.

Ἡ πολιτικὴ τῶν Σλάβων τῆς Σόφιας καὶ τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ πίσω ἀπ' αὐτοὺς μεγάλου πανσλαβισμοῦ [88], παρὰ τὶς ἐσωτερικὲς καὶ ἐποχιακὲς μικροδιαφορές της, συμπίπτει ἀπόλυτα στὸν κύριο, μοναδικὸ καὶ παντοτινὸ ἀντικειμενικὸ σκοπό της, δηλ. στὴν ἀπόσπαση τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης καὶ τὴν ἐθνολογικὴ καὶ γλωσσικὴ ἀφομοίωση τῶν κατοίκων τους ἀπὸ τοὺς Σλάβους. Γι' αὐτὸ ἡ τοποθέτηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ὡς ἔθνους καὶ ὡς κράτους, ἀπέναντι τῆς κοινῆς αὐτῆς ἐναντίον του σλαβικῆς ἐπιβουλῆς εἶναι μία καὶ ἡ αὐτή, ἡ ἑξῆς :

Γιὰ τὴ βουλγαρικὴ καὶ γιουγκοσλαβικὴ Μακεδονία δὲν τρέφει κανένα ἐνδιαφέρον, ἀναγνωρίζει καὶ σέβεται τὴ σημερινὴ γλωσσική, ἐθνολογικὴ καὶ πολιτικὴ πραγματικότητα, ποὺ εἶναι ἄλλωστε κατοχυρωμένη ἀπὸ σειρὰ διε-

θνῶν συνθηκῶν, ὡς ὁριστική, μολονότι πολὺ καλὰ γνωρίζει πόσα ἱστορικὰ δίκαια χρειάστηκε νὰ θυσιάση καὶ πόσο σημερινὸ ἑλληνικὸ πληθυσμὸ τῶν περιοχῶν αὐτῶν νὰ παραβλέψη καὶ νὰ ἀφήση νὰ χαθῆ, γιὰ χάρη μιᾶς παντοτινῆς εἰρήνης ἀνάμεσα στοὺς βαλκανικοὺς λαούς. Εἴτε στὴ Βουλγαρία ἀνήκει εἴτε στὴ Γιουγκοσλαβία ἡ περιοχὴ αὐτή, εἴτε ὡς αὐτόνομο κράτος εἴτε ὡς ἁπλὴ ἐπαρχία τους, γιὰ τοὺς Ἕλληνας εἶναι τελείως ἀδιάφορο.

Γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ὅμως Μακεδονία ἡ ἀπάντηση τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὶς ἁρπαχτικὲς διαθέσεις τῶν βορείων γειτόνων του εἶναι ἕνα ἀνένδοτο καὶ παντοτινὸ «ὄχι». Ἡ ἑλληνικὴ Μακεδονία, ἐκτὸς τῶν ἱστορικῶν δικαίων ποὺ ἐπὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια ὡς τώρα ἔχει σ' αὐτὴ ὁ Ἑλληνισμός, εἶναι γλωσσικὰ καὶ ἐθνολογικὰ τόσο ὀργανικὰ ἐνσωματωμένη στὴν Ἑλλάδα, ψυχικὰ καὶ πνευματικὰ τόσο ἀχώριστη ἀπ' αὐτή, καὶ τόσο ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν ὕπαρξή της, ὥστε ὄχι μόνο κανένας Ἕλληνας, ἀπὸ τὴ Μακεδονία ὡς τὴν Κύπρο, καὶ κανένα ἑλληνικὸ καθεστὼς καὶ καμμιὰ ἑλληνικὴ κυβέρνηση δὲν μποροῦν νὰ ἀδιαφορήσουν γιὰ τὴν ἀπώλεια ἔστω καὶ μιᾶς λωρίδας τοῦ ἐδάφους της, ἀλλὰ καί, ἂν ποτὲ συνέβαινε ἀπὸ ὁποιαδήποτε αἰτία νὰ πατηθῆ ἀπὸ τὸ πόδι τοῦ προαιώνιου καὶ παντοτινοῦ ἐχθροῦ τῆς ἑλληνικότητάς της καὶ τῆς ἐλευθερίας της, ὅπως ἔγινε καὶ στοὺς βαλκανικοὺς καὶ στοὺς δυὸ παγκόσμιους πολέμους, τὸ ἄσβηστο ἐθνικὸ φρόνημα τοῦ Ἑλληνισμοῦ σύσσωμου, καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ ἐξωτερικό, θὰ ἐξεγείρη τὸ ἔθνος μας καὶ θὰ τὸ ὁπλίση σὲ ἀγώνα ἀνένδοτο, θὰ τὸ κάνη σύμμαχο κάθε ἀντισλαβικῆς δύναμης τῆς γῆς, ὥστε ἡ ἁρπαγὴ τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας ἀπὸ τοὺς Σλάβους νὰ ἀποβῆ γι' αὐτοὺς κέρδος προσωρινὸ καὶ κόπος μάταιος, ὅπως καὶ στὸ πρόσφατο παρελθόν.

Εἶναι καιρὸς νὰ τὸ ἐννοήσουν πιὰ οἱ βόρειοι γείτονές μας ὅτι τὸ σλαβικὸ μαχαίρι, ποὺ ἐπὶ αἰῶνες τώρα δὲν ἔπαψε νὰ ἀκρωτηριάζη τὴν ἑλληνικὴ φυλὴ καὶ τὰ ἐδάφη τῆς ἱστορικῆς ἑστίας της, ἔφθασε στὸ κόκκαλο, καὶ τὸ κόκκαλο αὐτό, ἡ σπονδυλικὴ στήλη του, εἶναι ἡ σημερινὴ ἑλληνικὴ Μακεδονία καὶ Θράκη. Ἀκόμα καὶ ἡ ἁπλὴ σκέψη ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῶν χωρῶν αὐτῶν, ποὺ μὲ τόσους ἀγῶνες κρατήθηκε στὶς ἑστίες του σὲ μακραίωνες ἐποχὲς σκοτεινὲς καὶ βάρβαρες, ὅταν τὸ μόνο δίκαιο ποὺ ρύθμιζε τὶς τύχες τῶν λαῶν ἦταν ἡ ὠμὴ βία βαρβάρων κατακτητῶν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξωσθῆ ἀπὸ τὰ προαιώνια λίκνα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς σήμερα, στὸν εἰκοστὸ αἰώνα, ὁπότε πανίσχυροι ὀργανισμοὶ διεθνοῦς δικαιοσύνης προστατεύουν τὰ ἐθνικὰ δίκαια τῶν λαῶν, εἶναι γιὰ τοὺς Ἕλληνες ἀδιανόητη. Ἀκόμα καὶ ἡ ἁπλὴ ὑπόνοια ὅτι ἡ γλώσσα στὴν ὁποία πρωτογράφτηκε καὶ μεταλαμπαδεύτηκε στὴν οἰκουμένη ἡ πρώτη ὑψηλὴ πνευματικὴ καλλιέργεια τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὕστερα ὁ χριστιανισμός, ἡ γλώσσα ποὺ διέσωσε ὁλόκληρο τὸ μεσαίωνα τὴ μοναδικὴ αὐτὴ πνευματικὴ κληρονομιὰ ποὺ τροφοδότησε τὴν ἀναγέννηση τῆς Εὐρώπης, ἡ γλώσσα ἡ *ἑλληνική*, πρόκειται σήμερα, πάλι στὸν εἰκοστὸ αἰώνα, ὁπότε ἀκόμα καὶ ἐθνολογικὰ περιτρίμματα ἐξασφα-

λίζουν τὴν πολιτικὴ καὶ γλωσσικὴ ἐλευθερία τους, νὰ σβήση μὲ πράξεις βίας ἀπὸ τὴ Μακεδονία, δηλ. ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ χώρα ἐκείνη τῆς ὁποίας ὁ λαὸς ἀνύψωσε τὴ γλώσσα αὐτὴ σὲ μέσο παιδείας πανανθρώπινο, καὶ ὅτι ἡ μέγιστη καὶ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ λαοῦ ποὺ τρεῖς χιλιάδες χρόνια ὡς τώρα τὴ μιλεῖ ἐδῶ, πρέπει νὰ ἀλλάξη γλώσσα καὶ νὰ ἀρχίση νὰ μορφώνεται στὸ σλαβικὸ ἰδίωμα τῶν Σκοπίων ἢ τοῦ Βέλες, καὶ ὡς ἁπλὲς σκέψεις οἱ ἰδέες αὐτὲς εἶναι καὶ ἱστορικὰ καὶ λογικὰ καὶ ἠθικὰ τόσο ἀπαράδεχτες, ὥστε ὄχι μόνο στὸ ἑλληνικὸ ἔθνος νὰ προκαλοῦν ἀγανάκτηση ποὺ ἀγγίζει τὰ ὅρια τῆς ἀλλοφροσύνης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κάθε ξένου ἀλλὰ δικαίου πνευματικοῦ ἀνθρώπου τὴ συνείδηση νὰ ἀποκρούωνται.

E.M.Σ.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἡ Μακεδονία εἶναι σήμερα ὅρος καθαρὰ γεωγραφικὸς καὶ ὄχι ἐθνολογικός. Ἔθνος μακεδονικὸ ἰδιαίτερο οὔτε ὑπῆρξε ποτέ, ἀφότου οἱ ἀρχαῖοι Μακεδόνες, μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες ἑλληνικὲς φυλές, ἐχώνεψαν μέσα στὸν μεγάλο Ἑλληνισμὸ τῶν ἀλεξανδρινῶν, ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν χρόνων, οὔτε σήμερα εἶναι δυνατὸ νὰ νοηθῆ. Ἡ θέληση τῆς Ἱστορίας ἦταν νὰ βρεθῆ σήμερα τὸ ἔδαφος τῆς μεγάλης ἀρχαίας Μακεδονίας μοιρασμένο σὲ τρεῖς λαούς, τοὺς Ἕλληνες, Νοτιοσλάβους καὶ Βουλγάρους, καὶ προσαρτημένο μὲ σειρὰ διεθνῶν συνθηκῶν στὰ τρία ἀντίστοιχα βαλκανικὰ κράτη. Τὸ φαινόμενο αὐτὸ δὲν εἶναι παράξενο, γιατὶ ἔχει ἐπαναληφθῆ καὶ γιὰ ἄλλες ἀρχαῖες χῶρες τῆς γῆς, καὶ ἰδιαίτερα στὴ Βαλκανική, ὅπου ἡ ἀρχαία μεγάλη Θράκη εἶχε ἀνάλογη τύχη. Ἡ ἐθνολογικὴ καὶ κρατικὴ αὐτὴ κατανομὴ τῆς Μακεδονίας συντελέστηκε ἀπὸ τὴ δύναμη τῶν πραγμάτων εἰς βάρος τῶν ἑλληνικῶν ἱστορικῶν δικαίων καὶ μὲ θυσία σημαντικῶν τμημάτων τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ, ποὺ βρέθηκαν κλεισμένα μέσα στὰ σύνορα τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας, καὶ ἄλλα ἀφομοιώθηκαν ἤδη ἀπὸ τὴ σλαβικὴ ἐθνότητα, ἐνῶ ἄλλα βρίσκονται στὸν μοιραῖο δρόμο τοῦ ἐκσλαβισμοῦ. Ἡ νέα Ἑλλάδα, στερημένη ἀπὸ ἰσχυροὺς ἐθνολογικοὺς προστάτες, ὅπως ὑπῆρξαν οἱ Ρῶσοι γιὰ τοὺς Βουλγάρους, ὄχι μόνο χρειάστηκε νὰ ποτίση μὲ ἑλληνικὸ αἷμα κάθε πιθαμὴ ἐδάφους ἑλληνικοῦ ποὺ ἀπελευθέρωσε διαδοχικὰ ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγό, ὄχι μόνο δὲν εἶδε νὰ ἀναγνωριστοῦν στὸ ἀκέραιο σὲ καμμιὰ συνθήκη εἰρήνης τὰ ἐθνολογικά, καὶ πολὺ λιγότερα τὰ ἱστορικά, δίκαιά της, ὄχι μόνο βρέθηκε ἀναγκασμένη νὰ συνωστίση μέσα στὰ στενὰ σύνορα τοῦ ἐλεύθερου ἐδάφους της τὰ πλήθη τῶν ξερριζωμένων ἀπὸ τὶς πανάρχαιες ἑστίες τους τέκνων της, ἀλλὰ καὶ μὲ ἄφθαστο πνεῦμα πολιτικοῦ ρεαλισμοῦ ἔστερξε τὴ σημερινὴ παγιοποίηση τῶν συνόρων της πρὸς τὶς γειτονικὲς σλαβικὲς ἐπικράτειες. Ἀπέναντι σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς θυσίες της ἤλπιζε ὅτι θὰ συναντήση ἀντίστοιχη ἱστορικὴ κατανόηση ἀπὸ μέρος τῶν Σλάβων γειτόνων της, καὶ ὅτι ρίχνοντας στὴ λήθη τὶς σλαβικὲς ἀδικίες τοῦ παρελθόντος θὰ ἐξασφάλιζε τὴν εἰρηνικὴ συνεργασία τοῦ μέλλοντος. Πόσο λίγο ὅμως ἐκτιμήθηκε ἡ εἰρηνικὴ ἐγκαρτέρησή της ἐκ μέρους τῶν βόρειων γειτόνων της τὸ ἔδειξαν τὰ γεγονότα τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου ἀφ' ἑνός, ὁπότε οἱ Βούλγαροι ἀκολουθώντας τοὺς Γερμανοὺς εἰσβολεῖς πλημμύρισαν τὴν ἀνυπεράσπιστη Α. Μακεδονία καὶ Δ. Θράκη, ἔθυσαν καὶ ἀπώλεσαν τὸν καθαρὰ ἑλληνικὸ πληθυσμό τους, καὶ

ἐλαφυραγώγησαν ἀνενόχλητοι τὸ προϊὸν τοῦ μακρόχρονου ἑλληνικοῦ μόχθου, καὶ ἡ τακτικὴ τοῦ νέου σλαβικοῦ κράτους τῶν Σκοπίων ἀφ' ἑτέρου, ποὺ πῆρε τώρα στὰ χέρια του τὸ λάβαρο τοῦ σλαβικοῦ ἐπεκτατισμοῦ εἰς βάρος τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας. Μὲ ἄλλα λόγια ἡ σλαβικὴ ἀπειλὴ κατὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ φαίνεται ὅτι δὲν πρόκειται νὰ λάβῃ τέλος (84).

Οἱ Σλάβοι ἐπιστήμονες τῆς Βαλκανικῆς, ὅταν τύχῃ—πολὺ σπάνια—νὰ γράφουν μὲ πνεῦμα ἱστορικῆς δικαιοσύνης, ἀναγνωρίζουν πόσο εὐεργετικὴ γι' αὐτοὺς στάθηκε ἡ εὔνοια τῆς τύχης νὰ γίνουν γείτονες τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ βρεθοῦν κοντὰ στὴν πηγὴ τοῦ πολιτισμοῦ. «Ἡ Βουλγαρία», γράφει ὁ Α. Μπαλαμπάνωφ (85), «βρίσκεται κοντὰ στὴν πηγή. Ἦταν πάντα κοντά. Καὶ ἂν ἔχη κάτι μεγάλο στὸ παρελθόν της, τὸ χρωστᾶ σ' αὐτὴ τὴ γειτονεία. Ἀκόμα καὶ τὴν πνοὴ τῆς ἐλευθερίας, ἀκόμα καὶ τοὺς ἀγῶνες μας ἐνάντια στὴν ἑλληνικὴ κυριαρχία, τοὺς κρατήσαμε μόνο μ' αὐτὸ ποὺ εἴχαμε μάθει ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνες. Ἀγώνας γιὰ τὴν ἐλευθερία! Σὰ νὰ λέμε, τοὺς χτυπήσαμε μὲ τὰ δικά τους βέλη.... Καὶ ἂν ἡ γλώσσα μας ἀναπτύχθηκε τόσο νωρὶς καὶ μὲ μεγάλη εὐκαμψία καὶ δύναμη καὶ συνθετικότητα τρεῖς-τέσσερις αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τὶς εὐρωπαϊκὲς τῆς Δύσης..... αὐτὸ ὀφείλεται ἀναμφισβήτητα στὴν πρώιμη ἐπαφή μας μὲ τὴν ἀρχαιότητα. Στὴν ἐνωρίτατη καὶ πρώτη μας προσέγγιση μὲ τὴν κλασσικὴ Ἑλλάδα μέσῳ τοῦ Βυζαντίου. Στὸ ὅτι τρεῖς-τέσσερις αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τὴν Εὐρώπη μπορέσαμε νὰ πιοῦμε νερὸ ἀπὸ τὴν πηγή.... Ἐμεῖς στὴ Βουλγαρία πρέπει νὰ κατανοήσουμε καλὰ αὐτὲς τὶς σκέψεις καὶ νὰ τὶς ἐγκολπωθοῦμε».

Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν εὐεργέτησαν στοὺς Σλάβους τῆς Βαλκανικῆς, καὶ ὡς ἀρχαῖοι ἔμμεσα, καὶ ὡς βυζαντινοὶ ἄμεσα, καὶ στὴ νεώτερη ἐποχὴ δὲν ἔπαψαν νὰ τοὺς εὐεργετοῦν, γιατὶ καὶ ἡ νεώτερη ἐθνική τους ἀφύπνιση εἶναι ἔργο τῆς νεοελληνικῆς παιδείας. Ἐρωτᾶται τώρα, ἔναντι ὅλων αὐτῶν τῶν εὐεργεσιῶν τί ἔκαναν οἱ Σλάβοι στοὺς Ἕλληνες; Πῶς ἀνταπέδωσαν τὴν ὀφειλή; Πῶς ἐξόφλησαν τὸ χρέος τους, ἐφόσον στοιχειῶδες καθῆκον κάθε περήφανου καὶ πολιτισμένου ἀνθρώπου ἢ λαοῦ εἶναι νὰ ἐξοφλῇ τὸ χρέος του; Μὲ θάλασσες αἱμάτων καὶ ποταμοὺς δακρύων ἑλληνικῶν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντηση. Σφάζετε, ἐκτοπίζετε, ἀπάγετε, λεηλατεῖτε, ἐκσλαβίζετε τὸ λαὸ στὸν ὁποῖο χρωστᾶτε μέγα μέρος τῶν ἐδαφῶν σας, σημαντικὸ ποσοστὸ ἀπὸ τὸ αἷμα σας καὶ ὁλόκληρο τὸν πολιτισμό σας. Πικρία ἀπύθμενη πλημμυρίζει τὴν ψυχὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὅταν συλλογίζεται ὅτι πρέπει νὰ διεξάγη αἰώνιον ἀγώνα ὑπάρξεως πρὸς τὰ ἔθνη ποὺ μόνο εὐεργεσίες γνώρισαν ἀπ' αὐτό.

Ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος δὲ διακρίθηκε μονάχα ὡς δημιουργὸς καὶ μεταδότης ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ. Πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τὴν ἱκανότητά του αὐτή, στάθηκε πάντα ἡ ἱκανότητά του νὰ ἀμύνεται γιὰ τὴν ἐλευθερία του. Ὁ Αἰσχύλος ἔθετε πάνω ἀπὸ τὴν ὑπέροχη ποιητικὴ δημιουργία του τὴ δόξα του ὡς μαραθωνομάχου. Τὸ Βυζάντιο διεξήγαγε ἐπὶ χίλια χρόνια «νίκας κατὰ

βαρβάρων». Ὁ νέος Ἑλληνισμὸς λευτερώθηκε μόνος του μὲ δεκάχρονους αἱματηροὺς ἀγῶνες, καὶ μὲ νικηφόρους πολέμους ἀπελευθέρωσε τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ὑπόδουλων ἀδελφῶν του. Πόσο λίγο πρέπει νὰ γνωρίζουν τὴν ἀκατάλυτη ἀγωνιστικὴ δύναμη καὶ τὸ φρόνημα τοῦ ἔθνους μας ἐκεῖνοι ποὺ ἐλπίζουν ὅτι τὴν ἔνδοξη, τὴν ἀπαράμιλλη, τὴν ἀγαπημένη πάνω ἀπὸ κάθε τι γωνιὰ τῆς γῆς, ποὺ μᾶς ἔλαχε γιὰ βωμὸς καὶ ἑστία, τὴν κρατᾶμε σαράντα αἰῶνες ὡς τώρα μὲ αἷμα καὶ δάκρυα, γιὰ νὰ τὴν παραδώσουμε σὰν ὥριμο καρπὸ στοὺς χτεσινούς, ψευτομακεδόνες τῶν Σκοπίων.

Στοὺς Ἕλληνες, συνειδητοποιώντας τους τὴν ἔσχατη μορφὴ τῆς σλαβικῆς ἀπειλῆς, μποροῦμε νὰ συστήσουμε ἀπόλυτη αἰσιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τοῦ νέου καὶ καθάριου Ἑλληνισμοῦ ποὺ τὴ γονιμοποιεῖ σήμερα μὲ τὸν ἱδρῶτα του τὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία.

Στοὺς Σλάβους τῶν Σκοπίων, ποὺ μὲ παραποίηση τῆς ἱστορίας καὶ τῆς σημερινῆς πραγματικότητας ἐλπίζουν νὰ-ἐμπνεύσουν στὸ λαό τους διάθεση κατακτητική, ὥστε νὰ ἐπωφεληθῆ πάλι καμμιὰ μελλοντικὴ ἐθνικὴ περιπέτεια τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ πατήση τὰ ἑλληνικὰ ἐδάφη, μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι πλανᾶται γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς τέτοιας ἐνέργειας. Ὁ Ἑλληνισμός, πιστὸς στὴν πνευματικὴ καὶ ἱστορικὴ παράδοσή του, θὰ τὰ ἀνακτήση ὅσες φορὲς καὶ ἂν κατακτηθοῦν.

Τέλος στοὺς ξένους ἐπιστήμονες, ὅσοι παρασύρονται σὲ εὐμενῆ διάθεση πρὸς τὰ δῆθεν σλαβικὰ δίκαια ἐπάνω στὴν ἑλληνικὴ Μακεδονία, ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ συστήσουμε κάποιο σεβασμὸ καὶ ἀπέναντι τῶν δικαίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, πού, ἐνῶ δημιούργησε καὶ διέδωσε στὸν κόσμο καὶ διέσωσε τὸν πανανθρώπινο πολιτισμό, βλέπει σήμερα μὲ πικρία τὰ πνευματικά του τέκνα νὰ τοῦ προσφέρουν «ἀντὶ τοῦ μάννα χολήν».

Ε.Μ.Ζ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Οἱ στατιστικὲς δὲν συμφωνοῦν. Ὁ Ἰταλὸς γλωσσολόγος Vittore Pisani σὲ πρόσφατη μελέτη του μὲ τὸν τίτλο Il macedonico, στὸ περιοδικὸ Paedeia, Rivista letteraria di informazione bibliografica, τόμ. 12 (1957), σ. 249, ὁρίζει σὲ 800.000 τοὺς σλαβόφωνους, 200.000 τοὺς ἀλβανόφωνους καὶ 95.000 τοὺς τουρκόφωνους.

2. G. Hatzidakis, Du charactère hellénique des anciens Macédoniens (Athènes 1896), G. Hatzidakis, Zur Abstammung der alten Makedonier (Athen 1897), G. Hatzidakis, Zur Ethnologie der alten Makedonier. Indogerm. Forsch. 11 (1900), σελ. 314 κέξ., O. Hoffmann, Die Makedonen, ihre Sprache und ihr Volkstum (Göttingen 1906), Γ. Ν. Χατζιδάκη, Περὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων. Γλωσσικαὶ Μελέται 1, 33 κέξ., Γ. Ν. Χατζιδάκη, Καὶ πάλιν περὶ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων. Ἐπιστ. Ἐπετηρὶς τοῦ Πανεπιστ. 1911, σ. 87 κέξ., Α. Δ. Κεραμοπούλου, Ἀχαιοὶ καὶ Δωριεῖς ἐν Μακεδονίᾳ, Ἑλληνικὰ 2 (1928) 105 - 115, Α. Δ. Κεραμοπούλου, Μακεδονία καὶ Μακεδόνες (Ἀθῆναι 1930), Π. Ν. Ἀνδριώτη, Ἡ γλώσσα καὶ ἡ ἑλληνικότητα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων (Θεσσαλονίκη 1952), J. N. Kalléris, Les anciens Macédoniens. Etude linguistique et historique, τόμ. 1 (Athènes 1954).

3. (σ. 11, στ. 1 αἰώνα) Δ. Ζακυθηνοῦ, Οἱ Σλάβοι ἐν Ἑλλάδι, σ. 27.

4. Κ. Ι. Ἀμάντου, Συμβολὴ εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν καὶ ἐθνολογίαν τῆς Μακεδονίας (Ἐν Ἀθήναις 1920), Στ. Κυριακίδου, Ὁ Μακεδονικὸς ἑλληνισμὸς καὶ ὁ νεώτερος (Ἀθῆναι 1926), Στ. Κυριακίδου, Βούλγαροι καὶ Σλάβοι εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν (Θεσσαλονίκη 1946).

5. (σ. 14, στ. 24 μουσικὸς) St. Mladenov, Geschichte der bulgarischen Sprache (Berlin - Leipzig1929), § 195, σ. 334 κέξ.

6. H. G. Lunt, Grammar of the Macedonian Literary Language (Skopje 1952), σ. 7.

7. St. Mladenov, ὅπου παραπ., σ. 52, H. G. Lunt, ὅπου παραπ., σ. 6.

8. H. L. Lunt, ὅπου παραπ. σ. 6. Βλ. καὶ A. Vaillant, Grammaire comparée des langues slaves (Paris 1915).

9. A. Vaillant, Le problème du Slave Macédonien. Bulletin Soc. Ling. 39 (1938), σ. 205.

10. C. Giannelli - A. Vaillant, Un lexique macédonien du XVIe siècle. Textes publiés par l'Institut d'Études Slaves.—V. (Paris 1958), σ. 23.

11. Ὁ Βέλγος Arnold van Gennep, Traité comparatif des nationalités (Paris 1922), τόμ. 1, σ. 212 - 215 πραγματευόμενος τὸ ζήτημα γράφει: «Δὲν ὑπάρχει Μακεδονία οὔτε ὡς κράτος οὔτε ὡς ἔδαφος μιᾶς ἐθνικότητας, ἀλλὰ μόνον ὡς γεωγραφικὴ ἐπωνυμία». Ἐπίσης ὁ Ἑλβετὸς W. Stahlin γράφει: «Κατ' ἀρχὴν εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ καθορίσωμεν ὅτι Μακεδονία εἰς τὸ σύνολόν της σημαίνει ἁπλῶς μίαν γεωγραφικὴν περιοχήν. Μακεδονικὴ φυλὴ δὲν ὑπάρχει. Δὲν ὑφίσταται Μακεδονικὸς λαός. Εἰς τὴν ἑλληνικὴν Μακεδονίαν ὅλοι γενικῶς οἱ κάτοικοί της μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου ὁμιλοῦν καθαρῶς ἑλληνικά». Καὶ ὁ Τσεχοσλοβάκος

J. S. Rouček, Bulgaria and the menace of Macedonia's Independence, σ. 6, γράφει: «Ἡ Μακεδονικὴ ἐθνότης εἶναι τελείως ἀνυπόστατος, ἡ δὲ ὕπαρξίς της ὑμνήθη μόνον ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων». Βλ. Χ. Νάλτσα, τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα καὶ ἡ Σοβιετικὴ πολιτικὴ (Θεσσαλονίκη 1954), σ. 516 καὶ 519 κέξ.).

12. (σ. 21, στ. 26 στοιχεῖα) Κ. Τσιούλκα, Συμβολαὶ εἰς τὴν διγλωσσίαν τῶν Μακεδόνων (Ἀθῆναι 1907), Γ. Γεωργιάδη, Τὸ μιξόγλωσσον ἐν Μακεδονίᾳ ἰδίωμα καὶ ἡ ἐθνολογικὴ κατάστασις τῶν ὁμιλούντων τοῦτο (Ἔδεσσα 1948).

13. Πβ. καὶ Bl. Koneski, Makedonskata Literatura i Makedonskiot jazik (Skopje 1945), Bl. Koneski, Odzivenite rečnički elementi vo nasiot jazik. Nov Den, τεῦχ. 3 (1945), Bl. Koneski, Nekoi beleški vo vrska so rečnikot na nasiot jazik. Nov Den, τεῦχ. 7-8, Krume Kepeski, Makedonska Gramatika (Skopje 1950), Bl. Koneski, Gramatika na makedonskiot literaturen jazik (Skopie 1952), R. Aitzenmüller, Südslawische Sprachwissenschaft 1945-1952. Südostforschungen 12 (1953), Alois Schmaus, Makedonische Schriftsprache und Literatur. Osteuropa 3 (1953), σ. 178-183, Krum Tošev, Die Mazedonische Schriftsprache. Südostforschungen 15 (1956), σ. 491-503. B. Ristovski, Makedonskiot jazik vo zemiata i vo stranstvo. Makedonija 7 (1959) 70-71. Γιὰ τὴν ἐπίδραση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στοὺς Σλάβους τῆς Βαλκανικῆς βλ. A. G. Tahovski, Grtski zborovi vo Makedonskiot naroden govor (Filozofski Fakultet na Univerzitetot, Skopje. Posebni Izdanija, kniga 1). (Skopje 1951). Πβ. Γ. Μπουκουβάλα, Ἡ γλῶσσα τῶν ἐν Μακεδονίᾳ Βουλγαροφώνων (Κάϊρον 1905), Ν. Π. Ἀνδριώτη, Τὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα τῆς Βουλγαρικῆς γλώσσης. Ἀρχεῖον Θρακ. Θησαυροῦ 17 (1945), σ. 65 κέξ.

14. Μ. Λάσκαρη, Τὸ Ἀνατολικὸν Ζήτημα, 1800-1923 (Θεσσαλονίκη 1948) 1, 209.

15. J. Cvijič, La Péninsule Balkanique (Paris 1918).

16. G. J. Jirecek, Die Romanen in den Städten Dalmatiens während des Mittelalters 1, 13.

17. Rambaud, L'empire grec au dixième siècle, σ. 235.

18. Ν. Χωνιάτου, Ἱστορία, σ. 23, 4 (Bonn) «μικρὸν δὲ ὕστερον (ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωάννης Κομνηνὸς) καὶ κατὰ τοῦ τῶν Τριβαλλῶν ἔθνους (εἶποι δ' ἄν τις ἕτερος Σέρβων) κακουργοῦντος καὶ τὰς σπονδὰς συγχέοντος στρατείαν ἐκήρυξε καὶ συμβολῆς γενομένης κατὰ κράτος ἥττήσας καὶ τοῦτο τὸ βάρβαρον πρὸς σπονδὰς ὑπηγάγετο, μηδ' ἄλλως δεικνύμενον ἀξιόμαχον, οἷα καθυποκύπτον ἀεὶ ταῖς ἐκ γειτόνων ἀρχαῖς».

19. Gelzer, Byzantinische Inschriften aus Westmakedonien. Athen. Mitteilungen 27, 431.

20. Κ. Ἀμάντου, Ἱστορικαὶ σχέσεις Ἑλλήνων, Σέρβων καὶ Βουλγάρων (Ἀθῆναι 1949), σ. 68.

21. Ὁ H. Morgenthau, I was sent to Athens, σ. 304 γράφει: «Οἱ Τοῦρκοι καὶ οἱ Βούλγαροι....ὅλοι ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἀντιστοίχους χώρας των καὶ ἀφῆκαν τὴν Μακεδονίαν καθαρῶς ἑλληνικήν». Ὁ Swire, Bulgarian Conspiracy (London 1939), σ. 31 γράφει: «Οἱ Βούλγαροι μετηνάστευσαν ἐκ Μακεδονίας ἑκουσίως καὶ δὲν ἐξηναγκάσθησαν πρὸς τοῦτο. Αἱ βουλγαρικαὶ ἀξιώσεις ἀπεσβέσθησαν καὶ ἡ Μακεδονία κατέστη ἑλληνικὴ ἐπαρχία». Ὁ Busch Zantner γράφει: «Unter dem Vorwande, volkspolitische Gesichtspunkte zu vertreten, kann heute Bulgarien auf Südmazedonien keinen Anspruch mehr erheben». Ὁ C. K. Macartney, National States and National Minority (London 1934), σ. 439 γράφει:

«Ἡ νότιος Μακεδονία κατοικεῖται σταθερῶς ὑπὸ ἀκραιφνῶν Ἑλλήνων». (Βλ. Χ. Νάλτσα, ὅπου παραπ., σ. 522).

22. Chr. Antonovski, Egejska Makedonija, σ. 42.

23. Ν. Π. Ἀνδριώτη, Κρυπτοχριστιανικὴ φιλολογία (Θεσσαλονίκη 1953).

24. Κ. Ἀμάντου, Μακεδονικά, σ. 65.

25. Chr. Antonovski, ὅπου παραπ., σ. 44.

26. St. Kyriakidis, The northern ethnological boundaries of hellenism. (Thessaloniki 1955), σ. 13 κέξ.

27. Chr. Antonovski, ὅπου παραπ. σ. 8, 12, 40, 56, 64, Ljuben Lape, Odbrami tšetva za istorijata na makedonskiot narod (Skopje 1952). σ. 16, 19, 41, 42, 57, 67.

28. Χ. Νάλτσα, Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα κ.τ.λ., σ. 527.

29. Ν. Νάλτσα, Ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγ. Στεφάνου καὶ ὁ Ἑλληνισμὸς (Θεσσαλονίκη 1953).

30. Χ. Νάλτσα, ὅπου παραπ., σ. 304.

31. A. Krainikowski, La question de Macédoine et la diplomatie européenne (Paris 1938), σ. 300.

32. Χ. Νάλτσα, ὅπου παραπ., σ. 517.

33. Τὸ δόγμα τοῦ πανσλαβισμοῦ εἶναι ὅτι οἱ Σλαβικοὶ λαοί, γιὰ νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἱστορικὴ ἀποστολή τους, πρέπει νὰ ἑνωθοῦν σὲ μιὰ ὁμοσπονδία ποὺ νὰ ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴ ὡς τὸν Εἰρηνικὸ καὶ ἀπὸ τὸν Ἀρκτικὸ ὠκεανὸ ὡς τὸ Αἰγαῖο, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τῆς Ρωσίας. Γιὰ τὴ γένεση τοῦ πανσλαβισμοῦ βλ. πρόχειρα Μ. Λάσκαρι, Τὸ Ἀνατολικὸν Ζήτημα 1800 - 1923, 1, 238 κέξ. Πβ. Α. Ι. Παππαδάκη, Ἱστορία, ἀγῶνες καὶ δίκαια τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀν. Ρωμυλίας (Ἀθῆναι 1948), στὸ κεφάλαιο : Ἡ σύλληψις τοῦ πανσλαβιστικοῦ ὀνείρου, σ. 27 - 56.

34. Μέσα στὰ τελευταῖα 70 χρόνια ἕξη φορὲς οἱ Σλάβοι γείτονές μας εἰσέβαλαν στὴν Ἑλλάδα (1878, 1903, 1913, 1915, 1941, 1947) καὶ λεηλάτησαν, γύμνωσαν, ἔκαψαν, ἔσφαξαν, ἀπήγαγαν πληθυσμοὺς ἑλληνικοὺς καὶ ὑλικὰ ἀγαθά. Καὶ τὶς ἕξη αὐτὲς φορὲς χρειάστηκε νὰ θυσιάση ἡ Ἑλλάδα τὴ νεότητά της, γιὰ νὰ τοὺς ἐκδιώξη. Βλ. Χ. Νάλτσα, ὅπου παραπ., σ. 14.

35. Ἀλεξ. Μπαλαμπάνωφ, Ἡ Βουλγαρία καὶ ὁ κλασσικὸς πολιτισμὸς (μετάφρ. Ν. Π. Ἀνδριώτη στὴ Ν. Ἑστία 22 (1937), σ. 975).

ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

Κριτόβουλος ὁ Ἴμβριος καὶ τὸ ἱστορικό του ἔργο. Ἑλληνικὰ 2 (1928) 167 - 200.

Νικόλαος Φαρδύς. Νέα Ἑστία 4 (1928) 1022 - 1025.

Προϊστορικοὶ τάφοι ἐν Σαμοθράκῃ. Πρακτικὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθρωπολογικῆς Ἑταιρείας 1929, σελ. 54 - 64.

Λαογραφικὰ τῶν Ἰονίων νήσων. Νέα Ἑστία 5 (1929) 510 - 514, 569 - 572.

Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἴμβρου. Ἀθηνᾶ 42 (1930) 164 - 187.

Ὁ μῦθος τῆς Ἄλκηστης στὴ δημοτικὴ ποίηση τοῦ Πόντου. Ἡμερολ. Μεγ. Ἑλλάδος 1930, σελ. 452 - 457.

Περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν νόθων ι καὶ υ ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ. Ἀθηνᾶ 43 (1931) 171 - 185.

Τὸ χρονικὸ τοῦ Ἀμστερδαμ. Νέα Ἑστία 10 (1931) 846 - 853, 914 - 920.

Ἡ δημοτικὴ γλώσσα στὴν ἐπιστήμη. Νέα Ἑστία 12 (1932) 1241 - 1251.

Καταδίκη (=πλησμονή). Νέα Ἑστία 11 (1932) 378.

Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν ρηματικῶν ἐπιθέτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀθηνᾶ 44 (1933) 193 - 222.

Φωνητικὰ τῶν βορείων ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἀθηνᾶ 45 (1933) 253 - 262.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν βορείων γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν 10 (1933) 340 - 352.

Ὑπάρχει ὑποταχτικὴ στὴ νέα Ἑλληνική; Νέα Ἑστία 15 (1934) 445 - 450.

Νεοελληνικὰ τοπικὰ ὀνόματα τῶν ἀνέμων. Ἡμερολ. Μεγ. Ἑλλάδος 1934, σελ. 537 - 540.

Εὑρετήριον τῶν περιεχομένων ἐν τῷ περιοδικῷ συγγράμματι «Ἀθηνᾶ». Ἐν Ἀθήναις 1934, σσ. ζ' + 569.

Σαμοθράκη, Αἰγαῖον 1 (1935) 290 - 299, 350 - 359.

Etymologische Erklärungen neugriechischer Dialektwörter aus den Inseln des Ägäischen Meeres. Glotta 25 (1936) 11 - 20.

Τὸ σύστοιχον ἀντικείμενον εἰς τὴν μεσαιωνικὴν καὶ νέαν Ἑλληνικήν. Ἀθηνᾶ 47 (1937) 181 - 202.

Beiträge zur neugriechischen Wortforschung. Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung 65 (1938) 163 - 176.

Die wechselnde Stellung von Kompositionsgliedern im Spät - Mittel - und Neugriechischen. Glotta 27 (1938) 92 - 134.

Ἐτυμολογικά. Νέα Ἑστία 24 (1938) 996.

Δοκίμιο γιὰ λαογραφικὴ σύνθεση. Νέα Ἑστία 24 (1938) 1373 - 1377.

Πῶς εἶδον τὴν Ἴμβρον οἱ ξένοι περιηγηταί. Λεύκωμα Ἴμβρου 1938, σελ. 20 - 35.

Βιβλιογραφία περὶ Ἴμβρου. Λεύκωμα Ἴμβρου 1938, σελ. 267 - 270.

Τὸ σύστοιχον ὑποκείμενον εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικήν. Ἀθηνᾶ 49 (1939) 144 - 176.

Paragaudis - *παραγαύδης (παραγώδης)* - *παραγαύδιον* - *παραγάδι*. Λεξικογρ. Δελτίον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 1 (1939) 33 - 39.

Οἱ Ἰνδογερμανοί. Νέα Ἑστία 26 (1939) 1373 - 1383.

Δημοτικισμὸς καὶ γλωσσολογία. Νέα Ἑστία 26 (1939) 1489 - 1493.

De quelques faits phonétiques du dialecte moderne de Samothrace. Ἀρχεῖον θρακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ 6 (1939) 153 - 208.

Die Ausdrucksmittel für «gar nichts», «ein wenig» und «sehr viel» im Alt - Mittel - und Neugriechischen. Byzantinisch - Neugriechische Jahrbüecher 16 (1939/40) 59 - 155.

Ἐτυμολογικά. Λεξικογρ. Δελτίον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 2 (1940) 142 - 157.

Πειραματικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς φύσεως καὶ διαρκείας τῶν νοελληνικῶν φωνηέντων. Ἀθηνᾶ 50 (1940) 86 - 97.

Γλωσσικὴ λαογραφία. Ἀφιέρωμα εἰς Κ. Ἀμαντον (Ἀθῆναι 1940), σελ. 57 - 86.

Ἐτυμολογικὰ καὶ σημασιολογικά. Λεξικογρ. Δελτίον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 3 (1941) 57 - 91.

Μεσαιωνικὰ καὶ νέα Ἑλληνικά. Ἀθηνᾶ 51 (1941/46) 15 - 54.

Ἀρχαῖος καὶ νεώτερος στίχος. Νέα Ἑστία 32 (1942) 1013 - 1014.

Zur vermeintlichen Nasalentwicklung im Neugriechischen. Byzantinisch-Neugriechische Jahrbücher 17 (1943) 108 - 124.

Ἡ γλώσσα τοῦ Παλαμᾶ. Νέα Ἑστία (τεῦχος Κ. Παλαμᾶ) 1943, σελ. 229 - 277.

Τὰ ὅρια τῶν βορείων, ἡμιβορείων καὶ νοτίων ἑλληνικῶν ἰδιωμάτων τῆς Θράκης. Ἀρχεῖον θρακικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ 40 (1943/4) 131 - 185.

Τὸ ὕφος καὶ τὰ προβλήματά του στὴ γλώσσα μας. Γράμματα 5 (1944) 28 - 34, 86 - 96, 134 - 141.

Λιδορίκι καὶ *Λιδορίκης*. Νέα Ἑστία 35 (1944) 601.

Ἀρχαῖα καὶ νέα λαογραφικά. Γράμματα 5 (1944) 202 - 210.

Δυὸ μελετήματα (1. Συνταχτικὸ καὶ ποίηση. 2. Πολεμικοὶ νεολογισμοί). Γράμματα 8 (1945) 262 - 268.

Συμβολὴ στὴ μελέτη τῶν στοιχείων τοῦ ἑλληνικοῦ ὕφους. Γράμματα 9 (1945) 129 - 136.

Γλώσσα καὶ πολιτισμός. Φοιτητικὸς Πυρσὸς (Θεσσαλονίκης) 1 (1945) τεῦχος 4, σελ. 2 - 9.

Τὸ γλωσσικὸ ἔργο τοῦ Τζαρτζάνου. Νέα Ἑστία 40 (1946) 917 - 922.

Ἡ γλωσσολογία ὡς πηγὴ γιὰ τὴν ἱστορία. Δελτίον Ἑνώσεως λειτουγῶν Μ. Ἐκπαιδ. Θεσσαλονίκης 2 (1946) 193 - 195.

Ἡ ἀντίφραση στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα. Γράμματα 10 (1946) 105 - 108.

Ἡ γλώσσα τοῦ Κάλβου. Νέα Ἑστία (Χριστούγεννα 1946), σελ. 157 - 167.

Συμβολὴ στὴ μορφολογία τῶν νεοελληνικῶν ἐπωνύμων. Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 6 (1947) 184 - 206.

Οὐμβέρτος Περνό. Νέα Ἑστία 42 (1947), Χριστουγεννιάτικο τεῦχος, σελ. 15 - 18.

Ἀρχαῖοι καὶ νεοελληνικοὶ μορφασμοὶ καὶ χειρονομίες. Μορφὲς 2 (1947) 91 - 92.

Ἡ γλώσσα τοῦ Κάλβου (Ἀπάντηση). Νέα Ἑστία 43 (1948) 689 - 696.

Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Φαράσων. Ἀθῆναι 1948 (Collection de l' Institut Français d' Athènes), σσ. 108.

Σημασιολογικὰ καὶ μορφολογικά. Ἀθηνᾶ 52 (1948) 224 - 232.

Συμβολὴ στὴ νεοελληνικὴ σύνθεση. (Τὰ σύνθετα τοῦ τύπου *ἀηδονο - λαλῶ*). Μορφὲς 3 (1948) 19 - 23.

Ἄγνωστη σελίδα τῆς Ἱστορίας τῆς Ἴμβρου. Ἴμβρος 2 (1948) 125 - 127.

Οἱ ἀρχαϊσμοὶ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἴμβρου. Ἴμβρος 3 (1949) 117 - 119.

Ἡ δίπλωση στὴ γλώσσα μας. Νέα Ἑστία 45 (1949) 366 - 367, 436 - 437.

Ἡ ἔρευνα τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς Μακεδονίας. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1949, σελ. 171 - 176.

Συμβολὴ στὴ νεοελληνικὴ σύνθεση. (Τὰ σύνθετα τοῦ τύπου *αὐγο - σηκώνομαι*). Μορφὲς 4 (1949) 205 - 206.

Ἡ προσφορὰ τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης στὸν αἰώνα μας. Νέα Ἑστία 48 (1950), Χριστουγεννιάτικο τεῦχος, σελ. 237 - 243.

Μικρὴ συμβολὴ στὴν ἔρευνα τῆς ποντιακῆς διαλέκτου. Ποντιακὴ Ἑστία 1 (1950) τεῦχος 2 σελ. 5 - 7, τεῦχος 3, σελ. 135 - 137.

Ἐτυμολογίες λεσβιακῶν λέξεων. Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον 1950, σελ. 117 - 120.

Τὸ γένος τῶν τουρκικῶν λέξεων στὴν ποντιακὴ διάλεκτο. Ποντιακὴ Ἑστία 1 (1950) 199 - 200, 274 - 275.

Οἱ ἀμοιβαῖες γλωσσικὲς ἐπιδράσεις Ἑλλήνων καὶ Τούρκων. Μορφὲς 4 (1950) 314 - 317, 358 - 360.

Ἐτυμολογικά. Ποντιακὴ Ἑστία 1 (1950) 494 - 496.

Ἀνέκδοτα αὐτόγραφα Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ τοῦ Ἰμβρίου. Ἴμβρος 4 (1951) 171 - 172.

Μίαν - καμμίαν. Ποντιακὴ Ἑστία 2 (1951) 890.

Φωνητικά. Ποντιακὴ Ἑστία 2 (1951) 975 - 976, 1041 - 1043.

Συντακτικὰ καὶ μορφολογικά. Ἑλληνικὰ 12 (1951) 15 - 33.

Ἡ κράση τοῦ συμπλέγματος ου+e σὲ ο στὴ μεσαιωνικὴ καὶ νέα Ἑλληνική. Mélanges Merlier, σελ. 1 - 11.

Ἐτυμολογικὸ Λεξικὸ τῆς κοινῆς Νεοελληνικῆς. Collection de l' Institut Français d' Athènes. (Ἀθήνα 1951), σσ. ιε'+312.

Ὁ γλωσσολόγος Μανόλης Τριανταφυλλίδης. Παιδεία, τεῦχος 59 - 60 (1951) 330 - 334.

Ἡ κοινὴ Νεοελληνικὴ καὶ τὸ ἐτυμολογικὸ λεξικό της. Νέα Ἑστία 52 (1952) 990 - 994.

Ἡ γλώσσα καὶ ἡ ἑλληνικότητα τῶν ἀρχαίων Μακεδόνων. Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη, ἀριθ. 2. (Θεσσαλονίκη 1952), σσ. 24.

Τὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα τῆς βουλγαρικῆς γλώσσης. Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Θησαυροῦ 17 (1952) 33 - 100.

Über das Archiv für Zunamen der Universität Saloniki. Quatrième Congrès International de sciences Onomastiques. (Uppsala 1952) 109 - 111.

Τὰ νεοελληνικὰ μητρωνυμικὰ ἐπώνυμα. Μορφὲς 7 (1953) 17 - 22.

Οἱ Προέλληνες. Μακεδονικὴ Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη, ἀριθ. 12. (Θεσσαλονίκη 1953), σσ. 24.

Ἡ γλώσσα τῆς Θράκης. Ἑταιρεία Θρακικῶν Μελετῶν, ἀριθ. 20. (Ἐν Ἀθήναις 1953), σσ. 23.

Κρυπτοχριστιανικὴ φιλολογία. Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. (Θεσσαλονίκη 1953), σσ. 25.

Ἡ χρήση τῶν ἀμετάβατων ρημάτων ὡς μεταβατικῶν στὴ μεσαιωνικὴ καὶ νέα Ἑλληνική. Προσφορὰ εἰς Στίλπωνα Κυριακίδην (Θεσσαλονίκη 1953). σελ. 51 - 62.

Ροδολεῖβος (σλαβ. rodliv (=γόνιμος). Ἐφημ. Μακεδονία 30.10.1953, σελ. 2.

Συντακτικὰ τῆς μεσαιωνικῆς καὶ νέας Ἑλληνικῆς. Ἀφιέρωμα εἰς Ι. Καλιτσουνάκην. Κρητικὰ Χρονικὰ 7 (1953) 414 - 418.

Οἱ ἀρχαϊσμοὶ τοῦ σημερινοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Μακεδονίας. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1953, σελ. 101 - 108.

Ἐτυμολογίες λεσβιακῶν λέξεων. Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον 1954, σελ. 33 - 35.

Οἱ Βούλγαροι καὶ ἡ Ἁγιὰ Σοφιὰ. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1954, σελ. 97 - 102.

Τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη. Νέα Ἑστία 55 (1954) 567 - 575.

Γραμματικά. *(ἔχομε - ἔχουμε, κάθομαι - κάθουμαι).* Νέα Ἑστία 55 (1954) 917 - 918.

Ὀρθογραφικά. *(ξέρω ἢ ξαίρω ;)* Νέα Ἑστία 56 (1954) 1334 - 1335.

Συντακτικά. *(καλῶς τον ἢ καλό στον;)* Νέα Ἑστία 56 (1954) 1432 - 1433.

Νέα Ἑλληνικὴ ἢ Ἑλληνική ; Νέα Ἑστία 56 (1954) 1477 - 1478.

Ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ὁ Συγγρός. Νέα Ἑστία 56 (1954) 1460 - 1461.

Ἡ Ἴμβρος. (Θεσσαλονίκη 1954) σσ. 27.

Ἀνασκάφτω = ἀναθεματίζω, βλαστημῶ (νεκρό). Ποντιακὴ Ἑστία 6 (1955) 3155 - 3156.

Τὰ ὀνόματα τῶν καταστημάτων στὴν Ἑλληνικὴ γλώσσα. Νέα Ἑστία 58 (1955) 981 - 983.

Τὰ σύνθετα τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἴμβρου. Ἀρχεῖον Θρακικοῦ Θησαυροῦ 20 (1955) 225 - 270.

Τὰ *Λεχώνια*. Νέα Ἑστία 58 (1955) 1067.

Ἡ φράση «Τὸ κρίμα στὸ λαιμό σου». Νέα Ἑστία 58 (1955) 1150 - 1151.

Χὰ λέω σε = θὰ σοῦ εἰπῶ. Ποντιακὴ Ἑστία 6 (1955) 3356 - 3357.

Τὸ πέμπτο Διεθνὲς Συνέδριο Ὀνοματολογίας. Ἑλληνικὰ 14 (1955) 286 - 288.

Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Χαλκιδικῆς. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1955, σελ. 113 - 120.

Ἡ ἐτυμολογικὴ προέλευση τοῦ ἐπωνύμου *Καραϊσκάκης*. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1956, σελ. 197 - 200.

Λεσβιακὰ γλωσσικά. Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον 1956, σελ. 49 - 52.

Συμβολὴ στὴ νεοελληνικὴ σύνθεση. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 7 (1956) 1 - 39.

Die Amredita - Zusammensetzung im Alt - und Neugriechischen. Μνήμης χάριν (Gedenkenschrift P. Kretschmer, Wien 1956) 24 - 30.

Ἀντίστοιχα ἐκφραστικὰ μέσα τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς. Ἑλληνικὰ 15 (1957) 1 - 25.

Σημασιολογικὰ *(ψηλαφῶ - ψαλαφῶ)*. Ποντιακὴ Ἑστία 8 (1957) 4073 - 4074.

Ἐτυμολογικά. *Σκου(ν)τουλίζω* (=εὐωδιάζω). Ποντιακὴ Ἑστία 8 (1957) 4275.

Φρασεολογικά. *Τρώει καὶ στέκ'* (=ἀρχίζει νὰ τρώη). Ποντιακὴ Ἑστία 8 (1957) 4385 - 4388.

Familiennamen als Taufnamen in Griechenland. Actes du V. Congrès International des Sciences Onomastiques (Salamanque 1957) 201 - 206.

Συντακτικά. Ποντιακὴ Ἑστία 8 (1957) 4533 - 4536.

The Confederate State of Skopjie and its Language. (Athens 1957), σσ. 61.

Τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς παλιᾶς Θεσσαλονίκης. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1958, σελ. 145 - 150.

Γλωσσικὰ τῆς Λέσβου. Λεσβιακὸν Ἡμερολόγιον 1958, σελ. 36 - 41.

Ποντικὴ ἢ Ποντιακή ; Ποντιακὴ Ἑστία 9 (1958) 4749 - 4751.

Aus der griechischen Semasiologie. Actes du huitième Congrès International des linguistes. (Oslo 1958) 619 - 621.

Ὁ ὑπολογισμὸς τῶν ἀποστάσεων στὴν ἀρχαία καὶ στὴ νεοελληνική. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1959, σελ. 49 - 55.

Τὰ παρατακτικὰ ρηματικὰ σύνθετα στὴν ἑλληνικὴ γλώσσα. Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη. (Ἀθήνα 1960), σελ. 43 - 61.

Τὸ γλωσσικὸ ἔργο τοῦ Μανόλη Τριανταφυλλίδη. Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Μ. Τριανταφυλλίδη. (Ἀθήνα 1960), σελ. 17 - 24.

Σημασιολογία. Ἔκδοσις τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. (Θεσσαλονίκη 1959), σσ. 52.

Γλώσσα. Ἑλλάς. Ἀνεξάρτητος τόμος τῆς «Νέας Παγκοσμίου Ἐγκυκλοπαιδείας» τῆς Μορφωτικῆς Ἑταιρείας. (Ἀθῆναι 1959), σελ. 1076 - 1096.

Ἀπὸ τὸν Ψυχάρη στὸν Τριανταφυλλίδη. Νέα Ἑστία 66 (1959), 1402 - 1412.

Ἡ γλώσσα τοῦ Καζαντζάκη. Νέα Ἑστία 66 (1959), τεῦχος Νίκος Καζαντζάκης, σελ. 90 - 95.

Γλωσσικά. Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον 1960, σελ. 28 - 30.

Γλωσσικά. Σήμερα 1 (1960), ἀριθ. 1, σελ. 9.

Παράλληλοι σημασιολογικαὶ ἐξελίξεις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς ἄλλας γλώσσας. Παράρτημα Ἐπετηρ. Φιλοσοφ. Σχολῆς, ἀριθ. 4. (Θεσσαλονίκη 1960), σσ. 184.

Τὰ ποντιακὰ παράγωγα οὐσιαστικὰ σὲ *-μονή*. Ποντιακὴ Ἑστία (1960), σὲλ. 5571 - 5575.

Τὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα στὶς γλῶσσες τῶν γειτόνων μας Σλάβων. Σήμερα 1 (1960), ἀριθ. 5, σελ. 1 - 2.

Πρόλογος στὸ βιβλίο Δ. Φωστέρη - Ι. Ι. Κεσίσογλου, Λεξιλόγιο τοῦ Ἀραβανὶ (Ἀθήνα 1960) σελ. ζ - ιθ΄.

Ἄρθρα τοῦ *Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν* καὶ τῆς *Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείας* καὶ βιβλιοκρισίες στὰ περιοδικὰ *Ἑλληνικά, Byzan. - Neugr. Jahrbucher, Ἐπετηρὶς Ἑταιρ. Βυζαντ. Σπουδῶν, Ἀθηνᾶ, Νέα Ἑστία* κ. ἄ.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

A. Balabanof, Ἡ Βουλγαρία καὶ ὁ κλασικὸς πολιτισμὸς (μετάφρασις ἀπὸ τὰ Βουλγαρικά). Νέα Ἑστία 22 (1937) 974 - 975.

W. Beschevlief, Βούλγαροι καὶ Ἕλληνες στὶς ἀμοιβαῖες τους ἐπιδράσεις ἀνάμεσα στοὺς αἰῶνες (μετάφραση ἀπὸ τὰ Βουλγαρικά). Νέα Ἑστία 28 (1940) 1070 - 1072.

The Greek Accents Committee, Τὸ πρόβλημα τῶν τόνων τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν κειμένων στὰ σχολεῖα τῆς Ἀγγλίας (μετάφραση ἀπὸ τὰ Ἀγγλικά). Δελτίον Ἑνώσεως λειτουργῶν Μ. Ἐκπαιδ. Θεσσαλονίκης 1 (1942) 109 - 114, 160 - 163.

ΕΛΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ . . . . . Σελὶς 5

ΕΙΣΑΓΩΓΗ . . . . . » 7-8

I. ΠΟΙΟΙ ΗΤΑΝ ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΙ ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ . . . . » 9-10

II. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΩΝ ΣΛΑΒΩΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ . . . . . » 10-11

III. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ» ΓΛΩΣΣΑ . . . . » 12-15

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ ΜΕ ΤΗ ΣΕΡΒΙΚΗ ΚΑΙ ΤΗ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ . . . . . » 15-17

V. ΠΩΣ ΘΑ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΟΝΟΜΑΣΤΗ ΤΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ . . . . . » 17-21

VI. Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΣΛΑΒΙΚΟ ΙΔΙΩΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ . . » 21-30

1. Λέξεις ἀπὸ τὴ γλώσσα τῆς καθημερινῆς ζωῆς . . » 23-27

Α'. Οὐσιαστικὰ . . . . . » 23-25

Β'. Ἐπίθετα . . . . . » 25

Γ'. Ρήματα . . . . . » 25-26

Δ'. Ἄλλα μέρη τοῦ λόγου . . . . . » 62

Λέξεις μὲ βορειοελληνικὸ φωνητικὸ τύπο . . . » 26-27

2. Λέξεις ἀπὸ τὴ γλώσσα τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς παιδείας » 27-28

Ἑλληνικὲς λέξεις ποὺ πέρασαν στὸ ἰδίωμα ἀπὸ ξένες γλῶσσες » 28

Ξένες λέξεις ποὺ πέρασαν στὸ ἰδίωμα ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ . » 29

Ἐπίδραση στὴ γραμματικὴ . . . . . » 29

Ἱστορικὸ συμπέρασμα ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὴ σλαβικὴ . . . . . » 30

VII. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΤΩΝ ΣΚΟΠΙΩΝ . . . . . » 30-33

VIII. Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ . . . . . » 33-39

IX. ΠΟΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΠΡΟΒΑΛΛΟΥΝ ΔΙΕΚΔΙΚΩΝΤΑΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ . . . . . » 39-53

Α'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΟΥ ΟΝΟΜΑΤΟΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΕΣ - ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» » 39-41

Β'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ » 41-42

Γ'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΟΥ ΔΗΘΕΝ ΣΛΑΒΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΗΣ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ . . . . . » 42-47

Δ'. ΤΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ . . . . . » 47-53

X. ΠΩΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΙΣ ΒΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ . . . . » 53-59

ΕΠΙΛΟΓΟΣ . . . . . » 60-62

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ . . . . . » 63-65

Β.Μ.Ζ.

Ε.Μ.Σ.

Ε.Μ.Σ.